

# **STUDEREN IN HET WETENSCHAPPELIJK ONDERWIJS**

Trends in de tweede helft van de jaren negentig

M.N. van den Berg

J. de Boom

W.H.A. Hofman

# **STUDEREN IN HET WETENSCHAPPELIJK ONDERWIJS**

Trends in de tweede helft van de jaren negentig

Een onderzoek naar de relatie tussen werken, lenen en  
studievoortgang

M.N. van den Berg

J. de Boom

W.H.A. Hofman

## INHOUDSOPGAVE:

<b>Samenvatting en conclusies</b>	<b>1</b>
i.1    Inleiding	1
i.2    Onderzoeksmodel	1
i.3    Eerste onderzoeksvraag	2
i.4    Tweede onderzoeksvraag	3
i.5    Derde onderzoeksvraag	4
i.6    Vierde onderzoeksvraag	5
i.7    Enkele conclusies	6
<b>1. Inleiding en onderzoeksvragen</b>	<b>13</b>
1.1    Inleiding	13
1.2    Theoretisch model en onderzoeksvragen	13
1.3    Empirische bevindingen	14
1.4    Verwachte relaties tussen werken, lenen en studievoortgang	18
1.5    Leeswijzer	19
<b>2 Onderzoeksopzet</b>	<b>21</b>
2.1    Inleiding	21
2.2    Steekproeftrekking	21
2.3    Correctie op indeling in cohort en sector	22
2.4    Weging steekproef	24
2.5    Dataverzamelingsprocedure	25
2.6    Respons en representativiteit	26
2.7    Rapportage onderzoeksuitkomsten	31
<b>3 Werken, lenen en studievoortgang</b>	<b>33</b>
3.1    Inleiding	33
3.2    Tijdsbesteding aan betaald werk	33
3.3    Leengedrag	36
3.4    Studievoortgang	38
3.5    Relaties tussen werken, lenen en studievoortgang	40
3.6    Samenvatting	43

<b>4</b>	<b>Financiële gegevens</b>	<b>47</b>
4.1	Inleiding	47
4.2	Inkomensvormen	47
4.3	Netto uurloon	49
4.4	Samenvatting	51
<b>5</b>	<b>Werken en lenen nader beschreven</b>	<b>53</b>
5.1	Inleiding	53
5.2	Tijdstippen waarop studenten werken	53
5.3	Sectoren waarin studenten werken	54
5.4	Vereiste opleidingsniveau voor werkzaamheden	55
5.5	Redenen om te werken	56
5.6	Redenen om niet/weinig te lenen bij de IB-Groep	58
5.7	Samenvatting	60
<b>6</b>	<b>Achtergrondkenmerken</b>	<b>63</b>
6.1	Inleiding	63
6.2	Persoonskenmerken	63
6.3	Vooropleidingsgegevens	67
6.4	Sociaal economische status	68
6.5	Relaties tussen persoonskenmerken en kernvariabelen	70
6.6	Relaties tussen vooropleidingsgegevens en kernvariabelen	74
6.7	Relaties tussen sociaal economische status en kernvariabelen	75
6.8	Samenvatting	77
<b>7</b>	<b>Motivatie</b>	<b>79</b>
7.1	Inleiding	79
7.2	Het meten van motivatie	79
7.3	Gemiddelde intrinsieke en extrinsieke motivatie	80
7.4	Correlaties tussen motivatie en de kernvariabelen	83
7.5	Samenvatting	84

<b>8</b>	<b>Tijdsbesteding</b>	<b>85</b>
8.1	Inleiding	85
8.2	Overzicht tijdsbesteding	85
8.3	Correlaties tussen onderwijsvormen en kernvariabelen	89
8.4	Samenvatting	90
<b>9</b>	<b>Samengestelde invloeden op studievoortgang</b>	<b>93</b>
9.1	Inleiding	93
9.2	Invloed van studentfactoren op studievoortgang	94
9.3	Invloed van lenen en werken op studievoortgang	95
9.4	Verschillen in studievoortgang tussen universiteiten	96
9.5	Verschillen in studievoortgang tussen sectoren	97
9.6	Verschillen studievoortgang tussen studiefinancieringsregimes	98
9.7	Verschillen in studievoortgang tussen jaargroepen	98
9.8	Lineaire structuurmodellen	99
9.9	Samenvatting	104
	<b>Bijlage i: weegfactoren</b>	<b>107</b>
	<b>Bijlage ii: responsoverzicht</b>	<b>111</b>
	<b>Bijlage iii: responspercentages en –aantallen</b>	<b>112</b>
	<b>Bijlage iv: tijdsbesteding aan betaald werk</b>	<b>116</b>
	<b>Bijlage v: percentage studenten met een lening</b>	<b>120</b>
	<b>Bijlage vi: studievoortgang</b>	<b>121</b>
	<b>Bijlage vii: inkomsten</b>	<b>123</b>
	<b>Bijlage viii: bedrag dat leners lenen</b>	<b>125</b>
	<b>Bijlage ix: netto uurloon</b>	<b>127</b>
	<b>Bijlage x: tijdstippen waarop studenten werken</b>	<b>128</b>
	<b>Bijlage xi: sectoren waarin studenten werken</b>	<b>130</b>
	<b>Bijlage xii: vereiste opleidingsniveau voor werk</b>	<b>132</b>
	<b>Bijlage xiii: redenen om te werken</b>	<b>134</b>
	<b>Bijlage xiv: redenen om niet of weinig te lenen</b>	<b>137</b>
	<b>Bijlage xv: persoonskenmerken</b>	<b>139</b>
	<b>Bijlage xvi: vooropleidingsgegevens</b>	<b>142</b>
	<b>Bijlage xvii: opleidingsniveau van de ouders</b>	<b>145</b>

<b>Bijlage xviii: relaties persoonskenmerken en kernvariabelen</b>	<b>148</b>
<b>Bijlage xix: relaties vooropleidingsgegevens en kernvariabelen</b>	<b>151</b>
<b>Bijlage xx: relaties opleidingsniveau ouders en kernvariabelen</b>	<b>152</b>
<b>Bijlage xxi: gemiddelde motivatie</b>	<b>153</b>
<b>Bijlage xxii: scores op motivatie-stellingen</b>	<b>155</b>
<b>Bijlage xxiii: motivatie-schalen</b>	<b>157</b>
<b>Bijlage xxiv: tijdsbesteding studie en bestuurs- en vrijwilligerswerk</b>	<b>158</b>
<b>Bijlage xxv: samengestelde invloeden op studievoortgang naar sector</b>	<b>161</b>
<b>Bijlage xxvi: cumulatieve effecten op studievoortgang</b>	<b>164</b>
<b>Bijlage xxvii: Structuurmodel met coëfficiënten</b>	<b>165</b>

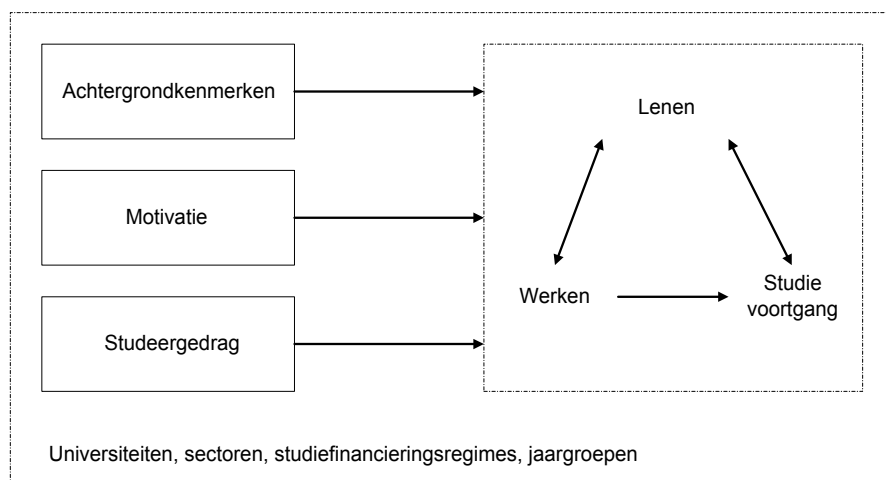
# SAMENVATTING EN CONCLUSIES

## i.1 Inleiding

In deze rapportage zijn de resultaten van vier metingen van het meerjarig onderzoek naar de relatie tussen werken, lenen en studievoortgang van studenten aan vier Nederlandse universiteiten beschreven. De betreffende universiteiten zijn de Universiteit van Amsterdam (UvA), de Universiteit Maastricht (UM), de Technische Universiteit Delft (TUD) en de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR). De meetmomenten hebben betrekking op de collegejaren 1996/1997 tot en met 1999/2000. Het onderzoek is gebaseerd op een gestratificeerde, niet proportionele steekproef, waarbij de volgende criteria gehanteerd zijn: universiteit, startjaarcohort, HOOP-gebied en geslacht.

Op het eerste meetmoment hebben 2886 studenten hun medewerking verleend aan het onderzoek, op het tweede meetmoment waren dit 2816 studenten, bij de derde meting 2866 en tenslotte hebben in collegejaar 1999/2000 2896 studenten aan het onderzoek bijgedragen. De studenten zijn in de eerste drie metingen allen telefonisch benaderd en geïnterviewd aangaande hun achtergrondkenmerken, studie-motivatie, studeergedrag, werkgedrag, leengedrag en studievoortgang. In de vierde onderzoeksmeting (1999/2000) bestond voor vijftig procent van de studenten uit de oorspronkelijke steekproef de mogelijkheid om de enquête via het internet te beantwoorden. Hiertoe is een speciale website ingericht, waarop de vragenlijst is geplaatst.

## i.2 Onderzoeksmodel



Figuur 1: Theoretisch onderzoeksmodel

Figuur 1 laat zien dat het onderzoek zich richt op de onderlinge verbanden tussen de factoren (neven)werkzaamheden, leengedrag en studievoortgang van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs. De relatie tussen de drie factoren wordt naar verwachting beïnvloed door achtergrondkenmerken van de studenten en hun ouders, motivationele factoren en de tijd die door de studenten aan verschillende studie-activiteiten besteed wordt, zoals hoorcolleges en practica. Daarnaast is het mogelijk dat omgevingsfactoren, zoals universiteiten, sectoren, verschillende studiefinancieringsregimes en studiejaargroepen, invloed uitoefenen op het werkgedrag, het leengedrag en de studievoortgang.

Uit het theoretisch onderzoeksmodel is een aantal onderzoeksvragen en hypothesen gedistilleerd. In het vervolg van deze samenvatting zullen de belangrijkste resultaten van de onderzoeksmetingen over de periode 1996 tot en met 2000 per onderzoeksvraag worden besproken.

### **i.3 Eerste onderzoeksvraag**

In welke mate worden (neven)werkzaamheden verricht door studenten?

Ongeveer zeventig à vijfenzeventig procent van de studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs verricht betaald werk naast de studie. De gemiddelde bijbaan bedraagt in de collegejaren 1996/1997 en 1997/1998 ongeveer 8 uur per week. Het jaar 1998/1999, waarin gemiddeld 8,5 uren per week wordt gewerkt, is een opmaat voor een duidelijke trend richting meer werk; in de laatste onderzoeksmeting (1999/2000) wordt door de studenten maar liefst 10,1 uren per week bijverdiend. Studenten uit de studie-sectoren recht, gedrag en maatschappij, economie en taal en cultuur werken relatief veel, terwijl door studenten natuur en met name gezondheid en techniek minder wordt gewerkt.

Jongerejaarsstudenten, met name eerstejaars studenten, werken in alle metingen minder dan ouderejaars. Eerstejaars zijn door de tijd heen geleidelijk aan wel meer gaan werken, in 1996/1997 werkten zij ongeveer vijf uren per week, in 1999/2000 bijna zeven uren per week.

Een substantieel deel van de studenten is werkzaam in de horeca, detailhandel of commerciële dienstverlening. De percentages variëren tussen de 17% en 26%. Ongeveer 10% à 13% van de studenten heeft een bijbaan in het onderwijs of onderzoek, zoals bijvoorbeeld een studentassistentenschap.



In de collegejaren 1996/1997 en 1997/1998 geeft het merendeel aan dat er voor het door hen verrichte werk geen opleiding vereist is (61%), voor iets meer dan twintig procent van de werkzaamheden is een middelbare opleiding vereist, terwijl iets minder dan twintig procent van de studenten aangeeft dat een opleiding op HBO- of WO-niveau benodigd is. In de collegejaren 1998/1999 en 1999/2000 is het percentage banen waarvoor geen opleiding vereist is gedaald naar 54% respectievelijk 48%. Wellicht heeft de arbeidsmarktkrapte ertoe bijgedragen dat studenten makkelijker een baan kunnen vinden die enigszins aansluit bij hun opleidingsniveau.

De belangrijkste redenen om betaald werk te verrichten zijn 'het doen van extra uitgaven' en het 'voorzien in kosten voor het levensonderhoud'; 90% respectievelijk 70% van de werkende studenten is het met deze stellingen eens. De interessante inhoud van het werk en het opdoen van werkervaring is voor meer dan de helft van de studenten een reden om betaalde nevenfuncties te verrichten. Ongeveer 50% van de studenten geeft aan dat het vermijden van leningen een reden is om te werken. Een op de vijf studenten verricht betaald werk naast de studie omdat de aan hen verstrekte ouderbijdrage onvoldoende wordt geacht.

#### **i.4 Tweede onderzoeksvraag**

In welke mate zijn studenten bereid tot het afsluiten van een (studie)lening?

In de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 heeft ongeveer 12% van de studenten een lening bij de Informatie Beheer Groep, en twee à drie procent bij overige instellingen en/of particulieren. In de vierde onderzoeksmeting, het collegejaar 1999/2000, heeft zich een lichte stijging in het percentage leners bij de Informatie Beheer Groep voorgedaan, ongeveer 16% van de studenten heeft daar een studielening afgesloten. Ouderejaarsstudenten sluiten in de periode 1996/1997 tot en met 1999/2000 vaker een studielening af bij de IB-Groep dan jongerejaarsstudenten.

In alle metingen wordt de reden 'mijn ouders dragen bij' het meest genoemd als belangrijkste reden om niet of weinig te lenen, dit argument wordt door vierendertig tot tweeënveertig procent van de studenten genoemd. Niet of weinig lenen om geen schulden op te bouwen werd in de eerste meting door 28% van de studenten genoemd, is op het tweede en derde meetmoment gedaald naar 21% respectievelijk 18% en op het vierde meetmoment weer gestegen, naar 24%. Tussen de vijftien en negentien procent van de student geeft aan dat het verrichten van betaald werk een argument is om niet

te lenen. Lenen wordt steeds minder duur geacht door de studenten, in de eerste onderzoekmeting werd dit argument nog door zeven procent van de studenten het belangrijkste gevonden, in de vierde meting nog maar door twee procent. Wellicht hebben de consistent lage rentetarieven steeds meer invloed op dit oordeel. In de derde en vierde onderzoekmeting geven studenten vaker aan dan daarvoor dat zij lage kosten hebben en dat zij daarom weinig of niet lenen bij de Informatie Beheer Groep.

### **i.5 Derde onderzoeksvraag**

In welke mate doen zich verschillen voor in de relatie (neven)werkzaamheden, leengedrag en studievoortgang tussen studenten met verschillende achtergrondkenmerken, motivatie en studeergedrag?

Leningen bij de Informatie Beheer Groep hangen negatief samen met de studievoortgang. Hetzelfde geldt voor de relatie tussen betaald werk en studievoortgang. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het negatieve effect van werken zich met name voordoet voor de groep studenten die een bijbaan heeft van meer dan acht uur per week. Studenten die minder dan een dag per week bijverdienen behalen evenveel of zelfs meer studievoortgang dan studenten zonder bijbaan, het werk heeft voor deze groep juist een positief effect.

Er worden enige opvallende relaties tussen de achtergrondkenmerken, motivatie en studeergedrag enerzijds en de kernvariabelen anderzijds geconstateerd. Vrouwen lenen minder dan mannen, behalen meer studievoortgang, maar besteden minder tijd aan hun studie. Dit leidt tot de veronderstelling dat vrouwen efficiënter studeren dan mannen en/of voor studies kiezen die beter bij hun capaciteiten passen. Thuiswonende studenten behalen in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 meer studievoortgang dan uitwonenden en lenen minder bij de Informatie Beheer Groep. Jongere studenten werken en lenen minder dan oudere studenten, terwijl zij meer tijd aan hun studie besteden en meer studievoortgang behalen. Het opleidingsniveau van de ouders van de student heeft geen systematische invloed op de studievoortgang, maar wel op het werkgedrag; studenten van wie de ouders een hogere opleiding hebben afgerond werken gemiddeld minder uren per week.

Studenten met een hogere intrinsieke studie-motivatie behalen meer studievoortgang dan studenten die minder waarde hechten aan de inhoud van hun opleiding, terwijl voor extrinsieke motivatie het omgekeerde geldt.

Het studeergedrag oefent in alle metingen een sterke positieve invloed uit op de studievoortgang. Daarnaast wordt door studenten die meer tijd aan hun studie besteden minder gewerkt, hetgeen een indirecte positieve invloed uitoefent op de studievoortgang.

#### **i.6 Vierde onderzoeksvraag**

In welke mate doen zich verschillen voor in de relatie (neven)werkzaamheden, leengedrag en studievoortgang tussen universiteiten, sectoren, studiefinancieringsregimes en jaargroepen?

##### **Universiteiten**

Een vergelijking van de onderzoeksmetingen per universiteit laat zien dat Delftse studenten reeds in het collegejaar 1998/1999 iets meer werkten dan in de jaren ervoor. Het werkgedrag van studenten aan de overige drie universiteiten is in de jaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 nagenoeg constant gebleven, en volgt in het jaar 1999/2000 de algemene trend, te weten een forse stijging van het gemiddelde aantal gewerkte uren per week.

Studenten aan de UM behalen in alle metingen de meeste studievoortgang, terwijl de progressie van Delftse studenten het kleinst is. Deze laatste groep studenten vertoonde in het collegejaar 1997/1998 een kleine opleving (gemiddeld 31,4 studiepunten), en behaalde in de andere jaren ongeveer 30 punten per jaar. De gemiddelde studievoortgang van de Maastrichtse studenten verschilt, evenals bij de studenten uit Rotterdam, niet significant tussen de vier onderzoeksmetingen. Amsterdamse studenten volgen de Delftse trend, te weten een kleine opleving op het tweede meetmoment.

##### **Sectoren**

Studenten in de sectoren gedrag en maatschappij, recht, economie, taal en cultuur werken relatief veel. De algemene trend, een sterke toename van het aantal gewerkte uren in het collegejaar 1999/2000 doet zich met name voor in de sector economie en ontbreekt in de sector gedrag en maatschappij. Sectoren waarin relatief minder tijd aan betaald werk wordt besteed zijn natuur, en met name gezondheid en techniek. In de gezondheidssector wordt op het vierde meetmoment meer gewerkt dan in de jaren ervoor, in de techniek-sector was reeds op het derde meetmoment sprake van een significante toename in het aantal gewerkte uren.

Studenten in de sector gezondheid behaalden in alle metingen de grootste studievoortgang, gemiddeld bijna 36 punten per jaar, terwijl studenten techniek, recht en taal en cultuur afwisselend het laagste aantal punten vergaarden.

### **Studiefinancieringsregimes/jaargroepen**

Prestatiebeursstudenten behalen in alle metingen meer studievoortgang dan tempobeursstudenten, die op hun beurt meer voortgang behalen dan studenten zonder beurs. Door een jaargroepenvergelijking wordt nagegaan of hier sprake is van regime- of studiejaareffecten.

Indien de afzonderlijke metingen in beschouwing worden genomen, wordt opgemerkt dat eerstejaarsstudenten in 1996/1997 significant meer studiepunten behaalden dan tweede- en vierdejaarsstudenten. Op het tweede en vierde meetmoment behaalden zij meer voortgang dan derde- en vierdejaarsstudenten terwijl zich bij de derde meting geen significante verschillen voordoen. Er worden, per jaargroep, geen significante verschillen in de tijd geobserveerd. Geconcludeerd kan worden dat zich geen studiefinancieringsregime-effect voordoet, maar dat de voortgang van eerstejaarsstudenten over het algemeen iets hoger ligt dan de voortgang van ouderejaars<sup>1</sup>.

## **i.7 Enkele conclusies**

### **Studie en werk**

Het onderzoek laat op het vierde meetmoment een toename zien van enerzijds het aantal studenten dat betaald werk verricht naast de studie (van ongeveer zeventig procent naar ongeveer vijfenzeventig procent) en anderzijds van het aantal uren dat zij gemiddeld per week aan werk besteden. Halverwege de jaren negentig werd gemiddeld zo'n acht uur per week gewerkt, hetgeen in collegejaar 1999/2000 met 25% is gestegen naar ruim 10 uur per week. Hierbij tekenen we nog aan dat met name de vierdejaars, de sterkste stijging in het aantal gewerkte uren laten zien. Bovendien wordt vastgesteld dat in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 door bijna zestig procent van de studenten overdag wordt gewerkt. In de vierde onderzoeksmeting, het collegejaar 1999/2000, is dit zelfs opgelopen tot zevenenzestig procent.

---

<sup>1</sup> Bij multivariate toetsing wordt vastgesteld dat derdejaars studenten, na controle voor significante achtergrondkenmerken, motivatie en tijdsbesteding, een relatief betere voortgang hebben dan eerstejaars studenten in de jaren 1996/1997 en 1998/1999. Een beschouwing van jaargroepen door de tijd laat zien dat tweedejaars studenten in 1997/1998 en 1999/2000 meer voortgang behaalden dan tweedejaars studenten in de andere metingen. Voor de

De tijd die studenten besteden aan hun studie neemt in de periode 1996-2000 af. Er is een neerwaartse trend zichtbaar in het gemiddeld aantal uren dat aan de studie wordt besteed. In het collegejaar 1996/1997 werd gemiddeld nog 32,5 uren per week gestudeerd, in de daaropvolgende jaren is dit afgenomen naar een gemiddelde van 30,8 uren, 29,7 uren en 29,3 uren per week. Daarbij is opvallend dat aantal uren zelfstudie, welke de grootste tijdsbestedingscategorie vormt, in de tijd sterk afneemt, terwijl de tijdsbesteding aan de overige onderwijsvormen nagenoeg constant blijft, of slechts licht dalend is. In het collegejaar 1996/1997 werd nog 14,2 uren per week aan zelfstudie besteed, terwijl dit in de tweede meting gezakt is naar 13,1 uur en in de derde en vierde meting zelfs naar 12,4 uren respectievelijk 11,7 uren per week.

Er kan nauwelijks aan de conclusie worden ontkomen dat het verrichten van betaald werk een steeds grotere concurrent van de beschikbare studietijd wordt. Werk gaat daarbij met name ten koste van zelfstudie, een onontbeerlijke werkvorm in het hoger onderwijs waarvan we tevens hebben vastgesteld dat deze een sterke relatie met de studievoortgang vertoont. Het is in dit perspectief bezien dan ook verrassend dat wordt geconstateerd dat de door studenten behaalde studievoortgang in de tweede helft van de jaren negentig niet is afgenomen. Voor deze uitkomsten van het onderzoek, namelijk: toename van tijd besteed aan betaald werk, afname van de tijd besteed aan de studie en gelijkblijvende studievoortgang, zijn enkele verklaringen aan te voeren. Een positieve verklaring is gelegen in de mogelijkheid dat studenten onder tijdsdruk steeds efficiënter studeren. Een negatieve verklaring zou kunnen zijn dat de studies in het hoger onderwijs hun eisen aanpassen aan de mogelijkheden van de studenten. De studentenmonitor 2000 (Hofman et. al., 2001)<sup>2</sup> laat zien dat het met de door wo-studenten ervaren werkdruk nog wel meevalt. Zij zijn van over het algemeen van mening dat ze naast de studie nog voldoende tijd over houden voor andere zaken en dat ze voldoende tijd hebben voor de voorbereiding van hun tentamens. De werkdruk ligt relatief hoog in de sector techniek en ook bij rechten.

### **Studenten en hun inkomen**

Het gemiddelde maandelijkse inkomen van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs bedraagt in de collegejaren 1996/1997 en 1997/1998 meer dan twaalfhonderd gulden per maand en is in de collegejaren 1998/1999 en 1999/2000 zelfs naar meer dan dertienhonderd respectievelijk vijftienhonderd gulden gestegen. Deze stijging wordt met name veroorzaakt doordat de inkomsten uit

---

overige groepen doen zich geen verschillen voor. Ook bij multivariate toetsing wordt derhalve geen regime-effect gevonden.

betaald werk fors zijn toegenomen. Zo is het gemiddelde netto uurloon dat de studenten voor hun werkzaamheden ontvangen in vier jaar tijd met 25% gestegen.

Inkomsten uit studiebeurzen, betaald werk en bijdragen van ouders en/of partners vormen halverwege de jaren negentig ieder ongeveer 30% van het totaalinkomen. Het relatieve aandeel van de inkomsten uit betaald werk blijkt evenwel in 2000 te zijn gestegen naar 42%. Leningen bij de Informatie Beheer Groep en overige instanties maken slechts voor 5 à 6 procent deel uit van het totaalinkomen.

Al met al komt hier het beeld van de zelfvoorzienende student naar voren die steeds meer zelfstandig in zijn/haar inkomen voorziet. De krapte op de arbeidsmarkt lijkt door de studenten goed te worden uitgebuit. Niet alleen constateren we dat het netto uurloon sterk is gestegen maar ook blijken studenten meer dan voorheen in staat om werk op "niveau" te verkrijgen. Opvallend mag worden genoemd dat ondanks de positieve economische ontwikkelingen in de tweede helft van de jaren negentig de ouders geen hogere bijdrage (in relatieve maar ook in absolute termen) aan het inkomen van de studenten hebben geleverd. Het gevaar dat opdoemt uit het hier gepresenteerde beeld is dat de studenten zo zeer afhankelijk worden van arbeidsmarktgerelateerde inkomsten dat zij bij een economische terugval relatief zwaar in hun inkomen zullen worden getroffen. Indien compensatie daarvoor moet worden gevonden in additioneel werk mag een negatieve invloed op de studievoortgang in het hoger onderwijs worden verwacht.

### **Studiesucces en milieu van herkomst**

De kans op het behalen van een hoger onderwijsdiploma is hoger voor iemand met ouders die zelf hoger onderwijs hebben afgerond dan voor anderen. Zo presenteerde het SCP gegevens waaruit naar voren komt dat in Nederland de kans op een hoger onderwijsdiploma voor volwassenen met hoog opgeleide ouders meer dan drie maal zo hoog is dan voor hen met laagopgeleide ouders. Nederland neemt in deze in Europa een middenpositie in. Buiten Europa valt op dat de relatieve ongelijkheid in de Verenigde Staten beduidend hoger en in Australië beduidend lager is dan in Nederland (SCP, 2000)<sup>3</sup>. De gegevens uit het onderhavige onderzoek sluiten voor de Nederlandse situatie aan bij het SCP-onderzoek. Het percentage studenten met ouders met een universitaire opleiding ligt tamelijk stabiel rond de 60%, terwijl ongeveer 20% van de studenten in het wetenschappelijk onderwijs laag opgeleide ouders bezit. De studie recht en in mindere mate economie trekken relatief veel studenten met laag opgeleide ouders. Van de totaalgroep behoort 5 à 9 procent tot een minderheidsgroepering.

---

<sup>2</sup> Hofman, A., U. de Jong, M. van Leeuwen et al. (2001) Studentenmonitor 2000. Den Haag: NV Sdu.

<sup>3</sup> SCP (2000) Sociaal en cultureel rapport 2000. Nederland in Europa. Den Haag.

De meeste allochtonen vinden we in de studies recht en economie, terwijl de technische sector in het hoger onderwijs voor de allochtonen nagenoeg onontgonnen gebied blijkt. De conclusie is dan ook gerechtvaardigd dat in termen van instroom in het hoger onderwijs het meritocratisch gehalte van de Nederlandse samenleving, dus de mate waarin de instroom in het hoger onderwijs slechts afhankelijk is van gebleken geschiktheid, nog steeds niet op peil is.

Maar hoe staat het met het werkgedrag, leengedrag en studievoortgang van studenten met een uiteenlopend milieu van herkomst dan wel van allochtone versus autochtone studenten in het Nederlandse wetenschappelijk onderwijs?

Het onderzoek wijst uit dat studenten van wie de ouders een hoger opleidingsniveau hebben in het algemeen minder werken dan studenten van wie de ouders een lagere opleiding afgerond hebben. Er worden voor de tweede helft van de jaren negentig geen grote verschillen geconstateerd tussen het werkgedrag van allochtone en autochtone studenten. In het collegejaar 1996/1997 verschilt het leengedrag bij de Informatie Beheer Groep niet tussen beide groepen studenten. Studenten die tot een etnische minderheid behoren zijn in de loop der tijd echter steeds meer gaan lenen, terwijl het leenbedrag van de Nederlandse studenten gedurende de tweede en derde meting nagenoeg constant is gebleven en op het vierde meetmoment weliswaar is gestegen, maar nog steeds beduidend lager is. Tussen de groepen van wie de ouders een relatief hoge en relatief lage opleiding heeft afgerond doen zich geen verschillen voor in leengedrag. Zowel studenten die tot een etnische minderheid behoren als studenten die tot een lagere sociaal economische status-groep behoren ontvangen minder financiële bijdragen van hun ouders/familie. In de collegejaren 1996/1997 en 1999/2000 werd door allochtone studenten minder studievoortgang behaald dan door de overige studenten. De sociaal economische status (SES) van de student vertoont in geen van de onderzoeksmetingen een lineaire samenhang met studievoortgang.

Op basis van de onderzoeksresultaten kan worden geconcludeerd dat er zich niet of nauwelijks verschillen voordoen in het functioneren van studenten afkomstig uit uiteenlopende ses-lagen, maar dat studenten uit lagere ses-groepen in sterkere mate afhankelijk zijn van inkomsten uit betaald werk dan studenten uit hogere ses-groepen.

## **Beleidseffecten**

Een van de vragen die aan dit onderzoek ten grondslag lag was die naar de eventuele effecten van uiteenlopende studiefinancieringsregimes op het functioneren van studenten. In hoeverre heeft de overgang van tempobeurs naar prestatiebeurs aantoonbaar invloed gehad op werken, lenen dan wel presteren van studenten?

Om in staat te zijn enigermate uitspraken over regime-effecten te doen dienen afdoende hoeveelheden studenten van de verschillende beursregimes te hebben genoten. De verdeling over de onderscheiden studiefinancieringsregimes verschilt voor de vier meetmomenten. Studenten die voor één september 1996 zijn begonnen met een studie in het Hoger Onderwijs en die recht hebben op studiefinanciering, ontvangen een tempobeurs. De prestatiebeurs is in het collegejaar 1996/1997 ingevoerd. Voor onze onderzoeksgroep houdt dit in dat de eerstejaars studenten uit de eerste meting (1996/1997) een prestatiebeurs ontvangen. Voor de tweede meting (1997/1998) zijn dit eerste- en tweedejaars studenten, voor de derde meting (1998/1999) eerste- tot en met derdejaars studenten en voor de vierde meting (1999/2000) eerste- tot en met vierdejaars studenten.

De prestatiebeursstudenten behalen in alle metingen significant meer studiepunten dan de groep studenten zonder beurs. In het collegejaar 1996/1997 behaalden zij ook meer studievoortgang dan tempobeursstudenten, in de vervolgmetingen is dit verschil evenwel niet significant op het 5%-niveau. Om te toetsen of er sprake is van een regime-effect zijn de resultaten van de vier metingen met elkaar vergeleken. De studievoortgang van de tweedejaars studenten in de collegejaren 1997/1998 en 1999/2000 blijkt groter dan in het basisjaar 1996/1997. Bij de andere jaargroepen doen geen significante verschillen voor. Dit betekent dat wordt vastgesteld dat er geen sprake is van een regime-effect. We constateren dan ook dat in termen van studievoortgang de overgang van tempobeurs naar prestatiebeurs geen substantiële invloed heeft uitgeoefend.

## **Studievoortgang en sectoren**

In de sectoren natuur, gezondheid en techniek wordt relatief veel tijd aan de studie besteed. Het is opvallend dat de gezondheid- en techniek-studenten, die beide een relatief hoge en ongeveer gelijke studietijdsbesteding hebben, sterk uiteenlopen wat betreft hun studievoortgang. Studenten in de gezondheidsector behalen ongeveer 36 studiepunten per jaar (dit is tevens de hoogste gemiddelde studievoortgang van alle sectoren) terwijl techniekstudenten ongeveer 31 punten behalen. Dit leidt tot de conclusie dat studies in de gezondheidsector weliswaar intensief zijn, maar dat de extra uren inzet ten opzichte van andere sectoren zich ook uitbetalen in een grotere studievoortgang. Studies in de



sector techniek blijken onevenredig zwaar in vergelijking tot andere studies; de studenten besteden relatief meer tijd aan hun studie, blijken ook de 'betere' studenten gegeven hun relatief hoge VWO-eindexamencijfer en behalen desondanks minder studiepunten.

Het onderzoek laat zien dat in de sector taal en cultuur relatief slecht wordt gepresteerd. Het gemiddelde voor deze sector ligt bijvoorbeeld in de collegejaren 1998/1999 en 1999/2000 gemiddeld 2,5 studiepunt lager dan het overall gemiddelde en in 1999/2000 meer dan 6 studiepunten lager dan in de gezondheidssector (29.3 versus 35.5). Dit is des te opmerkelijker omdat in de taal en cultuur sector de vrouwen zijn oververtegenwoordigd. Een van de uitkomsten van het onderzoek is dat vrouwen over het algemeen beter presteren dan de mannelijke studenten. Dit geldt met name in het collegejaar 1999/2000 ook voor taal en cultuur zodat de conclusie hier niet anders kan zijn dat mannen in dit onderwijsgebied wel uitzonderlijk weinig studiepunten behalen (in het collegejaar 1999/2000 behalen mannen in de sector taal en cultuur gemiddeld 26,7 punten en vrouwen 30,7). Het lijkt van wezenlijk belang om na te gaan wat de redenen (persoons- of groepsgebonden, institutioneel van aard) kunnen zijn voor deze sectorspecifieke uitkomsten.

### **Motivatie en studiesucces**

De studie-motivatie van studenten is uiteengelegd in een intrinsieke en een extrinsieke schaal. De mate van intrinsieke motivatie geeft de inhoudelijke interesse van de student voor zijn opleiding weer. Met extrinsieke motivatie wordt de materiële interesse van de student voor zijn opleiding bedoeld.

Studenten uit de sectoren gezondheid en taal en cultuur hebben de hoogste gemiddelde intrinsieke motivatie, terwijl deze in de sectoren recht en economie het laagst is. Gedrag en maatschappij- en taal en cultuur-studenten hebben in alle metingen een lagere gemiddelde extrinsieke motivatie dan studenten uit andere sectoren. De hoogste gemiddelde extrinsieke motivatie wordt gevonden in de sectoren economie en techniek, de materiële aspecten van de opleiding wegen voor deze studenten zwaarder dan voor de gemiddelde student.

De gemiddelde intrinsieke motivatie is voor vrouwen hoger dan voor mannen, terwijl de gemiddelde extrinsieke motivatie een omgekeerd beeld laat zien. Hieruit kan geconcludeerd worden dat vrouwen meer belang hechten aan de inhoudelijke aspecten van de opleiding en dat mannen meer motivatie ontleen aan de materiële aspecten.

Uit het lineair structuurmodel zoals dat gepresenteerd in hoofdstuk 9 blijkt klip en klaar de relevantie van gemotiveerde studenten voor het welslagen van de studie. Geconstateerd wordt dat de extrinsieke motivatie van studenten alle jaren een negatieve invloed uitoefent op de studievoortgang. De intrinsieke motivatie oefent juist een sterk positieve invloed uit op het studietempo. De geconstateerde relatie tussen met name de intrinsieke motivatie voor een studie en het studiesucces doet vermoeden dat een succesvolle kwalitatieve selectie aan de poort het rendement van de opleidingen positief zou kunnen beïnvloeden.

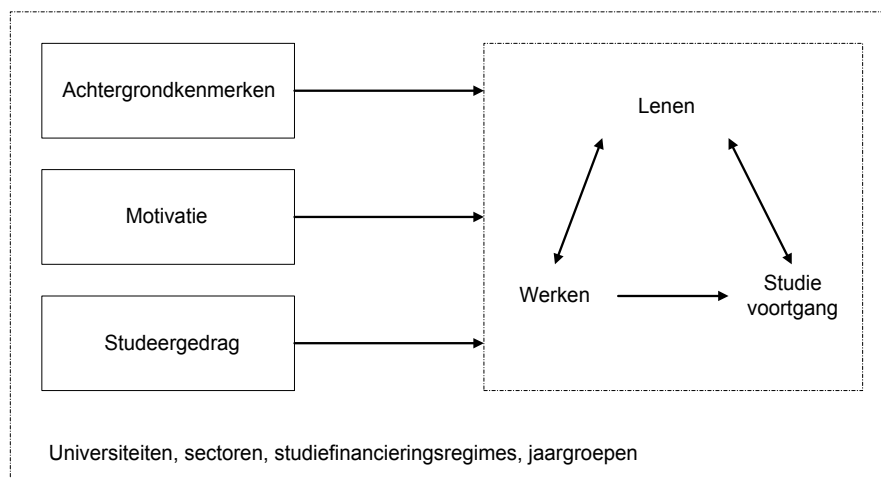
# 1. INLEIDING EN ONDERZOEKSVRAGEN

## 1.1 Inleiding

Dit eerste hoofdstuk is gewijd aan het conceptuele model dat als uitgangspunt dient bij de vierde onderzoeksmeting van het onderzoek naar werkgedrag, leengedrag en studievoortgang van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs. Paragraaf 1.2 beschrijft het theoretisch onderzoeksmodel met de bijbehorende onderzoeksvragen. In de derde paragraaf worden enkele empirische bevindingen kort samengevat. In paragraaf 1.4 worden de verwachte relaties tussen de kernfactoren werken, lenen en studievoortgang geformuleerd. Tot slot komt in paragraaf 1.5 de opbouw van het vervolg van deze rapportage aan de orde.

## 1.2 Theoretisch model en onderzoeksvragen

Het onderzoek richt zich op de onderlinge verbanden tussen de factoren (neven)werkzaamheden, leengedrag en studievoortgang van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs. De relatie tussen de drie factoren wordt naar verwachting beïnvloed door achtergrondkenmerken van de studenten en hun ouders, motivationele factoren en de tijd die door de studenten aan verschillende studie-activiteiten besteed wordt, zoals hoorcolleges en practica. Daarnaast is het waarschijnlijk dat omgevingsfactoren, zoals universiteiten, sectoren en verschillende studiefinancieringsregimes, invloed uitoefenen op het werkgedrag, het leengedrag en de studievoortgang.



**Figuur 1.1: Theoretisch onderzoeksmodel**

Uit het theoretisch model wordt een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

1. In welke mate worden (neven)werkzaamheden verricht door studenten?
2. In welke mate zijn studenten bereid tot het afsluiten van een (studie)lening?
3. In welke mate doen zich verschillen voor in de relatie (neven)werkzaamheden, leengedrag en studievoortgang tussen studenten met verschillende achtergrondkenmerken, motivatie en studeergedrag?
4. In welke mate doen zich verschillen voor in de relatie (neven)werkzaamheden, leengedrag en studievoortgang tussen universiteiten, sectoren, studiefinancieringsregimes en jaargroepen?

### 1.3 Empirische bevindingen

In de voorgaande jaren zijn reeds drie onderzoeksmetingen verricht naar het werkgedrag, leengedrag en de studievoortgang van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs (De Boom et. al., 1998; Van den Berg et. al., 1999 en 2000)<sup>4</sup>. Deze metingen hebben betrekking op gegevens van voltijdstudenten aan de Universiteit van Amsterdam (UvA), de Universiteit Maastricht (UM), de Technische Universiteit Delft (TUD) en de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) over de collegejaren 1996/1997 en 1998/1999. Hieronder worden de bevindingen, aangevuld met enkele relevante gegevens uit gerelateerd onderzoek, kort samengevat.

#### 1.3.1 Werken, lenen en studievoortgang

Geconcludeerd wordt dat in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 ongeveer zeventig procent van de studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs betaald werk verricht. De gemiddelde bijbaan bedraagt ongeveer acht uren per week in de eerste metingen en 8,5 uren per week in het jaar erna.

---

<sup>4</sup> Boom, J. de, W.H.A. Hofman, P. van Wensveen en M.N. van den Berg (1998). *Studeren en werken in het Wetenschappelijk Onderwijs: een onderzoek naar de relatie tussen werken, lenen en studievoortgang*. Rotterdam: RISBO Contractresearch BV/ Erasmus Universiteit Groep. Van den Berg, M.N., J. de Boom en W.H.A. Hofman (1999). *Studeren en werken in het Wetenschappelijk Onderwijs: een onderzoek naar de relatie tussen werken, lenen en studievoortgang: tweede onderzoeksmeting*. Rotterdam: RISBO Contractresearch BV/ Erasmus Universiteit Groep. Van den Berg, M.N., J. de Boom en W.H.A. Hofman (2000). *Studeren en werken in het Wetenschappelijk Onderwijs: een onderzoek naar de relatie tussen werken, lenen en studievoortgang: derde onderzoeksmeting*. Rotterdam: RISBO Contractresearch BV/ Erasmus Universiteit Groep.

Een beperkt deel van de studentenpopulatie heeft een studielening afgesloten bij de Informatie Beheer Groep (11% à 13%), slechts 2 à 3 procent van de studenten leent bij overige instellingen of particulieren. Het percentage leningen bij de IB-Groep ligt nog iets lager dan de getallen die door De Vos en Fontein (1998a)<sup>5</sup> worden geconstateerd (voor 1996 16,6% en voor 1997 18%).

Leningen, zowel bij de Informatie Beheer Groep als bij andere instellingen en derden, maken dan ook een klein deel uit van het inkomen van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs, ongeveer 5% van het totaalinkomen (Boom et al., 1998; Van den Berg et al., 1999, 2000), hetgeen overeenkomt met de bevindingen van De Jong et al. (1997a)<sup>6</sup> over de periode 1992-1995 (4%). De belangrijkste componenten waaruit het studenteninkomen is opgebouwd zijn de inkomsten uit betaald werk (een aandeel van meer dan 30%), inkomsten uit beurs en bijdragen van ouders/verzorgers (ieder een aandeel van ongeveer 30%). Het gemiddelde totaalinkomen bedroeg 1201 gulden per maand in 1996/1997, in de jaren erna was dit 1234 gulden respectievelijk 1324 gulden per maand.

De studievoortgang van de studenten bedroeg in het collegejaar 1997/1998 gemiddeld 32,8 punten, hetgeen hoger is dan in 1996/1997, toen gemiddeld 32,0 punten behaald werden en hoger dan in 1998/1999 toen het gemiddelde 31,6 punten bedroeg. Meer dan de helft van de studenten heeft een studievertraging opgelopen.

### 1.3.2 Relaties tussen werken, lenen en studievoortgang

De relatie tussen leningen bij de Informatie Beheer Groep en studievoortgang is in alle metingen negatief, studenten die meer lenen behalen een geringere studievoortgang. Een verklaring voor dit verschijnsel is dat met name oudere(jaars) studenten gebruik maken van het leenrecht bij de IB-Groep, terwijl zij juist de groep studenten vormen die een relatief geringe voortgang behaalt. De Vos en Fontein (1998a) stellen in dit kader dat studenten met een studielening vaker de studie staken, hetgeen tegenovergesteld was aan hun theoretische verwachting.

---

<sup>5</sup> Vos, K. de en P. Fontein (1998a). Actualisering leengedrag en schuldoopbouw in de WSF. Tilburg: Economisch Instituut Tilburg.

<sup>6</sup> Jong, U. de, J. Roeleveld, H.D. Webbink en A.E. Verbeek (1997a). Het Amsterdamse studieloopbaanmodel. Den Haag: N.V. Sdu.

Het verrichten van betaald werk hangt in het algemeen negatief samen met de studievoortgang. Dit generieke negatieve effect gaat echter niet op voor de groep studenten die een bijbaan heeft van minder dan een dag per week. Deze studenten behalen zelfs meer studiepunten dan studenten zonder bestaande nevenfunctie. Geconcludeerd wordt dat een relatief kleine bijbaan een positieve invloed uitoefent op de studievoortgang. Tot eenzelfde bevinding komen Verbeek en De Jong (1995)<sup>7</sup> die vaststellen dat werkende studenten met een bijbaan van meer dan twaalf uren per week, en met name meer dan twintig uren per week, een lager studietempo hebben dan studenten die minder werken. Studenten (vanaf het tweede studiejaar) met een relatief kleine bijbaan lopen geen vertraging op.

### 1.3.3 Relaties tussen achtergrondkenmerken en kernvariabelen

Na toetsing van de relaties tussen achtergrondkenmerken van de studenten en de kernvariabelen werken, lenen en studievoortgang is vastgesteld dat vrouwen in alle onderzoeksmetingen meer studiepunten behalen dan mannen (zie ook De Jong et al., 1997a en 1997b)<sup>8</sup>, terwijl zij minder tijd besteden aan actieve en passieve onderwijsvormen (werkcolleges, practica en hoorcolleges). Hieruit is geconcludeerd dat vrouwen efficiënter studeren dan mannen en/of vaker een studie kiezen die aansluit bij hun capaciteiten.

Studenten die tot een etnische minderheid behoren behaalden in 1996/1997 significant minder studiepunten dan Nederlandse studenten en besteedden meer tijd aan betaald werk. In 1997/1998 en 1998/1999 is geen verschil vastgesteld in het werkgedrag en studietempo van beide groepen.

Voor alle onderzoeksmetingen wordt vastgesteld dat studenten, van wie de ouders een hoger opleidingsniveau hebben, minder werken dan studenten van wie de ouders een lager opleidingsniveau hebben. Het opleidingsniveau van de ouders hangt niet samen met de studievoortgang.

Op grond van de eerdere onderzoeksmetingen blijkt dat jongere studenten en thuiswonende studenten relatief meer studievoortgang behalen dan oudere studenten en uitwonenden, terwijl zij minder lenen. De Vos en Fontein (1998a en 1998b)<sup>9</sup> concluderen eveneens dat uitwonende studenten en ouderejaars

---

<sup>7</sup> Verbeek, F. en U. de Jong (1995). Het risico van studeren en werken: een secundaire analyse over de ontwikkeling van het werkstudentschap in de jaren tachtig en negentig. Amsterdam: SCO.

<sup>8</sup> Jong, U. de, J. Roeleveld en H.D. Webbink (1997b). Verder studeren in de jaren negentig. Studiekeuze en studieloopbaan over de periode 1991-1995. Den Haag: N.V. Sdu.

<sup>9</sup> Vos, K. de en P. Fontein (1998b). *Leengedrag en leenmotieven WSF-studerenden*. Tilburg: Economisch Instituut Tilburg.

studenten meer/vaker lenen dan thuiswonenden en jongerejaars. Door jongere studenten wordt meer tijd aan hun studie besteed en minder gewerkt dan door oudere studenten (Verbeek en De Jong, 1995). De grotere studievoortgang van jongere studenten wordt door Van den Broek et al. (1999)<sup>10</sup> onderschreven in die zin, dat zij constateren dat jongere studenten vaker aan hun tempobeurs/prestatiebeurs-norm voldoen dan oudere studenten.

Studenten die bij het VWO-eindexamen hogere cijfers behaald hebben, behalen meer studievoortgang dan studenten met lagere cijfers. De betere studenten op het VWO zijn de snellere studenten op de universiteit (zie ook De Jong et al., 1997b).

#### **1.3.4 Relaties tussen motivatie, studeergedrag en kernvariabelen**

Het studeergedrag hangt in beide metingen negatief samen met het werkgedrag, meer studeertijd gaat samen met minder werktijd. De relatie tussen studeergedrag en studievoortgang is uiteraard positief.

Hetzelfde wordt geconcludeerd ten aanzien van de relatie tussen intrinsieke motivatie en studievoortgang. Studenten die relatief sterk intrinsiek gemotiveerd zijn, dit zijn de studenten die relatief veel waarde hechten aan de inhoudelijke aspecten van hun opleiding, behalen meer studievoortgang. In het collegejaar 1997/1998 besteedden zij ook meer tijd aan passieve en actieve onderwijsvormen. Studenten die sterk geïnteresseerd zijn in de materiële aspecten van hun opleiding (extrinsieke motivatie) behalen minder studievoortgang dan studenten die minder waarde hechten aan de financiële opbrengsten van hun studie.

#### **1.3.5 Relaties tussen omgevingskenmerken en kernvariabelen**

Studenten in Rotterdam en Amsterdam hebben in de collegejaren 1996/1997 en 1997/1998 vaker een baan dan Delftse en Maastrichtse studenten, in de derde onderzoeksmeting is er geen verschil. Gemiddeld wordt in de jaren 1996/1997 en 1997/1998 door UvA- en EUR-studenten meer gewerkt dan door de UM- en TUD-studenten. Op het derde meetmoment werken UvA-studenten ook meer dan hun collega's aan de EUR. Een vergelijking tussen de onderzoeksmetingen laat zien dat TUD-studenten in het collegejaar 1998/1999 iets meer zijn gaan werken dan in de jaren ervoor. De

---

<sup>10</sup> Broek, A. van den, G. Klein, J. Prins en H. Verijdt (1999). *Studievoortgang & Studiefinanciering 1993-1998: eindrapport*. Nijmegen: Instituut voor onderwijskundige dienstverlening (IOWO).

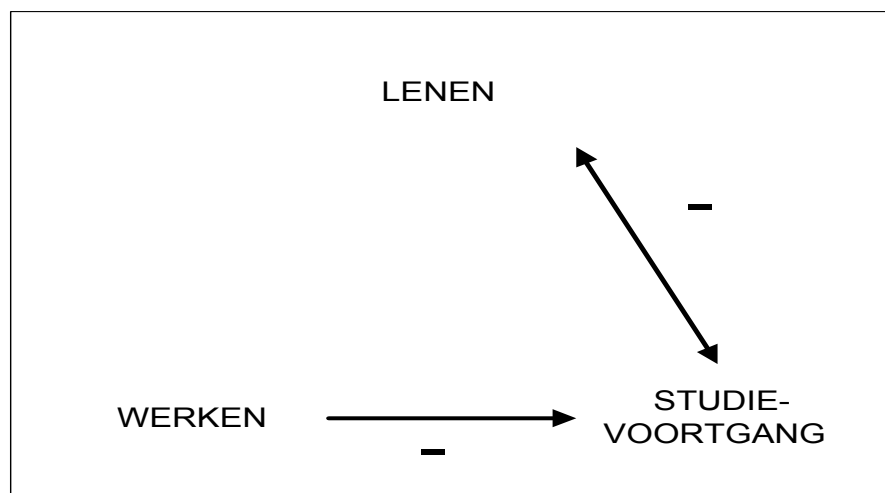
studievoortgang van studenten uit Maastricht is in alle metingen bovengemiddeld, terwijl studenten van de Technische Universiteit Delft gemiddeld het kleinste aantal studiepunten behaalden.

De studievoortgang van studenten uit de sector gezondheid ligt hoger dan de voortgang van studenten uit de overige sectoren. Studenten recht, techniek en taal & cultuur behalen afwisselend het laagste aantal studiepunten. Gezondheidstudenten besteden relatief weinig aandacht aan betaald werk. Dit geldt ook voor studenten uit de sectoren natuur en techniek. Gedrag- en maatschappijstudenten en rechtenstudenten werken gemiddeld het meest.

Jongerejaars studenten behalen over het algemeen een hogere studievoortgang dan ouderejaars studenten. Alhoewel tweedejaars prestatiebeursstudenten in 1997/1998 een hogere studievoortgang behalen dan tweedejaars tempobeursstudenten in 1996/1997, moet op grond van andere bevindingen uit de jaargroepenvergelijking (namelijk geen verschil) geconstateerd worden dat zich geen studiefinancieringsregime-effecten voordoen.

#### 1.4 Verwachte relaties tussen werken, lenen en studievoortgang

Op grond van de resultaten van de vorige onderzoeksmetingen worden de verwachte relaties tussen de kernvariabelen werken, lenen en studievoortgang als volgt geformuleerd (figuur 1.2).



Figuur 1.2: Verwachte relaties tussen werken, lenen en studievoortgang

1. De relatie tussen werken en lenen is diffuus.
2. De relatie tussen lenen en studievoortgang is negatief.



3. De relatie tussen werken en studievoortgang is negatief, met de nuancering dat het generieke negatieve effect van werken niet opgaat voor de groep studenten met een bescheiden bijbaan van minder dan acht uur per week.

## 1.5 Leeswijzer

Het vervolg van deze rapportage is als volgt opgebouwd. In het tweede hoofdstuk wordt de onderzoeksopzet besproken. Het derde hoofdstuk geeft een overzicht van de kernvariabelen werken, lenen, studievoortgang en hun onderlinge relaties. In hoofdstuk vier wordt aandacht besteed aan de financiële positie van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs. In hoofdstuk vijf worden enkele aspecten van het werkgedrag en het leengedrag van de studenten nader beschreven. De hoofdstukken zes en zeven zijn gewijd aan de achtergrondkenmerken van de studenten en hun studie-motivatie. In hoofdstuk acht staat de tijdsbesteding aan studie-onderdelen centraal. In de hoofdstukken zes tot en met acht worden tevens de enkelvoudige verbanden van achtergrondkenmerken, motivatie en tijdsbesteding met de kernvariabelen werken, lenen en studievoortgang besproken. In het negende en laatste hoofdstuk komen de samengestelde invloeden van werken en lenen op studievoortgang aan de orde. Hierbij wordt gecontroleerd voor achtergrondkenmerken, motivationele factoren en studeergedrag. Tevens wordt ingegaan op de invloeden die de omgevingskenmerken uitoefenen op de studievoortgang.



## **2 ONDERZOEKSOPZET**

### **2.1 Inleiding**

In dit hoofdstuk wordt de opzet van het 'Tijdsbesteding Onderzoek Studenten' besproken. Het onderzoek heeft betrekking op gegevens van eerste- tot en met zesdejaars voltijdstudenten van alle studierichtingen aan de Universiteit van Amsterdam (UvA), de Universiteit Maastricht (UM), de Technische Universiteit Delft (TUD) en de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), over de collegejaren 1996/1997 tot en met 1999/2000. De opzet van het onderzoek is cross-sectioneel, dit houdt in dat bij ieder meetmoment een nieuwe, representatieve steekproef wordt getrokken.

De opbouw van dit hoofdstuk is als volgt: in paragraaf twee wordt de wijze van steekproeftrekking toegelicht, vervolgens wordt ingegaan op steekproefcorrecties (paragraaf 2.3) en weging van de steekproef (paragraaf 2.4). De dataverzamelingsprocedure, respons en representativiteit komen in de vijfde en zesde paragraaf aan de orde. Tot slot worden in paragraaf zeven onderverdelingen naar subgroepen uitgewerkt die in de verdere rapportage worden gebruikt.

### **2.2 Steekproeftrekking**

Het onderzoek is gebaseerd op een gestratificeerde, niet proportionele steekproef. We willen betrouwbare uitspraken doen voor verschillende subgroepen, zoals universiteiten, startjaarcohorten en opleidingssectoren.

Allereerst willen we uitspraken kunnen doen waarin de universiteiten adequaat worden onderscheiden. Dit houdt in dat er per universiteit een steekproef van studenten is getrokken.

Daarnaast wordt verwacht dat studenten door reeds verbruikte inschrijvingstijd ander werk-, leen- en studiegedrag zullen vertonen. De studenten worden daarom ingedeeld in drie cohorten die gebaseerd zijn op het jaar van instroom. De eerste en tweedejaars vallen in cohort I, in cohort II vallen de derde en vierdejaars. Cohort III bevat de vijfde en zesdejaars.

Het derde onderscheiden stratificatiecriterium betreft de sector waarin de opleiding valt. De sectoren zijn gebaseerd op de indeling naar HOOP-gebied. Er worden negen verschillende sectoren onderscheiden. Dat zijn gezondheid, economie, recht, gedrag en maatschappij en taal en cultuur, welke

aan de Universiteit van Amsterdam, Universiteit Maastricht en de Erasmus Universiteit Rotterdam worden aangeboden. Vervolgens de sector natuur, welke aan de Universiteit Maastricht en Universiteit van Amsterdam wordt onderscheiden.

En tot slot een drietal sub-sectoren van het HOOP-gebied techniek, welke voor de Technische Universiteit Delft apart zijn onderscheiden. Formeel vallen alle opleidingen van de TUD in zijn geheel binnen het HOOP-gebied techniek, in dit onderzoek wordt tevens een driedeling gemaakt in 'infra-bouw' techniek, 'fundamentele' techniek en 'constructieve' techniek<sup>11</sup>.

Indien deze drie stratificatiecriteria, universiteit, cohort en sector met elkaar in verband worden gebracht ontstaat een matrix met 60 cellen<sup>12</sup>. Per cel of subgroep wordt een valide respons beoogd van minimaal 50 personen. Om deze respons te verkrijgen is de universiteiten gevraagd per subgroep gegevens te leveren van 180 studenten.

Door de TUD is extra aandacht besteed aan de aanwezigheid van vrouwen in de steekproef. In de Delftse steekproef is, naast de hiervoor reeds aangegeven selectiecriteria, gepoogd een gelijk aandeel van mannen en vrouwen in de steekproef op te nemen.

### 2.3 Correctie op indeling in cohort en sector

In de door de vier universiteiten aangeleverde steekproeven zijn de studenten ingedeeld naar cohort en sector. Voor een aantal personen blijken de inschrijfgegevens evenwel niet meer actueel. Daarnaast is een aanpassing in de bepaling van het eerste jaar dat een student Hoger Onderwijs is gaan volgen noodzakelijk. De in de tekst genoemde aantallen hebben betrekking op de vierde meting. De aantallen voor de eerste tot en met de derde meting zijn opgenomen in voetnoten.

---

<sup>11</sup> De studies industrieel ontwerpen, lucht- en ruimtevaarttechniek, maritieme techniek en werktuigbouwkunde behoren tot de subsector 'constructieve techniek'. Tot de 'fundamentele techniek' worden de studies elektrotechniek, materiaalkunde, scheikundige technologie, technische informatica, technische wiskunde en technische natuurkunde gerekend. De subsector 'infra-bouw' bestaat uit de studies bouwkunde, civiele techniek, geodesie, technische aardwetenschappen en technische bestuurskunde. De nieuwe opleiding 'life science and technology' valt in het gebied 'fundamentele techniek' (vanaf meting 4).

<sup>12</sup> Doordat niet elke instelling opleidingen aanbiedt uit elke HOOP-sector, is het totaal van de cellen lager dan het maximum van 84.

### 2.3.1 Cohort

De indeling van de studenten in cohorten is gebaseerd op het jaar van instroom aan de instelling. De indeling bestaat uit drie cohorten: eerste- en tweedejaars; derde- en vierdejaars; en vijfde- en zesdejaars. Het is echter een probleem dat niet het eerste jaar van inschrijving aan de instelling bepalend is voor de verbruikte studietijd, maar dat het gaat om de totale inschrijving in het Hoger Onderwijs. De verbruikte inschrijvingstijd kan dus langer zijn door een verandering van de instelling waaraan wordt gestudeerd of doordat een opleiding is gevolgd aan een andere instelling in het Hoger Onderwijs. Het gevolg hiervan is dat een student te maken heeft met minder resterende studietijd en mogelijk een ander studiefinancieringsregime.

In de vragenlijst is een aantal vragen opgenomen waarmee kan worden bepaald of de student, buiten de huidige instelling, al studietijd heeft verbruikt. Hiermee wordt een eerste jaar van inschrijving in het Hoger Onderwijs verkregen. Bij 576 van de respondenten (19,9%) ligt dit jaar vóór het door de instellingen geleverde jaar. Voor 171 studenten (5,9%) heeft de eerdere inschrijving geen gevolg voor de indeling in het cohort. In 405 gevallen (14,0%) levert het een verschuiving op naar een ouder cohort. De verschuiving heeft bovendien tot gevolg dat er nu ook respondenten in de steekproef voorkomen met een inschrijving van voor 1995/1996 (7e jaars of ouder). Deze studenten worden opgenomen in het derde cohort (totaal 7e jaars of ouder: 254= 8,8%). In de praktijk blijken studenten meer inschrijftijd verbruikt te hebben, dan op basis van het eerste jaar inschrijving aan de instelling mocht worden verwacht.<sup>13</sup>

Het eerste jaar van inschrijving in het Hoger Onderwijs, zoals opgegeven door de student, wordt als criterium voor de indeling in cohorten gebruikt.

---

<sup>13</sup> Bij de eerste meting ging het om 591 personen (20,5%) die een eerdere inschrijving hebben. Voor 208 personen (7,2%) levert dit geen verschuiving op, 383 personen (13,3%) vallen in een ouder cohort. In totaal zijn 216 studenten (7,5%) 7e jaars of ouder. Bij de tweede meting ging het om 531 personen (18,9%) die een eerdere inschrijving hebben. Voor 168 personen (6,0%) levert dit geen verschuiving op, 363 personen (12,9%) vallen in een ouder cohort. In totaal zijn 198 personen (7,0%) 7e jaars of ouder. Bij de derde meting ging het om 551 personen (19,2%). Voor 386 gevallen (13,5%) leverde dit een verschuiving op, 165 studenten (5,7%) vielen hierdoor niet in een ander cohort. In totaal zijn 144 studenten (5,0%) 7e jaars of ouder.

### 2.3.2 Sector

In de vragenlijst is een aantal vragen opgenomen om te bepalen wat de huidige opleiding van de student is. Voor het merendeel kwam deze informatie overeen met de gegevens die door de instellingen zijn aangeleverd. In totaal wijkt voor 84 personen (2,9%) de opgegeven opleiding af, terwijl men wel aan dezelfde instelling studeert. Van deze 84 personen volgen er 61 een opleiding in een andere sector. Deze studenten zijn in het onderzoek opgenomen in de door hen opgegeven sector.<sup>14</sup>

### 2.3.3 Gevolgen voor steekproef

De correcties op de steekproef hebben geleid tot een verschuiving in de respons. Het doorschuiven van jongerejaars naar 'oudere cohorten' leidt tot een oververtegenwoordiging van de oudere cohorten. Om toch een evenwichtig beeld te verkrijgen voor alle cohorten is besloten de studenten die volgens de opgave van de instellingen in het eerste en tweede cohort vallen meer aandacht te geven in de dataverzameling. Hierdoor blijven de eerste twee cohorten nog voldoende gevuld, ook zonder de studenten die doorschuiven omdat ze zelf aangeven meer studietijd verbruikt te hebben.

## 2.4 Weging steekproef

Het trekken van een disproportionele steekproef brengt met zich mee dat er geen sprake is van evenredige vertegenwoordiging van populatiekenmerken in de steekproef. Zo bevat de steekproef bijvoorbeeld ongeveer evenveel studenten uit de sector economie als uit de sector gedrag en maatschappij. De populatie van de vier universiteiten bevat binnen de sector economie echter veel meer studenten dan er tot de sector gedrag en maatschappij behoren. Deze disproportionaliteit komt voor op vier gebieden, naast de sector zijn dat het cohort, de universiteit en het geslacht van de respondent.<sup>15</sup>

Indien men uitspraken wil doen welke geldigheid bezitten voor de populatie van de studenten van de vier universiteiten is een steekproefcorrectie, oftewel een wegingsfactor, noodzakelijk. Dit

<sup>14</sup> Bij de eerste meting week voor 180 personen (6,3%) de opleiding af van de door de instelling geleverde gegevens. Van deze personen volgen er 96 een opleiding in een andere sector. Bij de tweede meting week voor 175 personen (6,2%) de opleiding af van de door de instelling geleverde gegevens. Van deze personen volgen er 90 een opleiding in een andere sector. Bij de derde meting was dit voor 85 studenten (3,0%) het geval. Van deze studenten volgen er 67 een opleiding in een andere sector.

<sup>15</sup> Met name bij de TUD is er extra aandacht besteed om vrouwen in de steekproef op te nemen.

zogenaamde wegen is zodanig uitgevoerd dat de steekproef na correctie een goede afspiegeling vormt van de populatie. Bovendien is de weging zo toegepast dat de steekproefgrootte hetzelfde is gebleven, om zo een adequate toepassing van de significantietoetsen mogelijk te maken.

Bij de correctie is gebruik gemaakt van gegevens van de populatie voltijd-ingeschrevenen aan de vier universiteiten. De correctie op cohort is toegepast op gecorrigeerde populatiegegevens. De verschuiving die we in de steekproef hebben geconstateerd is doorgetrokken naar de populatie. Vervolgens heeft de weging plaatsgevonden op basis van deze gecorrigeerde populatiegegevens.<sup>16</sup>

In de volgende tabel wordt aan de hand van enkele voorbeelden aangegeven wat de gevolgen zijn van de toepassing van de weegfactor.

**Tabel 2.1: Illustratie gevolgen wegen**

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	ongewogen	gewogen	ongewogen	gewogen	ongewogen	gewogen	ongewogen	gewogen
% sector economie	15,9	23,6	16,5	25,0	16,1	24,8	16,4	25,9
% sector g en m	15,3	13,5	14,8	12,6	14,8	13,4	15,2	15,8
% vrouwen, TUD	43,6	19,8	45,0	20,7	38,7	20,9	43,7	21,6
% UvA	32,2	38,5	31,6	32,3	31,4	37,6	31,5	39,5
% UM	25,7	15,8	25,8	19,7	26,8	20,3	26,3	18,7

In bijlage I is een overzicht opgenomen van de gehanteerde weegfactoren.

## 2.5 Dataverzamelingsprocedure

De gegevens voor de eerste drie metingen van het tijdsbesteding onderzoek studenten (1996/1997 tot en met 1998/1999) zijn verzameld middels een telefonische enquête. Met behulp van een CATI-applicatie zijn de studenten benaderd<sup>17</sup>. Dit houdt in dat meerdere interviewers vanuit een zelfde gegevensbestand personen kunnen selecteren, hetgeen de monitoring van de procedure ten goede komt. Er bestaat een duidelijk overzicht hoeveel personen uit de diverse groepen zijn benaderd en hoeveel van deze personen zijn geïnterviewd. Bovendien wordt het nakomen van afspraken gestroomlijnd doordat deze centraal worden geregistreerd.

Aan de interviewers is vooraf een uitgebreide instructie gegeven over de te stellen vragen. Het merendeel van de interviewers is zelf student in het Hoger Onderwijs, waardoor bekendheid en

<sup>16</sup> weegfactor (populatie<sub>groep</sub> \ populatie<sub>totaal</sub>) \* (steekproef<sub>totaal</sub> \ steekproef<sub>groep</sub>)

affiniteit met het onderwerp vanzelfsprekend is. De interviews zijn in alle drie de metingen afgenomen in de maanden januari en februari. Er is zowel overdag als 's avonds geënquêteerd.

In de vierde onderzoeksmeting (1999/2000) bestond voor vijftig procent van de studenten uit de oorspronkelijke steekproef de mogelijkheid om de enquête via het internet te beantwoorden. Hiertoe is een speciale website ingericht, waarop de vragenlijst is geplaatst. De vragen zijn voorzien van dezelfde toelichting die anders door de telefonische interviewers werd gegeven, dit om zo goed mogelijk de inhoudelijke uniformiteit van de twee benaderingswijzen te waarborgen. De geselecteerde studenten hebben een brief ontvangen, voorzien van een toelichting, persoonlijke login-code en password, waarmee zij toegang konden verkrijgen tot de website.

De overige studenten uit de steekproef zijn middels de reguliere belcampagne benaderd. Achteraf zijn, wegens een tegenvallende respons op de internet-enquête welke in paragraaf 2.6 wordt toegelicht, aanvullende telefonische interviews afgenomen. De datacampagne heeft hierdoor plaatsgevonden van begin januari tot en met half maart 2001.

## **2.6 Respons en representativiteit**

### **Respons**

Doordat in de vierde onderzoeksmeting is gekozen voor een hybride datacampagne, waarbij de respondenten zowel telefonisch als via het internet hun medewerking konden verlenen, wijkt het responsoverzicht enigszins af van de voorgaande metingen<sup>18</sup>. In tabelvorm ziet het overzicht van de verkregen respons van de vierde onderzoeksmeting er als volgt uit:

---

<sup>17</sup> CATI staat voor Computer Assisted Telephone Interviewing

<sup>18</sup> Voor een responsoverzicht van de voorgaande metingen, alsmede een responsoverzicht voor de vierde meting voor het vergelijkbare deel van de dataverzamelingsprocedure wordt verwezen naar bijlage II en III.



**Tabel 2.2: Overzicht respons vierde onderzoeksmeting**

	totaal	bellen 1	internet	bellen 2
beoogde steekproef	10800			
getrokken steekproef	9549			
weigeringen vooraf	300			
steekproef in de praktijk	9249			
stpr. bellen 1 en internet		4622	4627	
valide respons internet			570	
stpr bellen 2				4057
niet bereikt		2178		3367
telefoonnummer fout		169		68
buitenland		63		27
aantal bereikte personen		2212		595
aantal weigeringen		240		109
medewerking		1972		486
valt niet in doelgroep		76		28
afgebroken interview		26		2
valide respons bellen		1870		456
valide respons totaal	2896			

De vier universiteiten hebben ieder een gestratificeerde steekproef geleverd. Per universiteit is onderscheid gemaakt naar studiesector en cohort. De doelstelling was om per cel, dit is de combinatie van universiteit, sector en cohort, een valide respons te verkrijgen van 50 voltijdstudenten. Om deze doelstelling te halen is geprobeerd om per cel een bruto steekproef van 180 studenten te trekken. Een totale ruwe steekproefomvang van 10800 (180\*60 cellen) personen is dan het uitgangspunt.

Voor sommige van de cellen is het niet mogelijk gebleken 180 studenten te traceren omdat in de betreffende cel (cohort van een sector aan een universiteit) minder dan 180 studenten studeren. In dit geval is de gehele studentenpopulatie in de steekproef opgenomen. Daarnaast is voor een aantal personen geen telefoonnummer aangeleverd. Tevens is een aantal personen meerdere malen opgenomen in de steekproef. Deze beperkingen hebben ertoe geleid dat de getrokken steekproef uit 9.549 personen bestond.

Voorafgaand aan het onderzoek hebben de geselecteerde studenten van twee universiteiten een aankondigingsbrief gehad. In de brief naar de studenten van de EUR is aangegeven hoe men kon afzien van deelname aan het onderzoek. In Rotterdam hebben 46 van de aangeschreven personen gereageerd (1,9%). Bij de TUD is een antwoordkaart bij de aankondigingsbrief gevoegd, die teruggestuurd werd door studenten die niet wilden/konden meewerken aan het onderzoek. Door 254 personen is van deze mogelijkheid gebruik gemaakt (16%). In totaal bedraagt het aantal studenten dat op het derde meetmoment vooraf afziet van medewerking 300. De steekproef in de praktijk is derhalve  $9.549-300=9.249$  personen.

Vervolgens is de steekproef in de praktijk in tweeën gesplitst: Per cel (universiteit\*sector\*cohort) is vijftig procent van de studenten op de traditionele telefonische manier benaderd en vijftig procent van de studenten heeft de mogelijkheid gekregen om via internet de enquête te beantwoorden. Voor de cellen waarin zich een oneven aantal personen bevond is de 'grootste helft' aan het internet-bestand toegewezen hetgeen het kleine verschil in omvang tussen het eerste belbestand (4622 personen) en internetbestand (4627 personen) verklaart.

De respons voor het eerste belbestand is als volgt tot stand gekomen. De studenten in de steekproef (4622) zijn allen minstens éénmaal benaderd. In totaal zijn 2212 mensen bereikt. Behalve dat een groot deel van de steekproef niet bereikt is, bleek voor 169 personen het telefoonnummer niet te kloppen, een deel (63) van de studenten studeert momenteel in het buitenland en is daarom onbereikbaar.

Van de personen die bereikt zijn, hebben 1972 hun medewerking toegezegd. Dit duidt op een respons van 89%. (1972/2212)<sup>19</sup>. Voor een aantal studenten stemt de huidige inschrijving niet overeen met de indeling in de cellen zoals die in het onderzoek wordt gebruikt, bij deze personen is het interview na het vaststellen van de huidige opleiding afgesloten (76). Ook is een klein aantal interviews afgebroken (26). Zonder deze studenten blijft uiteindelijk een netto valide respons over van 1870 studenten. Een gedetailleerd responsoverzicht voor het eerste belbestand van de vierde meting is opgenomen in bijlage III.

De andere helft van de studenten (4627) is uitgenodigd om deel te nemen aan de internet-enquête. De valide respons hierop bedroeg 570 studenten, hetgeen overeenkomt met slechts 12% (570/4627). Indien deze respons wordt uitgesplitst naar de vier universiteiten valt op dat deze aan de Technische Universiteit Delft iets hoger is (16%) dan aan de Universiteit Maastricht (10%) en de Universiteit van Amsterdam en de Erasmus Universiteit Rotterdam (beide 12%).

---

<sup>19</sup> Uitgezonderd weigeringen vooraf. In bijlage II is een responsoverzicht opgenomen voor de eerste tot en met de derde meting en voor het vergelijkbare deel van de vierde meting (het eerste belbestand). Hierin zijn wel weigeringen vooraf meegenomen. De responspercentages bedragen dan 93% voor de eerste meting, 84% voor de tweede meting, 80% voor de derde meting en 83% voor de vierde meting.

**Tabel 2.3 Responspercentages internet-enquête naar sector en universiteit**

	UvA	UM	TUD	EUR
natuur	16	0	-	-
gezondheid	13	12	-	12
economie	12	8	-	11
recht	8	7	-	11
gedrag en maatschappij	12	13	-	11
taal en cultuur	13	10	-	21
'infra-bouw' techniek	-	-	21	-
'fundamentele' techniek	-	-	14	-
'constructieve' techniek	-	-	13	-
totaal	12	10	16	12

Binnen de technische subsectoren valt vooral het relatief hoge percentage van 'infra-bouw' (21%) op. Hetzelfde geldt voor de sector taal en cultuur van de Erasmus Universiteit Rotterdam, waar eveneens 21% van een aangeschreven personen heeft deelgenomen aan de internet-enquête. De sectoren economie (UM) en recht (UvA en UM) scoren met 7 à 8 procent relatief laag. De nul procent bij de sector natuur aan de Universiteit kan, gezien het lage aantal studenten dat in de steekproef was opgenomen (8), nauwelijks representatief geacht worden. Een nader uitgesplitste respons, waarin behalve de universiteit en sector ook het cohort wordt meegenomen, is terug te vinden in bijlage III.

Door de tegenvallende internet-repons zijn aanvullende telefonische interviews afgenomen, zodat de gewenste responsaantallen werden behaald. Het tweede belbestand bestond uit 4057 personen van wie er 595 werden bereikt. Een deel van hen (109) wilde geen medewerking aan de telefonische enquête verlenen, 486 personen werkten mee, hetgeen een respons betekent van 82% (486/595). Een klein deel van de interviews was niet bruikbaar, 28 personen behoorden niet tot de doelgroep en 2 interviews werden voortijdig afgebroken, hetgeen resulteerde in een valide respons van 456 personen.

Aan deze groep personen, die dus wel meewerkten aan de telefonische campagne maar niet aan de internet-enquête, is gevraagd wat voor hen de belangrijkste reden was om niet via het internet te reageren. Het merendeel van deze studenten geeft 'geen tijd en/of geen zin' op als belangrijkste argument (N=177; 38,8%). Het 'vergeten in te vullen' werd door 142 personen genoemd (31,1%). Slechts een minderheid noemt 'technische problemen' (11 personen; 2,4%) of 'geen beschikking over internetverbinding' (15 personen; 3,3%) als hoofdoorzaak voor de nonrespons.

De totale respons voor de vierde onderzoeksmeting bedraagt uiteindelijk 2896 personen (1870+570+456). In tabel 2.4 wordt de vulling van de cellen aangegeven na de correctie op eerste jaar van instroom in het Hoger Onderwijs. Ook zijn de verschuivingen die het gevolg zijn van het volgen van een andere opleiding opgenomen. In bijlage III wordt de respons voor de vier metingen nader

uitgesplitst naar universiteit, HOOP-gebied en cohort. Voor de laatste onderzoeksmeting wordt hier tevens een onderscheid gemaakt naar respons op het eerste belbestand, de internet-respons en het tweede belbestand.

**Tabel 2.4 Respons naar sector en universiteit**

	UvA	UM	TUD	EUR	totaal
natuur	150	6	-	-	156
gezondheid	150	191	-	165	506
economie	154	159	-	160	473
recht	147	155	-	152	454
gedrag en maatschappij	151	145	-	143	439
taal en cultuur	161	107	-	140	408
'infra-bouw' techniek	-	-	160	-	160
'fundamentele' techniek	-	-	148	-	148
'constructieve' techniek	-	-	152	-	152
totaal	913	763	460	760	2896

Doelstelling was elk van de sectoren te vullen met minimaal 150 personen (drie cohorten met ieder vijftig studenten). In de tabel komen enkele afwijkingen van deze doelstelling naar voren. Allereerst is duidelijk te zien welke sectoren bij welke instellingen aangeboden worden. Ten tweede zijn er cellen waar het aantal studenten onvoldoende is om de beoogde respons te halen. Dit geldt met name voor de sector natuur en in iets mindere mate voor de sector taal en cultuur, beide van de Universiteit Maastricht. Door het hanteren van een weegfactor hebben onder- en oververtegenwoordigingen geen invloed op de resultaten.

### 2.6.2 Representativiteit

De populatie waarop dit onderzoek betrekking heeft is de groep eerste- tot en met zesdejaars voltijdstudenten van vier universiteiten. We hanteren een procedure waarbij op een aantal kenmerken wordt gewogen naar deze populatie (paragraaf 2.4). Dit leidt ertoe dat de steekproef weinig afwijkt van de populatie. Er is gekozen om vier regionaal gespreide instellingen te kiezen en tevens een technische universiteit op te nemen. Hiermee is beoogd een populatie te nemen die model staat voor de Nederlandse situatie.

## 2.7 Rapportage onderzoeksuitkomsten

In de volgende hoofdstukken worden de centrale concepten werken, lenen en studievoortgang en de relaties tussen deze concepten en achtergrondkenmerken, motivatie en tijdsbesteding beschreven. Er wordt een vergelijking gemaakt tussen de uitkomsten van de vier onderzoeksmetingen, waarbij vooral aandacht is voor eventuele trendmatige ontwikkelingen. De kernresultaten worden in de tekst in figuurvorm gepresenteerd. Volledige overzichten van de analyses worden opgenomen in de bijlagen van deze rapportage. De resultaten worden daar steeds uitgesplitst naar vier kenmerken, te weten: universiteiten, sectoren (HOOP-gebieden), studiefinancieringsregimes en jaargroepen.

Een overzicht van de verdeling van de respondenten over de universiteiten en de sectoren is in tabel 2.4 gepresenteerd. De verdeling over de studiefinancieringsregimes wordt weergegeven in tabel 2.5.

**Tabel 2.5: Verdeling van de steekproef over de verschillende beursregimes in procenten**

	1996/1997	1997/1998	1998/1999	1999/2000
% prest.beurs	22	39	54	66
% tempobeurs	68	52	35	21
% geen beurs	11	9	11	13

De verdeling over de onderscheiden studiefinancieringsregimes verschilt voor de vier meetmomenten. Studenten die voor één september 1996 zijn begonnen met een studie in het Hoger Onderwijs en die recht hebben op studiefinanciering, ontvangen over het algemeen een prestatiebeurs. De prestatiebeurs is in het collegejaar 1996/1997 ingevoerd. Voor onze onderzoeksgroep houdt dit in dat de eerstejaars studenten uit de eerste meting (1996/1997) een prestatiebeurs ontvangen. Voor de tweede meting (1997/1998) zijn dit eerste- en tweedejaars studenten, voor de derde meting (1998/1999) eerste- tot en met derdejaars studenten en voor de vierde meting (1999/2000) eerste- tot en met vierdejaars studenten<sup>20</sup>.

De keuze om naast de twee bekende beursvormen de relatief kleine groep studenten zonder beurs apart te bekijken wordt gemaakt omdat voor hen geen eis ten aanzien van de studievoortgang geldt. De groep die geen prestatie- of tempobeurs ontvangt is voor een belangrijk deel van het inkomen aangewezen op andere bronnen. Deze situatie leidt ertoe dat studenten zonder beurs naar verwachting wezenlijk ander gedrag vertonen ten aanzien van de kernvariabelen werken, lenen en studievoortgang.

<sup>20</sup> Binnen het prestatiebeursregime wordt geen nader onderscheid gemaakt naar groepen studenten voor wie de OV-studentenkaart onderdeel uitmaakt van de prestatiebeurs (instroom in HO vanaf 1 september 1999)

Naast de drie eerder aangegeven verdelingen wordt ook een uitsplitsing gemaakt naar jaargroepen. Het onderscheid naar studiefinancieringsregime gaat samen met een verschil naar instroomjaar en leeftijd. Dit wordt veroorzaakt doordat de prestatiebeurs geldt voor iedereen die in of na het collegejaar 1996/1997 begonnen is met studeren. Veel van de gevonden/veronderstelde relaties worden beïnvloed door de leeftijd van de student en/of instroomjaareffect. Om een mogelijk effect van de wijziging in studiefinancieringsregime nader te beschouwen is een uitsplitsing naar vier jaargroepen gemaakt. Ten eerste de groep eerstejaars studenten uit de vier metingen, deze vallen bij alle metingen onder het prestatiebeursregime. Als tweede beschouwen we de groep tweedejaars studenten die in de eerste meting een tempobeurs krijgen en tijdens de overige metingen onder het prestatiebeursregime vallen. Ten derde wordt de groep derdejaars studenten beschouwd, die ten tijde van de eerste en tweede meting een tempobeurs hadden en op het derde en vierde meetmoment een prestatiebeurs. Tot slot vergelijken we de vierdejaars studenten, die in drie metingen tot het tempobeursregime behoren en alleen in de vierde meting een prestatiebeurs ontvangen. In tabel 2.6 wordt de opbouw van de vier jaargroepen weergegeven.

**Tabel 2.6: Overzicht aantal studenten per jaargroep**

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
eerstejaars	P	519	P	497	P	452	P	471
tweedejaars	T	411	P	432	P	457	P	419
derdejaars	T	389	T	382	P	370	P	361
vierdejaars	T	392	T	452	T	411	P	420

### 3 WERKEN, LENEN EN STUDIEVOORTGANG

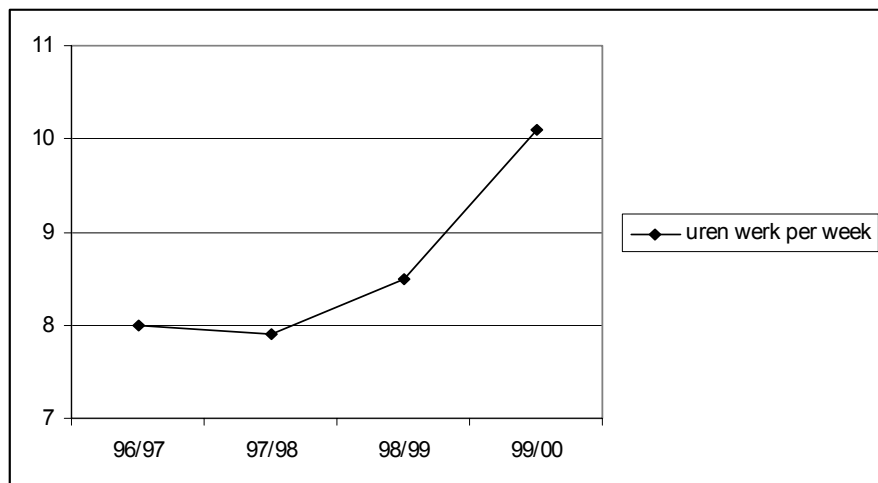
#### 3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden enkele aspecten van de kernvariabelen werken, lenen en studievoortgang besproken. De belangrijkste resultaten van de vier onderzoeksmetingen worden grafisch weergegeven, hetgeen een goed inzicht geeft in ontwikkelingen in de tijd. Een compleet overzicht van de variabelen, uitgesplitst naar universiteiten, sectoren, studiefinancieringsregimes en jaargroepen, is opgenomen in de bijlagen IV tot en met VI.

Allereerst zal in volgende paragraaf aandacht besteed worden aan de omvang van de betaalde nevenwerkzaamheden van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs. Het leengedrag van studenten is onderwerp van paragraaf 3.3. De studievoortgang komt in de vierde paragraaf aan de orde. Tenslotte worden de bivariate relaties tussen werken, lenen en studievoortgang uiteengezet in paragraaf 3.5. In paragraaf 3.6 worden de belangrijkste bevindingen samengevat.

#### 3.2 Tijdsbesteding aan betaald werk

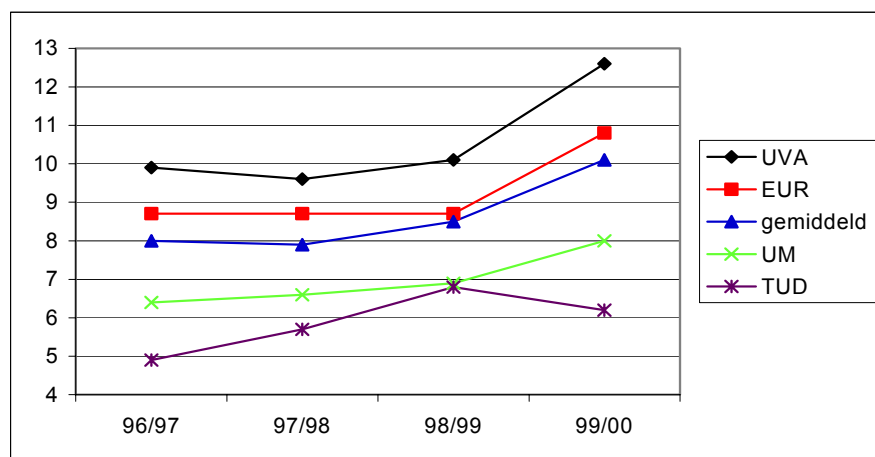
In figuur 3.1 wordt de wekelijkse gemiddelde tijd die studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs aan betaald werk besteden weergegeven.



Figuur 3.1: Tijdsbesteding aan betaald werk in uren per week

In de collegejaren 1996/1997 en 1997/1998 werkten zij gemiddeld 8,0 respectievelijk 7,9 uren per week<sup>21</sup>. Het collegejaar 1998/1999, waarin gemiddeld 8,5 uren per week wordt gewerkt, vormt een opmaat voor een trend die zich daarna gestaag doorzet; in de meest recente onderzoeksmeting (1999/2000) wordt gemiddeld maar liefst 10,1 uren per week gewerkt.

Een uitsplitsing van de gemiddelde tijdsbesteding aan betaald werk voor de vier universiteiten levert het volgende beeld op (figuur 3.2).



**Figuur 3.2: Tijdsbesteding aan betaald werk in uren per week naar universiteit**

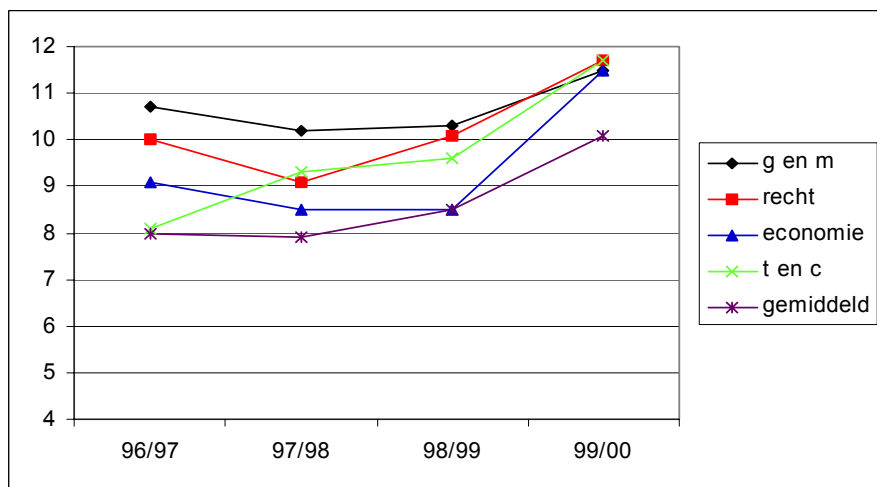
Studenten van de Universiteit Maastricht (UM) en de Technische Universiteit Delft (TUD) werken in alle onderzoeksmetingen gemiddeld minder uren per week dan studenten van de Universiteit van Amsterdam (UvA) en de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR). Daarnaast werken de Amsterdammers op het derde en vierde meetmoment meer dan de Rotterdammers. In de vierde meting is tevens het verschil tussen de UM en de TUD significant.

Een vergelijking van de onderzoeksmetingen per universiteit laat zien dat Delftse studenten reeds in het collegejaar 1998/1999 een toename in het aantal gewerkte uren realiseerden in vergelijking met de jaren ervoor. Het werkgedrag van studenten aan de overige drie universiteiten is in de jaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 nagenoeg constant gebleven, en volgt in het jaar 1999/2000 de algemene trend, te weten een forse stijging van het gemiddelde aantal gewerkte uren per week.

<sup>21</sup> Voor de eerste drie metingen geldt dat ongeveer zeventig procent van de studenten betaald werk verricht naast de studie. In de vierde meting bedroeg dit ruim 75 procent.

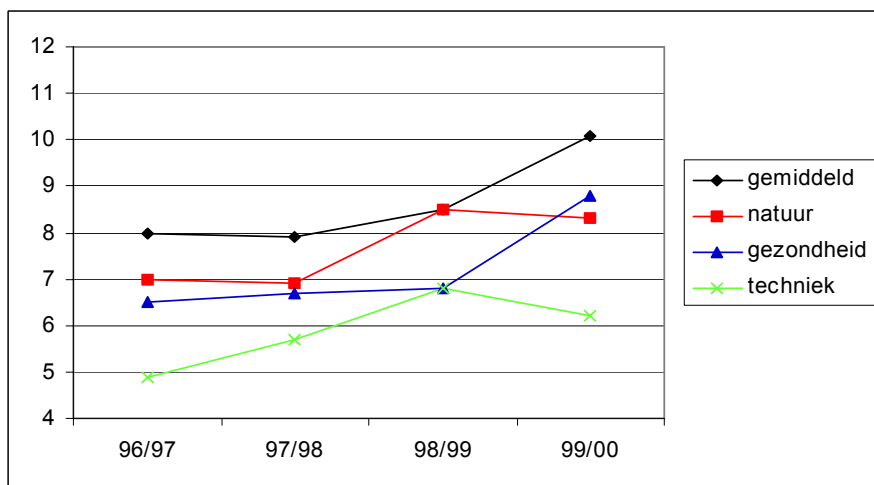


Tussen de onderscheiden studie-sectoren doen zich eveneens verschillen voor in de tijd die studenten aan betaald werk besteden (figuur 3.3a en 3.3b).



**Figuur 3.3a: Tijdsbesteding aan betaald werk in uren per week naar sector**

Uit figuur 3.3a blijkt dan studenten in de sectoren gedrag en maatschappij (g en m), recht, economie, taal en cultuur (t en c) relatief veel werken. De algemene trend, een sterke toename van het aantal gewerkte uren in het collegejaar 1999/2000 doet zich met name voor in de sector economie en ontbreekt in de sector gedrag en maatschappij.

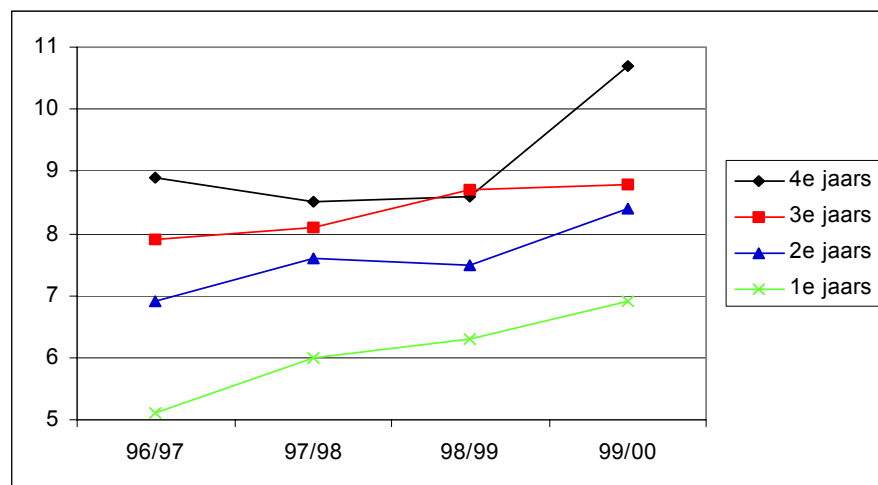


**Figuur 3.3b: Tijdsbesteding aan betaald werk in uren per week naar sector**

Sectoren waarin relatief minder tijd aan betaald werk wordt besteed zijn natuur, en met name gezondheid en techniek. In de gezondheidssector wordt op het vierde meetmoment meer gewerkt dan

in de jaren ervoor, in de techniek-sector was reeds op het derde meetmoment sprake van een significante toename in het aantal gewerkte uren<sup>22</sup>.

Een nadere beschouwing van eerste- tot en met vierdejaars studenten levert het volgende beeld op<sup>23</sup>.



**Figuur 3.4: Tijdsbesteding aan betaald werk in uren per week naar jaargroep**

Uit figuur 3.4 blijkt dat eerstejaars studenten gemiddeld minder uren per week aan betaald werk besteden dan ouderejaars studenten<sup>24</sup>. Daarnaast wordt op het vierde meetmoment door de tweede- en derdejaars studenten minder gewerkt dan door de vierdejaars studenten.

Vierdejaars studenten zijn dan ook beduidend meer gaan werken in het collegejaar 1999/2000, terwijl voor de tweede- en derdejaars studenten geen duidelijke trend wordt waargenomen. Eerstejaars studenten zijn door de tijd heen geleidelijk aan meer gaan werken.

### 3.3 Leengedrag

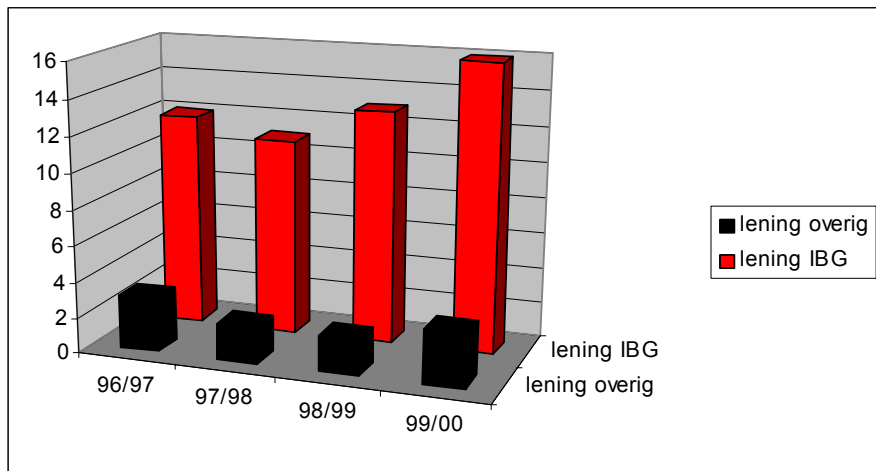
In welke mate hebben studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs een lening afgesloten bij de Informatie Beheer Groep en bij familieleden, vrienden of financiële instellingen<sup>25</sup>.

<sup>22</sup> De sector techniek en de TUD vallen geheel samen.

<sup>23</sup> De samenstelling van de jaargroepen is nader toegelicht in paragraaf 2.7.

<sup>24</sup> Op het derde meetmoment zijn alleen de verschillen tussen de eerstejaars en derdejaars en eerstejaars en vierdejaars significant, in alle andere metingen wordt door de eerstejaars minder gewerkt dan door zowel de tweede-, derde- en vierdejaars studenten.

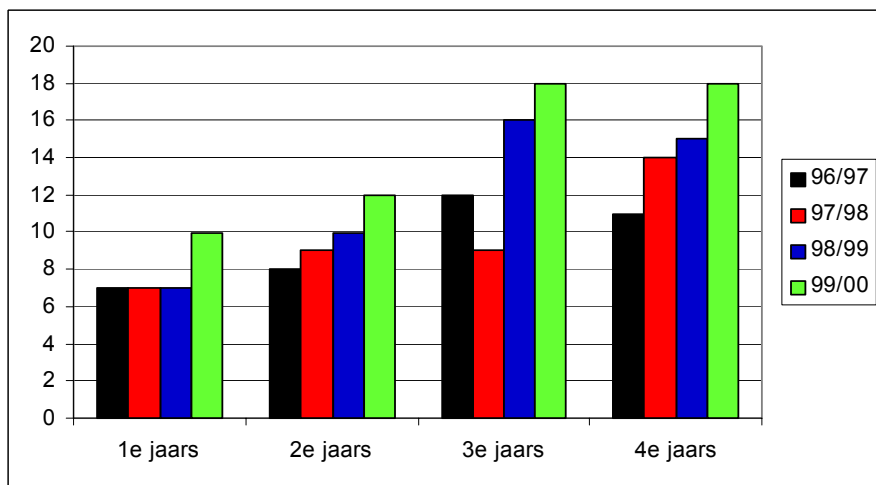
<sup>25</sup> De voorwaardelijke leningen die prestatiebeursstudenten ontvangen worden in dit onderzoek niet opgevat als een geleend bedrag maar als een beurs.



**Figuur 3.5: Percentage leningen bij IBG en overige instellingen/particulieren**

Uit figuur 3.5 blijkt dat in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 ongeveer twaalf procent van de studenten een lening heeft afgesloten bij de Informatie Beheer Groep en dat twee à drie procent leent bij overige instellingen en/of particulieren. Op het vierde meetmoment, het collegejaar 1999/2000, is het percentage studenten met een lening bij IBG iets opgelopen, naar zestien procent<sup>26</sup>. De leningen bij overige instellingen blijven met drie procent constant.

Figuur 3.6 laat zien dat het percentage leningen bij de IB-Groep samenhangt met het aantal inschrijvingsjaren in het Hoger Onderwijs.



**Figuur 3.6: Percentage studenten met een lening bij IBG naar jaargroep**

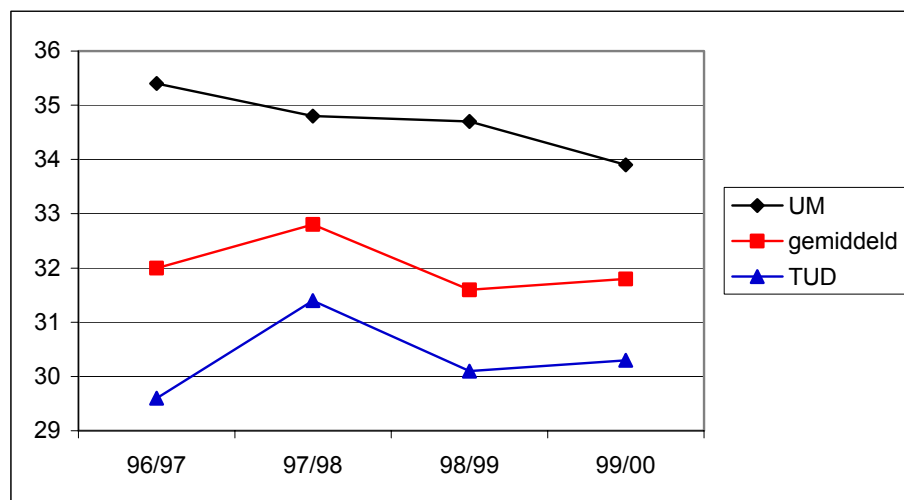
<sup>26</sup> Dit verschil komt met name naar voren in de sectoren gezondheid, gedrag en maatschappij en taal en cultuur.

Door de eerstejaarsstudenten wordt op alle meetmomenten het minst geleend, terwijl het grootste percentage leners onder de derde- en vierdejaars studenten wordt gevonden. Oorzaken voor deze verschillen kunnen wellicht worden getraceerd door een nadere bestudering van de inkomsten van ouderejaars- en jongerejaars studenten (hoofdstuk 4) en redenen die studenten aangeven om geen lening bij de Informatie Beheer Groep af te sluiten (hoofdstuk 5).

Afgezien van de observatie voor de derdejaars studenten uit de tweede onderzoeksmeting kan worden vastgesteld dat er sprake is van een bescheiden trend, waarin momenteel door eerste- tot en met vierdejaars studenten iets vaker een lening wordt afgesloten bij de Informatie Beheer Groep dan enkele jaren geleden.

### 3.4 Studievoortgang

In deze paragraaf wordt de studievoortgang over de collegejaren 1996/1997 tot en met 1999/2000 besproken<sup>27</sup>. Eerst zal een vergelijking naar universiteiten gemaakt worden. Vervolgens komen de onderscheiden sectoren en jaargroepen (studiefinancieringsregimes) aan bod.



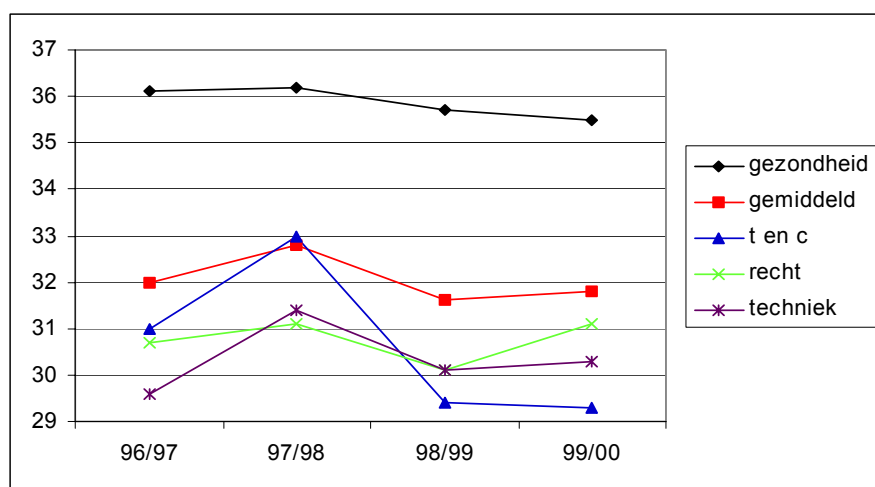
**Figuur 3.7: Studievoortgang totaalgroep en naar universiteit**

<sup>27</sup> Studievoortgang wordt hier gemeten door het aantal studiepunten dat de studenten naar eigen zeggen in het betreffende collegejaar behaald hebben. Gezien het gegeven dat niet alle instellingen het aantal behaalde punten van jaar tot jaar registreren is gekozen voor deze, subjectieve, benadering van studievoortgang.

Figuur 3.7 laat zien dat de gemiddelde studievoortgang van de totaalgroep door de tijd heen redelijk constant is. Afgezien van een kleine positieve uitschieter in 1997/1998 (32,8 studiepunten per jaar) bedraagt de voortgang gemiddeld iets minder dan 32 studiepunten per collegejaar.

Studenten aan de UM behalen in alle metingen de meeste studievoortgang, terwijl de progressie van Delftse studenten het kleinst is. Deze laatste groep studenten vertoonde in het collegejaar 1997/1998 een kleine opleving (gemiddeld 31,4 studiepunten), en behaalde in de andere jaren ongeveer 30 punten per jaar. De gemiddelde studievoortgang van de Maastrichtse studenten verschilt niet significant tussen de vier onderzoeksmetingen. UvA- en EUR-studenten behalen een gemiddelde studievoortgang, waarbij de eerstgenoemde groep een kleine opleving vertoont in het collegejaar 1997/1998.

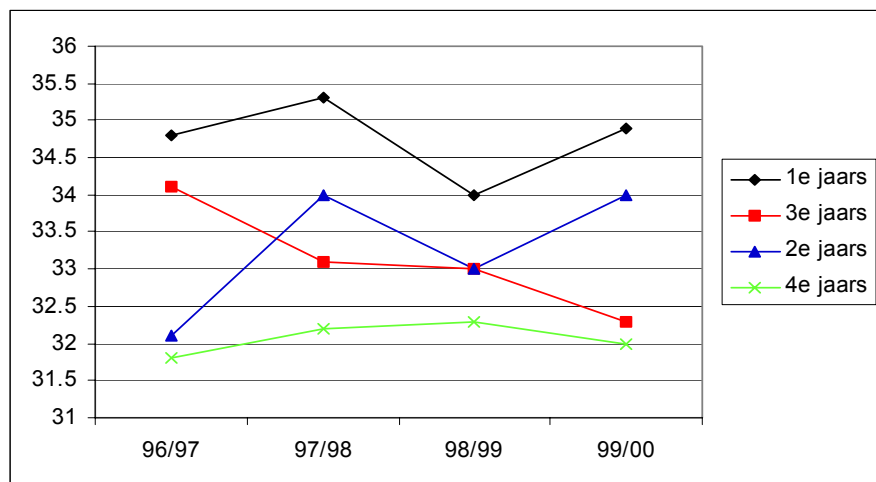
Tussen de studie-sectoren doen zich eveneens verschillen voor in het gemiddelde studietempo.



**Figuur 3.8: Studievoortgang naar sectoren**

Studenten in de sector gezondheid behaalden in alle metingen de grootste studievoortgang, gemiddeld bijna 36 punten per jaar, terwijl studenten techniek, recht en taal en cultuur afwisselend het laagste aantal punten vergaarden. Deze verschillen kunnen wellicht worden verklaard door achtergrondkenmerken, motivationele aspecten en studie-inzet van de studenten, hetgeen in de hoofdstukken zes tot en met acht aan de orde komt.

Prestatiebeursstudenten behalen in alle metingen meer studievoortgang dan tempobeursstudenten, die op hun beurt meer voortgang behalen dan studenten zonder beurs. Door een jaargroepenvergelijking wordt nagegaan of hier sprake is van regime- of studiejaareffecten.

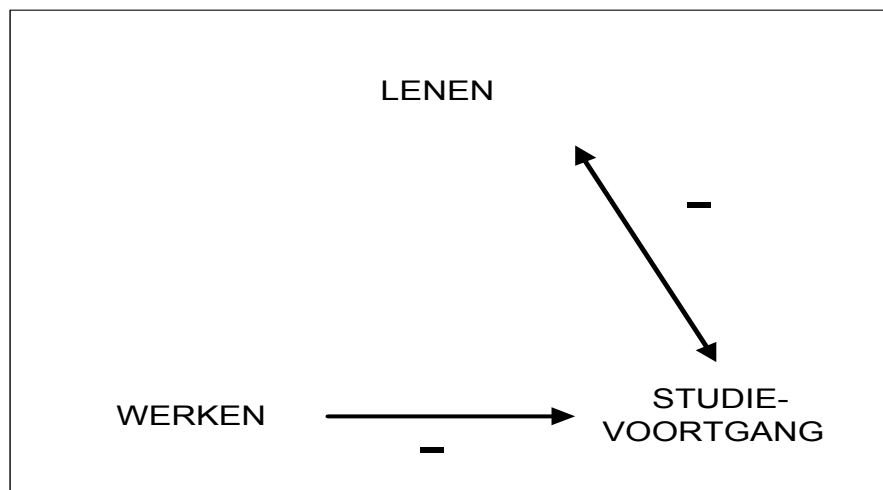


**Figuur 3.9: Studievoortgang naar jaargroep**

Indien de afzonderlijke metingen in beschouwing worden genomen, wordt opgemerkt dat eerstejaarsstudenten in 1996/1997 significant meer studiepunten behaalden dan tweede- en vierdejaarsstudenten. Op het tweede en vierde meetmoment behaalden zij meer voortgang dan derde- en vierdejaarsstudenten, terwijl zich bij de derde meting geen significante verschillen voordoen. Er worden, per jaargroep, geen significante verschillen in de tijd geobserveerd. Geconcludeerd kan worden dat zich geen studiefinancieringsregime-effect voordoet, maar dat de voortgang van eerstejaarsstudenten over het algemeen iets hoger ligt dan de voortgang van ouderejaars.

### 3.5 Relaties tussen werken, lenen en studievoortgang

In deze paragraaf komen de onderlinge relaties tussen de kernvariabelen werken, lenen en studievoortgang aan de orde. Eerst worden de bivariate verbanden tussen werken en lenen en lenen en studievoortgang onder de loep genomen. Vervolgens komt de relatie tussen werken en studievoortgang aan bod. Ter herinnering wordt een deel van het model uit hoofdstuk 1 opnieuw gepresenteerd (figuur 3.10).



**Figuur 3.10: De verwachte relaties tussen werken, lenen en studievoortgang**

Uit de figuur volgt dat tussen werken en lenen geen relatie wordt verwacht. De aanvankelijke aanname, dat de relatie tussen werken en lenen negatief zou zijn omdat studenten die meer werken waarschijnlijk minder behoefte hebben aan een studielening is losgelaten aangezien in alle voorgaande metingen geen samenhang gevonden werd. De verwachte relatie tussen werken en studievoortgang is negatief; studenten die relatief veel tijd besteden aan betaalde (neven)werkzaamheden behalen in het algemeen een geringere studievoortgang dan studenten die minder werken. De verwachte relatie tussen lenen en studievoortgang is negatief. Op voorhand werd geen samenhang verwacht, maar bij de eerste, tweede en derde onderzoeksmeting bleek dat studenten die een geringere studievoortgang behaalden meer leenden bij de Informatie Beheer Groep.

### 3.5.1 De relatie tussen (neven)werkzaamheden en leengedrag

In tabel 3.1 worden de correlaties tussen het aantal gewerkte uren per week en de geleende bedragen per maand bij de Informatie Beheer Groep en overige instanties weergegeven.

**Tabel 3.1: Correlaties tussen werken en lenen**

	lenen IBG				lenen overig			
	96/97	97/98	98/99	99/00	96/97	97/98	98/99	99/00
werken	.00 p=.999	.01 p=.688	.02 p=.275	.05 p=.027	-.01 p=.817	-.05 p=.017	-.03 p=.148	.01 p=.602

Uit de tabel blijkt dat het aantal gewerkte uren in de eerste metingen geen samenhang vertoont met bedrag dat door studenten geleend wordt. In de vierde onderzoeksmeting wordt een significant positieve samenhang gevonden tussen werken en leningen bij de Informatie Beheer Groep; studenten die meer werken, lenen meer. De relatie tussen overige leningen en werken is alleen significant

negatief in de tweede onderzoekmeting, studenten die meer werken lenen in dat jaar minder bij overige instanties.

### 3.5.2 De relatie tussen leengedrag en studievoortgang

De samenhang tussen studieleningen, uitgesplitst naar geleende bedragen bij de Informatie Beheer Groep en overige instanties, en studievoortgang wordt uiteengezet in tabel 3.2.

**Tabel 3.2: Correlaties tussen lenen en studievoortgang**

	studiepunten			
	96/97	97/98	98/99	99/00
lenen IBG	-.06 p=.008	-.09 p=.000	-.05 p=.011	-.08 p=.000
lenen overig	-.01 p=.564	-.02 p=.456	.03 p=.171	-.03 p=.108

Voor alle metingen geldt, dat het lenen bij de IB-Groep een negatieve samenhang vertoont met het aantal behaalde studiepunten in het betreffende collegejaar. Tussen het lenen bij overige instanties en het studietempo bestaat geen relatie. Het negatieve verband tussen leningen bij de Informatie Beheer Groep en studievoortgang kan als volgt uitgelegd worden: ouderejaars studenten behalen over het algemeen een geringere studievoortgang dan jongerejaars studenten, terwijl ouderejaars studenten vaker (en meer) lenen bij de Informatie Beheer Groep, omdat zij minder inkomsten uit beurs (rechten verbruikt) en ouderlijke bijdragen (leeftijdseffect) genereren. In dit perspectief oefent het lenen bij de IB-Groep dus geen negatieve invloed uit op de studievoortgang, maar een geringe studievoortgang leidt, door de behoefte aan alternatieve inkomstenbronnen, tot een hogere studielening.

### 3.5.3 De relatie tussen (neven)werkzaamheden en studievoortgang

Tot slot wordt de relatie tussen (neven)werkzaamheden en studievoortgang nader uitgewerkt.

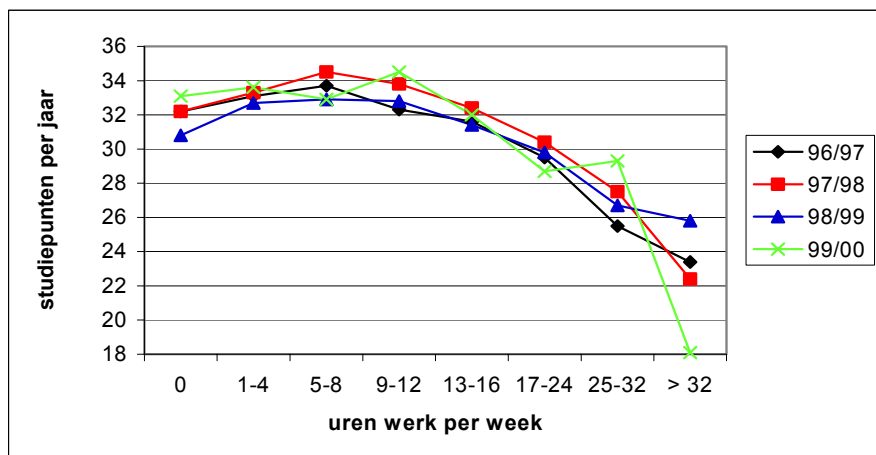
**Tabel 3.3: Correlaties tussen werken en studievoortgang**

	studiepunten			
	96/97	97/98	98/99	99/00
werken	-.13 p=.000	-.06 p=.003	-.06 p=.004	-.20 p=.000

Uit tabel 3.3 volgt dat werken in het algemeen negatief samenhangt met de studievoortgang. Uit de vorige rapportages 'Studeren en werken in het Wetenschappelijk Onderwijs' bleek dat deze negatieve



relatie geldt voor studenten die meer dan één dag per week werken naast de studie en dan met name voor de groep die meer dan twaalf uur per week werkt. Een en ander wordt geïllustreerd aan de hand van de volgende figuur.



Figuur 3.11: Werken en studievoortgang<sup>28</sup>

De groep studenten die een bijbaan heeft van meer dan acht uren per week behaalt significant minder studievoortgang dan studenten die een bijbaan hebben tot acht uren per week. De negatieve relatie tussen werken en studievoortgang doet zich met name voor bij de groep studenten die meer dan twaalf uur per week werkt.

In de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 behalen de studenten met een bescheiden bijbaan, tot acht uur per week, daarentegen iets meer studievoortgang dan de groep studenten zonder betaalde (neven)werkzaamheden. In het collegejaar 1999/2000 behalen studenten met een bijbaan tot twaalf uren per week evenveel voortgang als studenten zonder betaald werk. Hieruit kan geconcludeerd worden dat een relatief kleine bijbaan geen negatieve, en in de jaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 zelfs een positieve, invloed uitoefent op de studievoortgang.

### 3.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk zijn de kernvariabelen werken, lenen en studievoortgang en hun onderlinge relaties bestudeerd.

<sup>28</sup> Aantallen staan vermeld in tabel IV.V (Bijlage IV).

Ongeveer zeventig à vijfenzeventig procent van de studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs verricht betaald werk naast de studie. De gemiddelde bijbaan bedraagt in de collegejaren 1996/1997 en 1997/1998 ongeveer 8 uur per week. Het jaar 1998/1999, waarin gemiddeld 8,5 uren per week wordt gewerkt, is een opmaat voor een duidelijke trend richting meer werk; in de laatste onderzoeksmeting (1999/2000) wordt door de studenten maar liefst 10,1 uren per week bijverdiend. Studenten uit de studie-sectoren recht, gedrag en maatschappij, economie en taal en cultuur werken relatief veel, terwijl door studenten natuur en met name gezondheid en techniek minder wordt gewerkt.

Jongerejaarsstudenten, met name eerstejaars studenten, werken in alle metingen minder dan ouderejaars. Eerstejaars zijn door de tijd heen geleidelijk aan wel meer gaan werken, in 1996/1997 werkten zij ongeveer vijf uren per week, in 1999/2000 bijna zeven uren per week.

In de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 heeft ongeveer 12% van de studenten een lening bij de Informatie Beheer Groep, en twee à drie procent bij overige instellingen en/of particulieren. In de vierde onderzoeksmeting, het collegejaar 1999/2000, heeft zich een lichte stijging in het percentage leners bij de Informatie Beheer Groep voorgedaan, ongeveer 16% van de studenten heeft daar een studielening afgesloten. Ouderejaarsstudenten sluiten in de periode 1996/1997 tot en met 1999/2000 vaker een studielening af bij de IB-Groep dan jongerejaarsstudenten.

De studievoortgang van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs is door de tijd heen redelijk constant. In het collegejaar 1997/1998 is de voortgang met een gemiddelde van ongeveer 33 studiepunten iets hoger dan in de overige jaren, waarin de voortgang zo'n 32 punten bedraagt. Studenten in de sector gezondheid behaalden in alle metingen de grootste studievoortgang, gemiddeld zo'n 36 punten per jaar. De studievoortgang van eerstejaarsstudenten ligt over het algemeen iets hoger dan de voortgang van ouderejaars.

De gevonden verbanden tussen de kernvariabelen zijn als volgt: tussen het werkgedrag en leengedrag doet zich in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 geen relatie voor, alleen in de vierde meting is het verband tussen werken en lenen bij de Informatie Beheer Groep positief. De relatie tussen lenen (bij de IBG) en studievoortgang is negatief en is kan als volgt uitgelegd worden: ouderejaarsstudenten behalen over het algemeen een geringere studievoortgang dan jongerejaarsstudenten, terwijl ouderejaarsstudenten vaker (en meer) lenen bij de Informatie Beheer Groep. De relatie tussen werken en studievoortgang is negatief, maar dient genuanceerd te worden. Het negatieve effect doet zich niet voor bij de studenten die een gemiddelde bijbaan hebben, tot acht

uren per week in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 en tot twaalf uren per week in het jaar 1999/2000. In de jaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 behalen studenten met een bijbaan tot acht uren per week zelfs meer studievoortgang dan studenten zonder bijbaan.



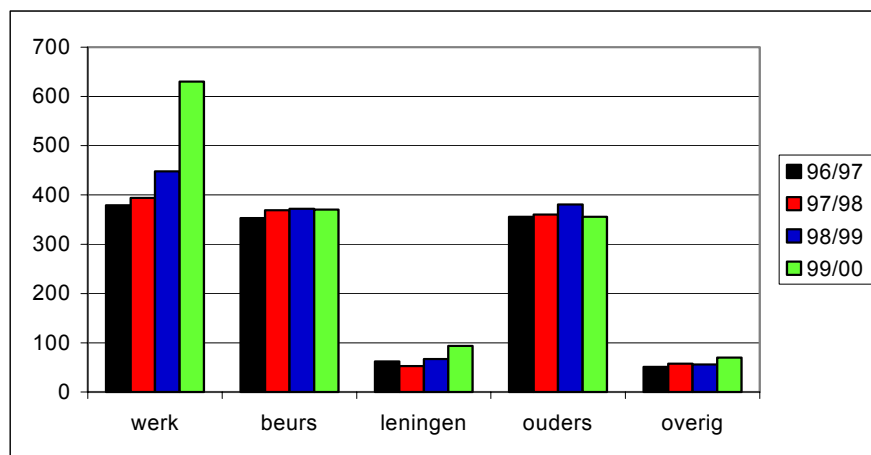
## 4 FINANCIËLE GEGEVENS

### 4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt het gemiddelde maandelijkse inkomen van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs beschreven. Er wordt onderscheid gemaakt in inkomsten uit betaald werk, inkomsten uit beurzen (basisbeurs en aanvullende beurs), inkomsten uit leningen bij de Informatie Beheer Groep en overige instellingen, geldelijke bijdragen van ouders en/of partners en overige inkomsten (paragraaf 4.2). Daarnaast wordt aandacht besteed aan het gemiddelde netto uurloon dat studenten voor hun werkzaamheden ontvangen (paragraaf 4.3). Het hoofdstuk wordt samengevat in paragraaf 4.4. In de tekst worden enkele kernresultaten besproken. Een uitgebreid overzicht van de variabelen is opgenomen in de bijlagen VII tot en met IX.

### 4.2 Inkomensvormen

Figuur 4.1 laat zien hoe het totale maandelijkse inkomen van de studenten is opgebouwd.



Figuur 4.1: Inkomensvormen in guldens per maand

Bij bestudering van de figuur valt een aantal zaken op. Allereerst wordt duidelijk dat het inkomen voor het grootste gedeelte bestaat uit beurzen, ouderlijke bijdragen en verdiensten uit betaald werk.

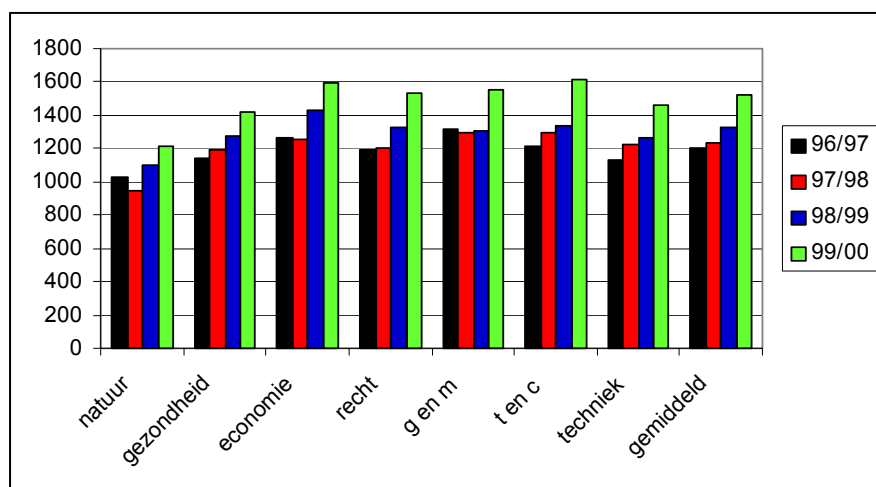
Leningen en overige inkomsten zorgen in alle metingen slechts voor ongeveer tien procent van het totaalinkomen<sup>29</sup>.

<sup>29</sup> Voor de totaalgroep is het gemiddelde bedrag aan leningen laag. Voor de groep studenten met een lening is dit bedrag echter aanzienlijk (bijlage VIII).

Verder is de stijging van het inkomen uit betaald werk opvallend. In de collegejaren 1996/1997 en 1997/1998 werd door studenten gemiddeld 379 respectievelijk 394 gulden per maand verdiend, hetgeen een relatief aandeel van 32% in het totale inkomen betekende. In 1998/1999 verdienden de studenten gemiddeld 448 gulden, een aandeel van 34%. In het collegejaar 1999/2000 bedraagt het gemiddelde inkomen uit betaald werk maar liefst 630 gulden per maand, een aandeel van 42% in het totaalinkomen. De stijging van de inkomsten uit betaald werk wordt enerzijds verklaard doordat studenten, met name in 1999/2000, meer zijn gaan werken (hoofdstuk3). Anderzijds zorgt de toename van het gemiddelde netto uurloon voor een hoger inkomen uit betaald werk (paragraaf 4.3).

De stijging van het inkomen uit betaald werk heeft ervoor gezorgd dat het totaalinkomen in de tijd fors is toegenomen. In het collegejaar 1996/1997 bedroeg het inkomen gemiddeld 1201 gulden per maand, in het jaar 1997/1998 was dit 1234 gulden, terwijl het gemiddelde maandelijkse inkomen van studenten in 1998/1999 en 1999/2000 is gestegen naar 1324 gulden respectievelijk 1520 gulden (zie kolommen voor de rubriek 'gemiddeld' in figuur 4.2). De toename in het totaalinkomen van de studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs bedraagt daarmee over de periode 1996-2000 ruim vijftientig procent.

In figuur 4.2 zijn de totale maandelijkse inkomsten voor de vier meetmomenten uitgesplitst naar de onderscheiden studie-sectoren.



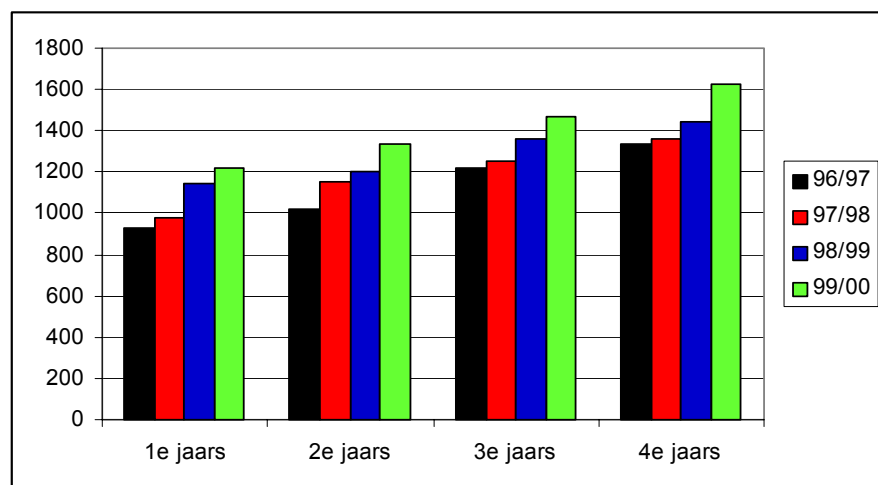
**Figuur 4.2: Totaalinkomen naar sector**

Voor de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 doen zich geen opzienbarende verschillen voor in het totaalinkomen. Alleen de sector natuur, waarin relatief weinig inkomsten uit betaald werk worden gegenereerd en waar de bijdrage van ouders/partners relatief laag is, blijft achter. Studenten uit

de sectoren gezondheid en techniek hebben, net als de natuur-studenten, minder inkomsten uit betaald werk, maar ontvangen een relatief hoge ouderbijdrage.

In de laatste onderzoeksmeting zijn de verschillen in het totaalinkomen tussen de sectoren economie, recht, gedrag en maatschappij en taal en cultuur enerzijds, en gezondheid, techniek en natuur anderzijds iets groter dan in de voorgaande metingen, hetgeen wordt veroorzaakt door het iets grotere verschil in inkomsten uit betaald werk.

In figuur 4.3 wordt het inkomen van eerste- tot en met vierdejaarsstudenten in de tijd vergeleken.



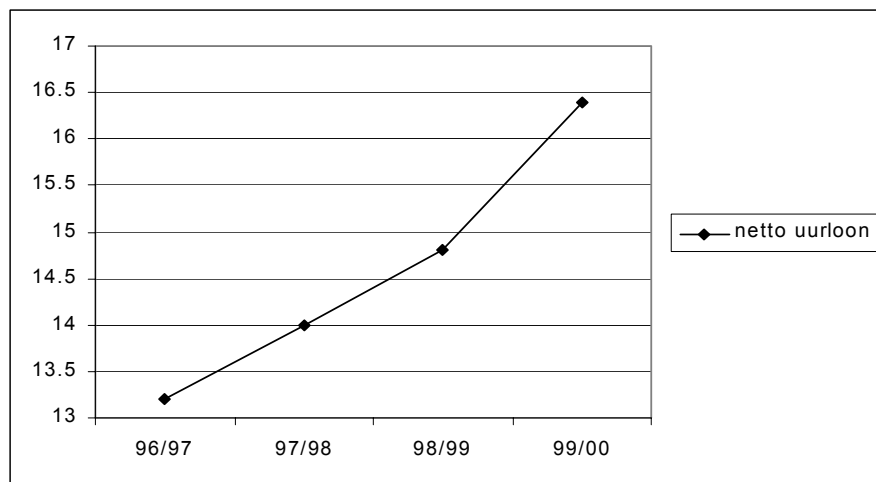
**Figuur 4.3: Totaalinkomen naar jaargroepen**

Een jaargroepvergelijking laat zien, dat het totale inkomen van ouderejaarsstudenten hoger is dan van jongerejaarsstudenten. Enerzijds wordt dit verklaard doordat ouderejaars studenten meer werken en een hoger uurloon ontvangen dan jongerejaars studenten. Anderzijds ontvangen ouderejaars studenten meer inkomsten uit beurzen, doordat zij vaker uitwonend zijn dan jongerejaars studenten (de beurs voor uitwonende studenten is hoger dan voor thuiswonende studenten).

### 4.3 Netto uurloon

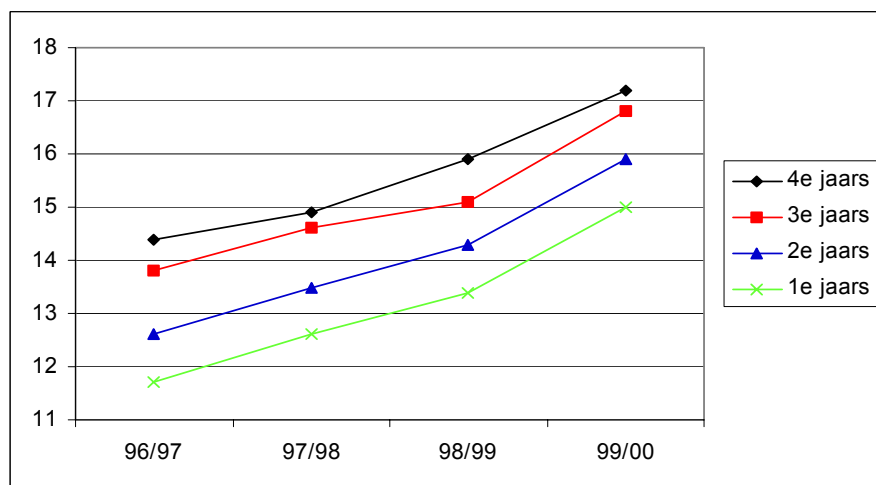
Het gemiddelde netto uurloon van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs bedroeg in de eerste meting *f*13,20 en is jaarlijks fors gestegen, naar *f*14,00 in 1997/1998 (6% stijging ten opzichte van het jaar ervoor), *f*14,80 in 1998/1999 (6% stijging) en *f*16,40 in 1999/2000 (11% stijging)<sup>30</sup>.

<sup>30</sup> In de tabellen m.b.t. het netto uurloon is een getrimd gemiddelde opgenomen, de 5% hoogste en laagste waarden zijn niet meegenomen in de berekening. Het berekende netto uurloon heeft betrekking op de eerste baan. Een aantal studenten heeft twee banen (367 personen in de eerste meting, 301 personen in de tweede meting, 297 personen in de



**Figuur 4.4: Netto uurloon**

Deze loonstijging heeft zich ook voorgedaan op universiteitsniveau. Tussen de universiteiten worden geen significante verschillen waargenomen. Bij de vergelijking van de sectoren wordt een zelfde beeld vastgesteld, het netto uurloon is in de tijd gestegen en verschilt niet significant. Tussen de onderscheiden jaargroepen doen zich echter wel verschillen voor (figuur 4.5).



**Figuur 4.5: Netto uurloon naar jaargroep**

Eerstejaars studenten verdienen in alle metingen minder dan tweedejaars studenten, en beide groepen studenten verdienen minder dan de derde- en vierdejaarsstudenten. In het collegejaar 1998/1999 is ook het verschil tussen de derde- en vierdejaars significant. Jongerejaars studenten hebben over het algemeen een lagere leeftijd dan ouderejaars studenten en vallen daardoor in een lagere loongroep.

derde meting en 423 personen in de vierde meting). Het gemiddelde netto uurloon voor de tweede baan bedraagt  $f12,60$  in de eerste meting,  $f14,40$  in de tweede meting,  $f15,30$  in de derde meting, en  $f16,50$  in de vierde meting.



Daarnaast oefenen zij naar verwachting vaker lager gekwalificeerd werk uit dan ouderejaars studenten (paragraaf 5.4). Net als voor de totaalgroep is het loon voor de eerste- tot en met vierdejaars studenten door de tijd heen gestegen.

#### 4.4 Samenvatting

Dit hoofdstuk is gewijd aan het maandelijkse inkomen van studenten en de netto-verdiensten die zij door middel van hun bijbanen genereren. De uitkomsten zijn gebaseerd op gegevens die door de studenten zelf aan de onderzoekers zijn geleverd.

Het gemiddelde maandelijkse inkomen van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs bedraagt in de collegejaren 1996/1997 en 1997/1998 meer dan twaalfhonderd gulden per maand en is in de collegejaren 1998/1999 en 1999/2000 naar meer dan dertienhonderd respectievelijk vijftienhonderd gulden gestegen. Deze stijging van meer dan vijftientwintig procent over de periode 1996-2000 wordt met name veroorzaakt doordat de inkomsten uit betaald werk fors zijn toegenomen.

Inkomsten uit studiebeurzen, betaald werk en bijdragen van ouders en/of partners vormen in de collegejaren 1996/1997 en 1997/1998 ieder ongeveer 30% van het totaalinkomen. Op het derde meetmoment is het relatieve aandeel van de inkomsten uit betaald werk gestegen naar 34% en op het vierde meetmoment zelfs naar 42%. Leningen bij de Informatie Beheer Groep en overige instanties maken slechts voor 5 à 6 procent deel uit van het totaalinkomen.

Het gemiddelde netto uurloon dat de studenten voor hun werkzaamheden ontvangen is in de loop der tijd fors gestegen. In het collegejaar 1996/1997 bedroeg dit *f*13,20, de jaren erna was dit *f*14,00 en *f*14,80 en in het collegejaar 1999/2000 maar liefst *f*16,40.

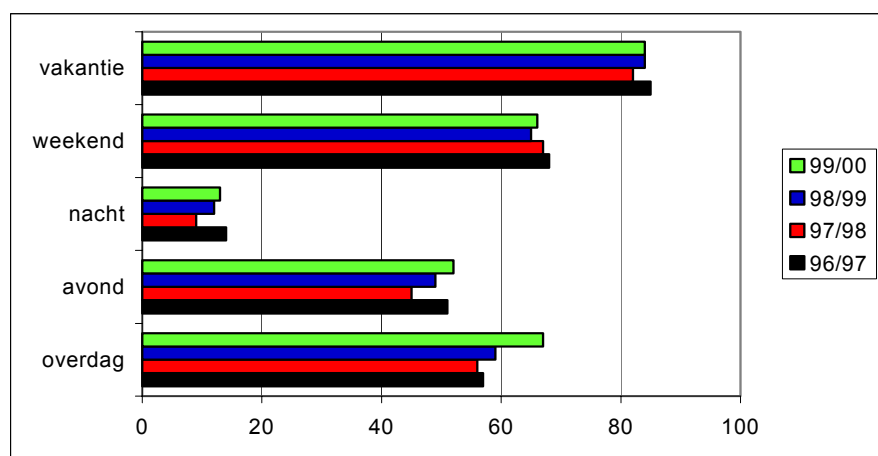


## 5 WERKEN EN LENEN NADER BESCHREVEN

### 5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden additionele kenmerken van het werkgedrag en leengedrag besproken. Dit zijn achtereenvolgens de tijdstippen waarop studenten werken (paragraaf 5.2), de sectoren waarin zij werkzaam zijn (paragraaf 5.3) en het vereiste opleidingsniveau voor het werk (paragraaf 5.4). Tot slot wordt ingegaan op de redenen die studenten aangeven om betaald werk te verrichten (paragraaf 5.5) en de redenen om niet of weinig geld te lenen bij de Informatie Beheer Groep (paragraaf 5.6). In paragraaf 5.7 wordt het hoofdstuk samengevat. De kernresultaten van dit hoofdstuk worden wederom door middel van figuren gepresenteerd, een volledig overzicht is opgenomen in de bijlagen X tot en met XIV.

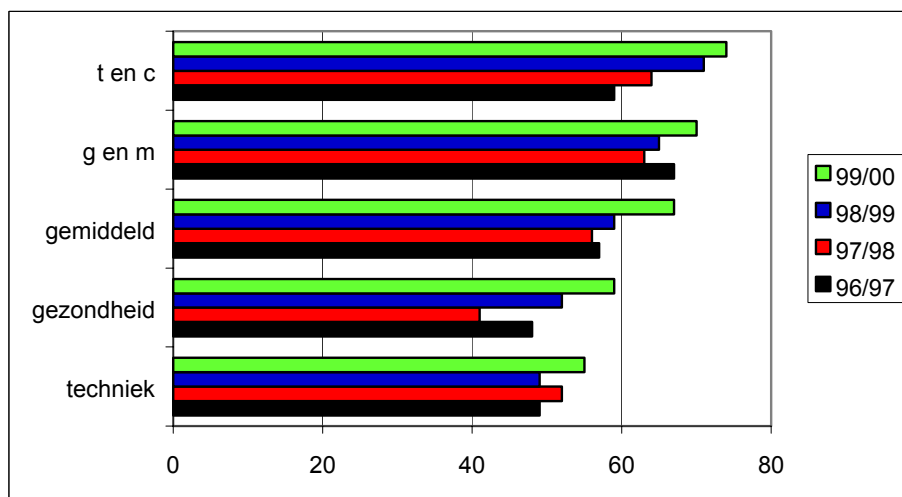
### 5.2 Tijdstippen waarop studenten werken



Figuur 5.1: Tijdstippen waarop studenten werken<sup>31</sup>

Figuur 5.1 laat zien dat meer dan tachtig procent van de studenten gedurende de vakantieperiodes werkt. Ruim vijftig procent van de studenten werkt in het weekend. In de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 wordt door bijna zestig procent van de studenten overdag gewerkt. In de vierde onderzoeksmeting, het collegejaar 1999/2000, is dit zelfs opgelopen tot zevenenzestig procent. Zo'n vijftig procent van de studenten werkt in de avonden van maandag tot en met vrijdag. Ruim tien procent werkt door-de-week 's nachts.

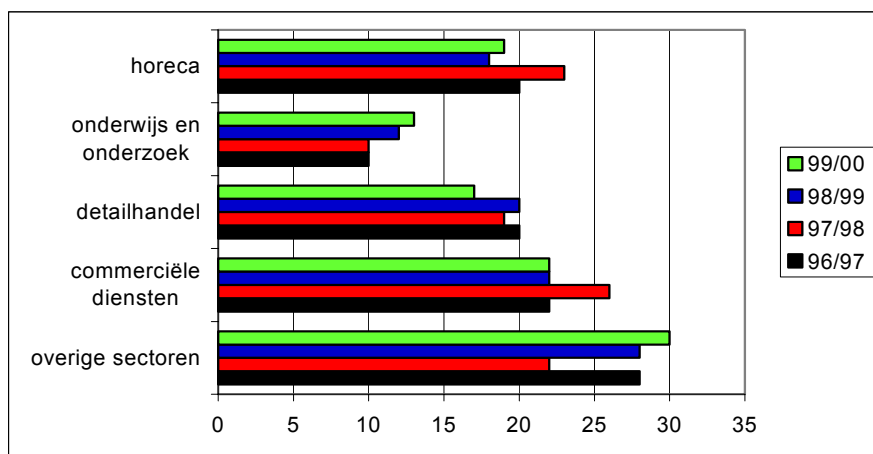
<sup>31</sup> De figuren uit dit hoofdstuk dienen als volgt gelezen te worden: de laatste meting staat steeds in de bovenste balk en de eerste meting in de onderste balk.



**Figuur 5.2:** Percentage studenten dat overdag werkt naar sector

Uit figuur 5.2 blijkt dat in enkele sectoren, zoals gedrag en maatschappij (g en m) en taal en cultuur (t en c) beduidend vaker overdag gewerkt wordt dan in bijvoorbeeld de techniek- en gezondheidssector. Opleidingen binnen techniek en gezondheid bieden intensieve collegeprogramma's aan, hetgeen de mogelijkheden om overdag te werken waarschijnlijk beperkt.

### 5.3 Sectoren waarin studenten werken

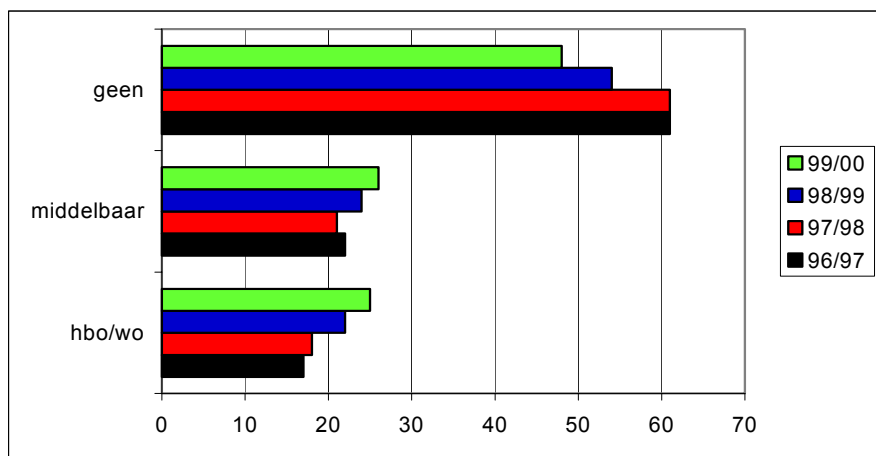


**Figuur 5.3:** Sectoren waarin studenten werken

De sectoren waarin studenten werken zijn in dit onderzoek opgedeeld in horeca, onderwijs en onderzoek, detailhandel, commerciële diensten en overige sectoren. Uit figuur 5.3 volgt dat het percentage studenten in de sector 'commerciële diensten' met 22 á 26 procent in alle metingen het grootst is. Hieronder vallen werkzaamheden zoals telemarketing, schoonmaken, administratief werk, post bezorgen en koeriersdiensten. Het percentage studenten dat in de sector onderwijs onderzoek

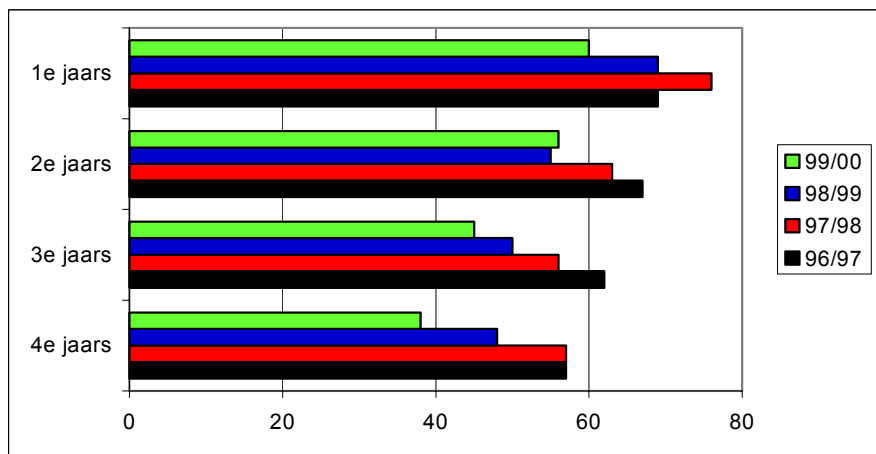
werkzaam is, is in alle metingen het laagst, zo'n 10 à 13 procent. In zowel de detailhandel als de horeca wordt door zo'n twintig procent van de studenten gewerkt.

### 5.4 Vereiste opleidingsniveau voor werkzaamheden



Figuur 5.4: Vereiste opleidingsniveau voor werkzaamheden

Een groot deel van de studenten geeft aan, dat voor het door hen verrichte werk geen opleiding vereist is. In de derde meting en vierde meting is dit percentage wel gezakt ten opzichte van de jaren ervoor, van 61% naar 54% en 48%. Het aandeel van banen waarvoor een middelbare of hogere opleiding vereist wordt is in de tijd iets gestegen. Wellicht heeft de arbeidsmarktkrapte ertoe bijgedragen dat studenten vaker werk kunnen vinden dat enigszins bij hun opleidingsniveau aansluit.



Figuur 5.5: Percentage studenten dat werk verricht waarvoor geen opleiding is vereist naar jaargroep

Jongerejaars studenten hebben vaker een baan waarvoor geen opleiding vereist is dan ouderejaars studenten. Dit hangt waarschijnlijk samen met hun leeftijd en studiefase. Een vergelijking van de vier

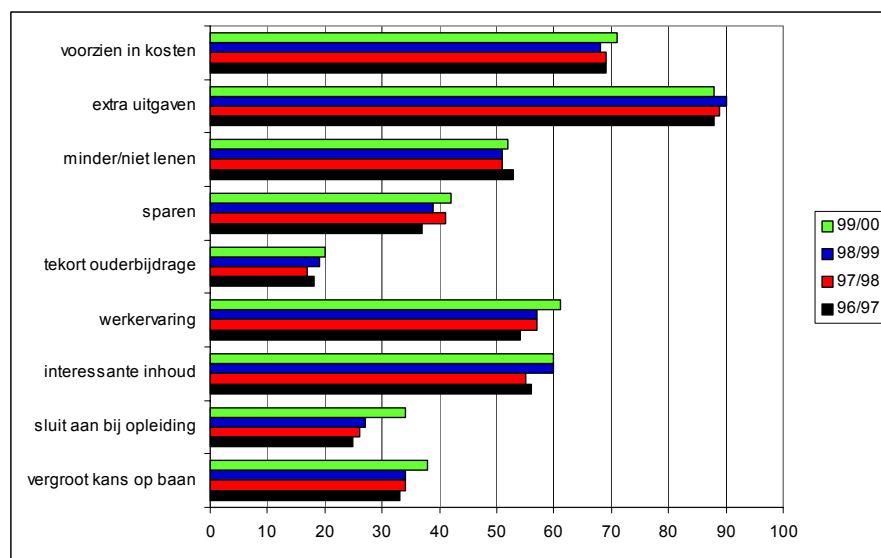
collegejaren laat zien dat studenten in de latere onderzoeksmetingen over het algemeen steeds minder vaak werk verrichten waarvoor geen studiekwalificatie benodigd is.

## 5.5 Redenen om te werken

Aan de groep studenten die betaalde nevenwerkzaamheden verricht is een aantal stellingen voorgelegd. Deze zijn als volgt geformuleerd:

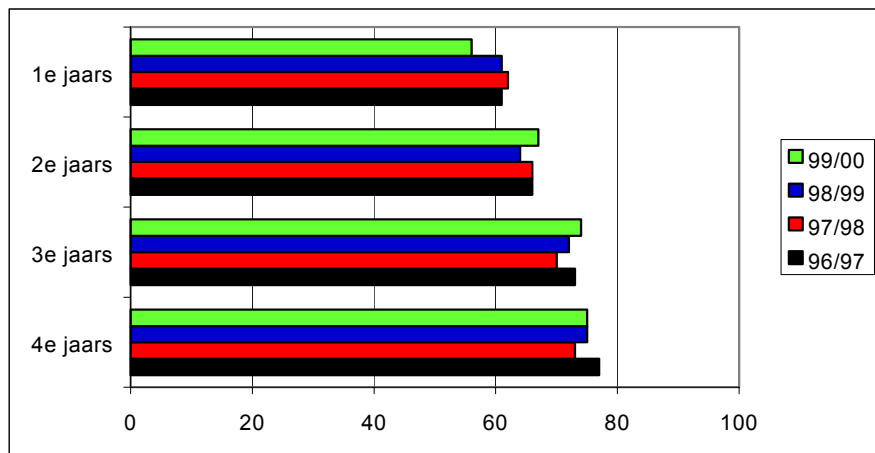
- Ik werk om te voorzien in mijn kosten voor het levensonderhoud.
- Ik werk om extra uitgaven te doen.
- Ik werk om minder/geen geld te hoeven lenen.
- Ik werk om te sparen.
- Ik werk omdat ik te weinig ouderbijdrage ontvang.
- Ik werk om werkervaring op te doen.
- Het werk is inhoudelijk interessant.
- Het werk sluit aan bij mijn opleiding.
- Het werk vergroot mijn kansen op een baan na afloop van mijn opleiding.

In figuur 5.6 zijn de percentages opgenomen van de werkende studenten die aangeven het (helemaal) eens te zijn met de betreffende stelling.

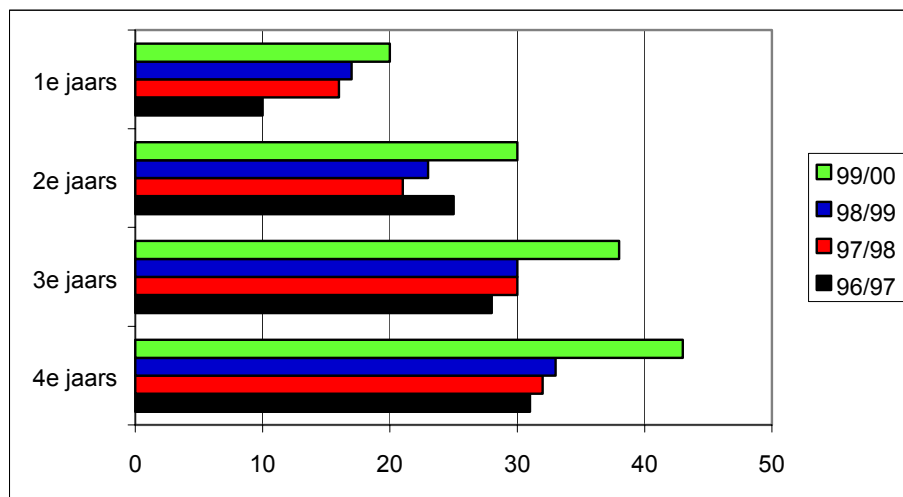


Figuur 5.6: Redenen om te werken

Het 'voorzien in kosten voor het levensonderhoud' en 'het doen van extra uitgaven' zijn in alle onderzoeksmetingen de belangrijkste redenen om bij te verdienen, zeventig respectievelijk negentig procent van de werkende studenten is het met deze stellingen (helemaal) eens. Meer dan 50% van de studenten werkt om werkervaring op te doen, vindt het werk inhoudelijk interessant en werkt om niet of minder geld te hoeven lenen. In de collegejaren 1998/1999 en 1999/2000 vinden studenten het werk vaker inhoudelijk interessant dan in de jaren ervoor, hetgeen overeenkomt met de constatering dat studenten vaker bijbanen hebben waarvoor een hoger opleidingsniveau vereist wordt. De motieven 'opdoen van werkervaring', 'aansluiting van werk bij de opleiding' en het 'vergroten van de kans op een baan door het werk' worden in de latere metingen (met name in de vierde meting) vaker ondersteund dan in de eerdere metingen. Het deel van de studenten dat aangeeft dat zij werken omdat de ouderbijdrage onvoldoende is lijkt tamelijk stabiel rond de twintig procent.



**Figuur 5.7: Percentage studenten dat aangeeft te werken om te voorzien in de kosten voor het levensonderhoud naar jaargroep**



**Figuur 5.8: Percentage studenten dat aangeeft dat het werk aansluit bij de opleiding naar jaargroep**

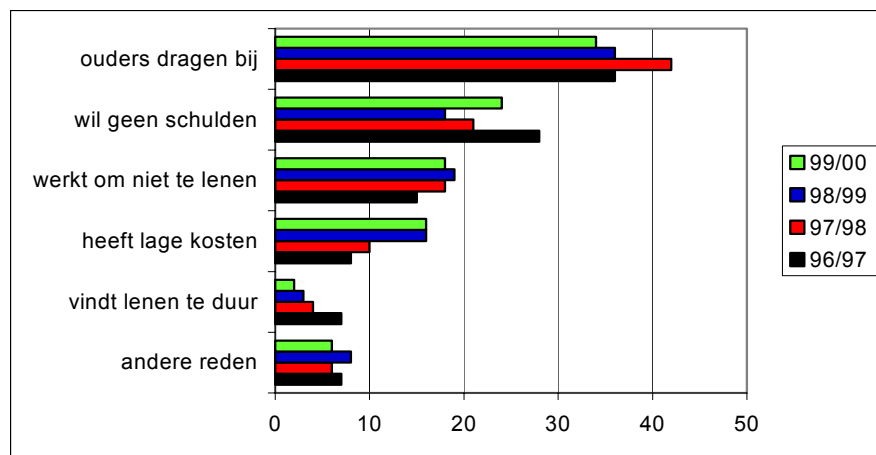
Ouderejaarsstudenten geven vaker aan dat zij werken om te voorzien in de kosten voor het levensonderhoud (figuur 5.7) en dat zij werken om minder of geen geld te hoeven lenen. Jongerejaars, met name eerstejaarsstudenten, zijn het minder vaak eens met de stellingen dat het werk aansluit bij de opleiding (figuur 5.8) en dat het werk de kansen op een baan vergroot. Dit hangt samen met het feit dat jongerejaarsstudenten vaker lager gekwalificeerd werk verrichten. Op het vierde meetmoment zijn eerste- tot en met vierdejaars studenten het vaker eens met de stelling 'dat het werk aansluit bij de opleiding' dan in de jaren ervoor.

## 5.6 Redenen om niet/weinig te lenen bij de IB-Groep

Uit paragraaf 3.3 is naar voren gekomen dat slechts elf à zestien procent van de studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs een lening heeft afgesloten bij de Informatie Beheer Groep. Aan de studenten die niet of weinig lenen is gevraagd of zij de belangrijkste reden hiervoor kunnen aangeven<sup>32</sup>. De genoemde redenen staan in figuur 5.9.

<sup>32</sup> Als bovengrens voor 'weinig lenen' is een bedrag van f200,- per maand opgenomen.



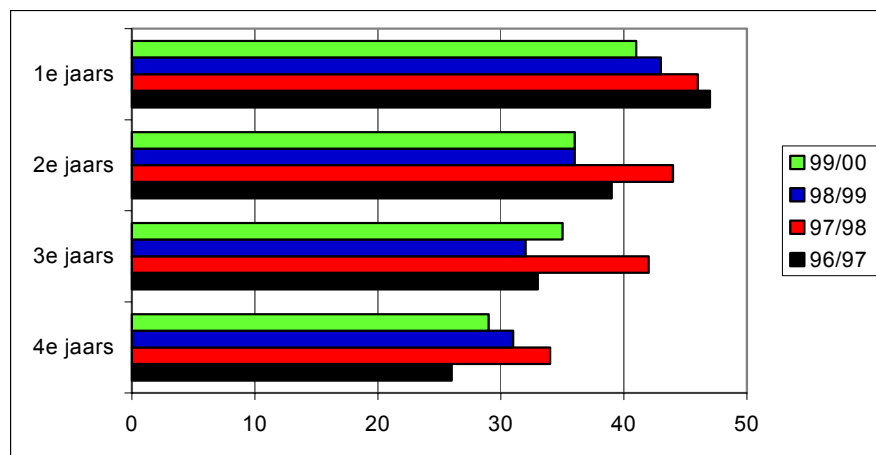


**Figuur 5.9: Belangrijkste reden om niet of weinig te lenen**

In alle metingen wordt de reden 'mijn ouders dragen bij' het meest genoemd, vierendertig tot tweeënveertig procent van de studenten geeft aan dat de hoogte van de ouderlijke bijdrage het belangrijkste motief is om niet of weinig te lenen. Niet of weinig lenen om geen schulden op te bouwen werd in de eerste meting door 28% van de studenten genoemd, is op het tweede en derde meetmoment gedaald naar 21% respectievelijk 18% en op het vierde meetmoment weer gestegen, naar 24%. Tussen de vijftien en negentien procent van de student geeft aan dat het verrichten van betaald werk een argument is om niet te lenen.

Lenen wordt steeds minder duur geacht door de studenten, in de eerste onderzoekmeting werd dit argument nog door zeven procent van de studenten het belangrijkste gevonden, in de vierde meting nog maar door twee procent. Wellicht hebben de consistent lage rentetarieven steeds meer invloed op dit oordeel. In de derde en vierde onderzoeksmeting geven studenten vaker aan dan daarvoor dat zij lage kosten hebben en daarom weinig of niet lenen bij de Informatie Beheer Groep.

Figuur 5.10 geeft voor eerste- tot en met vierdejaars studenten aan hoe belangrijk het motief 'ik leen niet of weinig omdat de ouderbijdrage toereikend is' wordt gevonden.



**Figuur 5.10: Ouderlijke bijdrage als reden om niet/weinig te lenen naar jaargroep**

Eerstejaars studenten geven vaker als reden op dat zij niet of weinig lenen omdat de ouderlijke bijdrage toereikend is, terwijl dit argument door ouderejaars studenten, met name vierdejaars, relatief weinig wordt aangedragen. De overige redenen laten geen systematische verschillen zien tussen de onderscheiden jaargroepen.

## 5.7 Samenvatting

Aan de studenten die werken zijn additionele vragen over hun bijbaan gesteld. Een substantieel deel van de studenten is werkzaam in de horeca, detailhandel of commerciële dienstverlening. De percentages variëren tussen de 17% en 26%.

Ongeveer 10% à 13% van de studenten heeft een bijbaan in het onderwijs of onderzoek, zoals bijvoorbeeld een studentassistentenschap.

In de collegejaren 1996/1997 en 1997/1998 geeft het merendeel aan dat er voor het door hen verrichte werk geen opleiding vereist is (61%), voor iets meer dan twintig procent van de werkzaamheden is een middelbare opleiding vereist, terwijl iets minder dan twintig procent van de studenten aangeeft dat een opleiding op HBO- of WO-niveau benodigd is. In de collegejaren 1998/1999 en 1999/2000 is het percentage banen waarvoor geen opleiding vereist is gedaald naar 54% respectievelijk 48%. Wellicht heeft de arbeidsmarktkrapte ertoe bijgedragen dat studenten makkelijker een baan kunnen vinden die enigszins aansluit bij hun opleidingsniveau.

De belangrijkste redenen om betaald werk te verrichten zijn 'het doen van extra uitgaven' en het 'voorzien in kosten voor het levensonderhoud'; 90% respectievelijk 70% van de werkende studenten is

het met deze stellingen eens. De interessante inhoud van het werk en het opdoen van werkervaring is voor meer dan de helft van de studenten een reden om betaalde nevenfuncties te verrichten. Ongeveer 50% van de studenten geeft aan dat het vermijden van leningen een reden is om te werken. Ongeveer een op de vijf studenten verricht betaald werk naast de studie omdat de verstrekte ouderbijdrage onvoldoend wordt geacht.

Ouderejaars studenten geven vaker aan dat zij werken om te voorzien in de kosten voor het levensonderhoud dan jongerejaars studenten. Daarnaast geven zij vaker aan dat het werk aansluit bij de door hen gevolgde opleiding en dat voor het verrichte werk een middelbare of hogere opleiding is vereist.

Vervolgens is aan de groep studenten die niet of weinig bij de Informatie Beheer Groep leent gevraagd wat hiervoor de belangrijkste reden is. Door ongeveer 35% van de studenten wordt de 'toereikende ouderbijdrage' als belangrijkste argument genoemd. Ongeveer een kwart van de studenten 'wil geen schulden' terwijl meer dan vijftien procent 'werkt om niet te hoeven lenen'. Jongerejaars studenten geven vaker de 'toereikende ouderbijdrage' als reden om niet of weinig te lenen dan ouderejaars studenten.



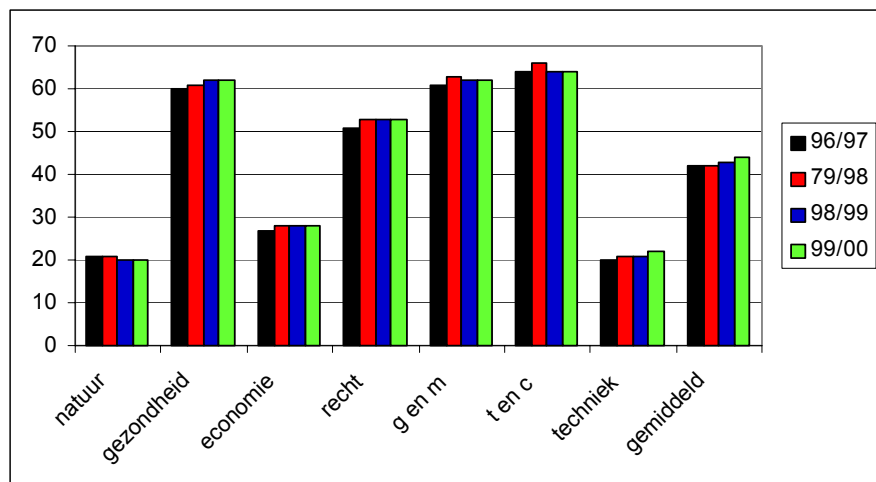
## **6 ACHTERGRONDKENMERKEN**

### **6.1 Inleiding**

In dit hoofdstuk worden enkele achtergrondkenmerken van de studenten besproken en staan de relaties tussen deze kenmerken en de drie kernvariabelen werken, lenen en studievoortgang centraal. De achtergrondkenmerken worden opgesplitst in een drietal groepen; ten eerste wordt een aantal persoonskenmerken van de student, zoals geslacht, leeftijd, etniciteit en woonsituatie beschreven (paragraaf 6.2). Vervolgens wordt aandacht besteed aan de vooropleiding die de student gevolgd heeft voordat hij aan de huidige opleiding in het Wetenschappelijk Onderwijs is begonnen. Voor de studenten met een VWO-vooropleiding worden de behaalde eindexamenresultaten beschreven (paragraaf 6.3). Paragraaf 6.4 is gewijd aan de sociaal economische status van de studenten. Ter illustratie wordt tevens het bruto jaarinkomen van de ouders gepresenteerd. Vervolgens worden in de paragrafen 6.5 tot en met 6.7 enkele bivariate verbanden tussen de persoonskenmerken, vooropleidingsgegevens en sociaal economische status (SES) en de drie kernvariabelen beschreven. De belangrijkste resultaten van dit hoofdstuk worden samengevat in paragraaf 6.8. Een volledig overzicht van de resultaten is opgenomen in de bijlagen XV tot en met XX.

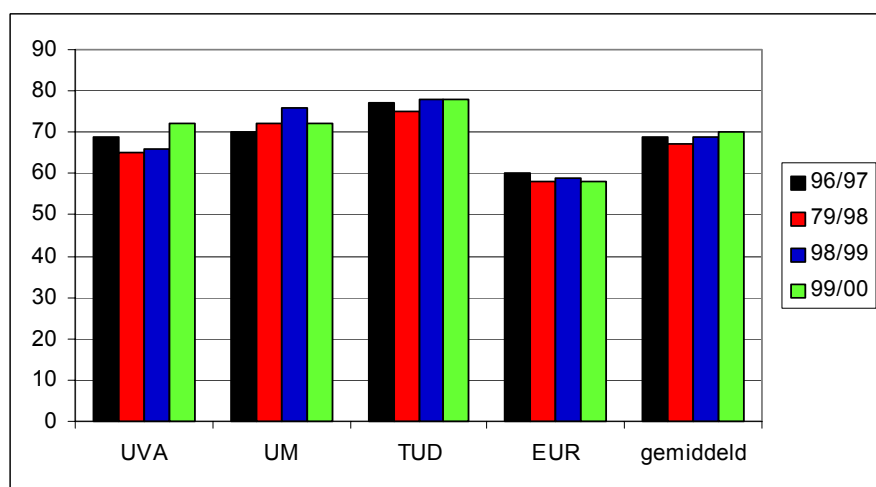
### **6.2 Persoonskenmerken**

In deze paragraaf worden enkele persoonskenmerken van de studenten beschreven. Dit zijn achtereenvolgens het geslacht van de student, woonsituatie, etniciteit en leeftijd. Een volledig overzicht van deze kenmerken, uitgesplitst naar universiteit, sector, studiefinancieringsregime en jaargroep is opgenomen in bijlage XV.



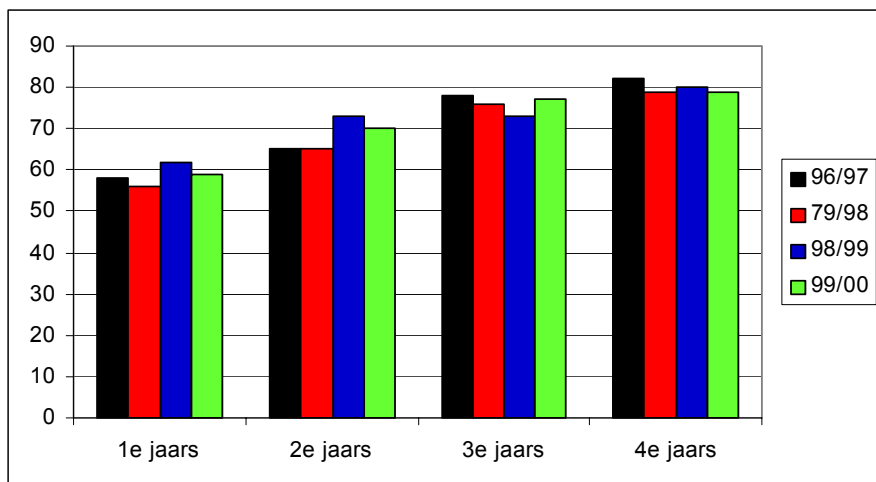
**Figuur 6.1: Percentage vrouwen naar sector**

Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in de sectoren gezondheid, gedrag en maatschappij (g en m) en taal en cultuur (t en c). In de sector recht is het aandeel van mannen en vrouwen ongeveer in evenwicht, terwijl vrouwen in de sectoren economie, natuur en techniek sterk ondervertegenwoordigd zijn.



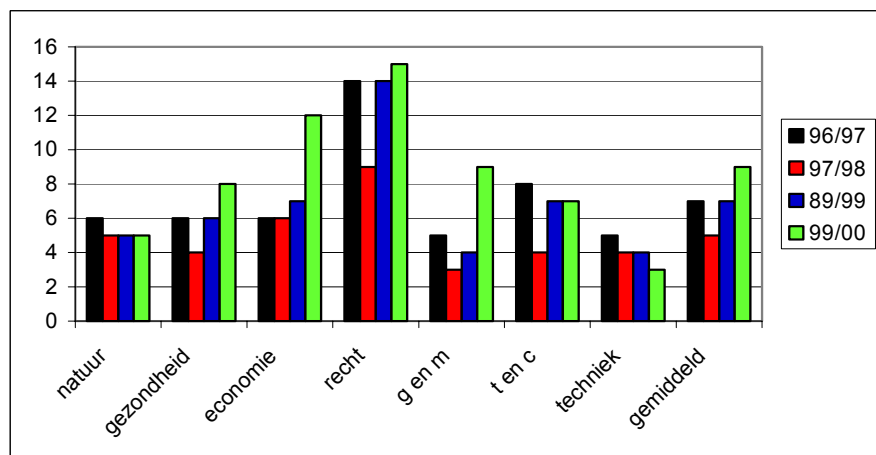
**Figuur 6.2: Percentage uitwonende studenten naar universiteit**

Indien het percentage uitwonende studenten wordt beschouwd valt het volgende op (figuur 6.2). Van de totaalgroep is ongeveer zeventig procent uitwonend. Aan de Erasmus Universiteit Rotterdam is dit percentage echter lager (ongeveer zestig procent) dan aan de andere drie instellingen. Er blijkt hier sprake van zowel een instellingseffect als een sectoreffect. De sectoren economie en recht, waarin relatief veel studenten thuiswonend zijn, zijn aan de EUR sterk vertegenwoordigd (sectoreffect). Daarnaast laat een vergelijking van dezelfde sectoren tussen de instellingen zien dat EUR-studenten vaker thuiswonend zijn, met name in vergelijking tot de Universiteit Maastricht (instellingseffect).



Figuur 6.3: Percentage uitwonenden naar jaargroep

Uit figuur 6.3, waarin de woonsituatie van eerste- tot en met vierdejaarsstudenten is opgenomen, wordt duidelijk dat het gegeven of een student uit- of thuiswonend is samenhangt met zijn leeftijd. Van de eerstejaarsstudenten is ongeveer 60% uitwonend, terwijl dit bij de vierdejaars zo'n 80% is. Tussen de meetmomenten doen zich geen opvallende verschillen voor.



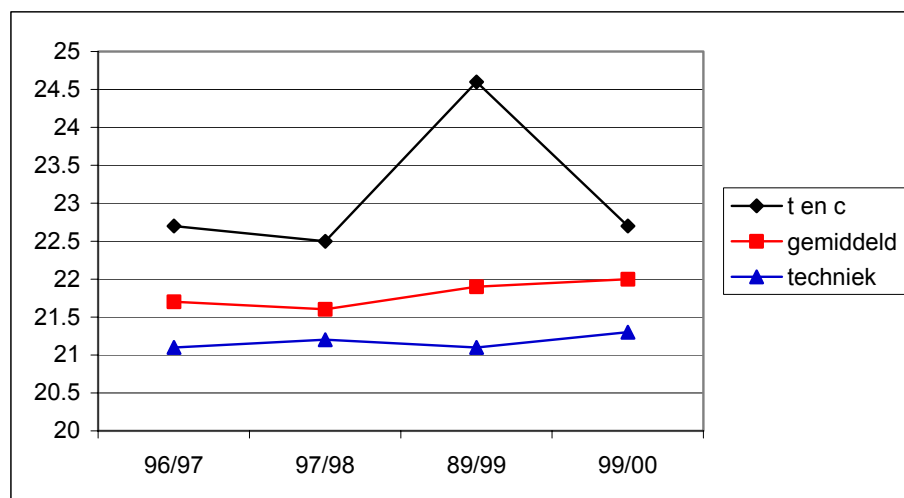
Figuur 6.4: Percentage minderheden naar sector

Het percentage studenten dat tot een etnische minderheid behoort verschilt tussen de onderscheiden sectoren<sup>33</sup>. Van de totaalgroep behoort 5 à 9 procent tot een minderheidsgroepering, terwijl dit percentage in de sector recht op het tweede meetmoment 9% bedraagt, op het eerste en derde meetmoment 14% en op het vierde meetmoment 15%. Het percentage minderheden in de sector

<sup>33</sup> De definitie van minderheden is gebaseerd op de indeling zoals deze wordt onderscheiden door het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Hierin wordt een persoon tot een minderheid gerekend indien hij of minimaal één van zijn ouders geboren is in een van de volgende landen: Griekenland, Italië, (voormalig) Joegoslavië, Portugal, Kaapverdië, Spanje, Turkije, Marokko, Tunesië, Suriname, Nederlandse Antillen en Aruba.

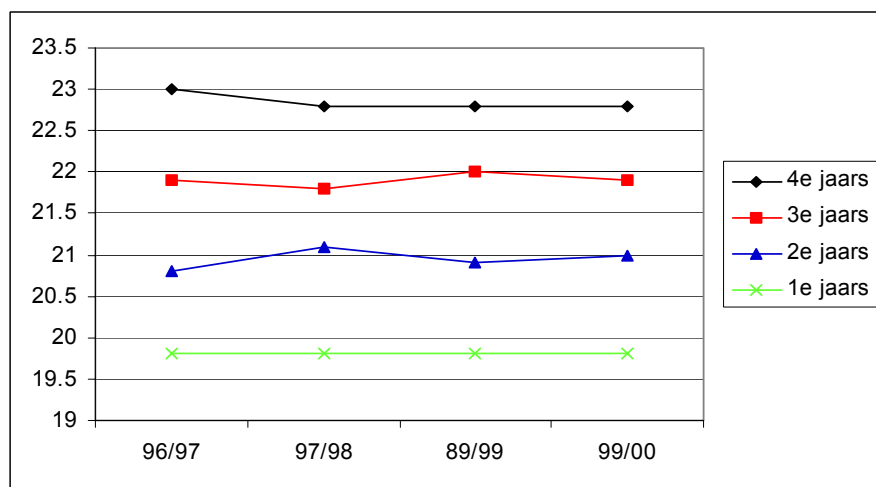
economie is in het collegejaar 1999/2000 gestegen ten opzichte van het jaar ervoor, van 7% naar 12%. In de sector gedrag en maatschappij is eveneens een stijging waarneembaar, van 4% naar 9%.

Indien de gemiddelde leeftijd van de studenten in beschouwing wordt genomen valt het volgende op.



Figuur 6.5: Gemiddelde leeftijd naar sectoren

Allereerst valt het verschil tussen de onderscheiden studie-sectoren op. Studenten techniek zijn in alle metingen het jongst, gemiddeld ruim eenentwintig jaar, terwijl studenten taal en cultuur in alle metingen het oudst zijn, ruim tweeëntwintig en een half jaar, met een uitschieter in de derde meting van vierentwintig en een half jaar. De studenten uit de overige sectoren wijken minder af van het gemiddelde.



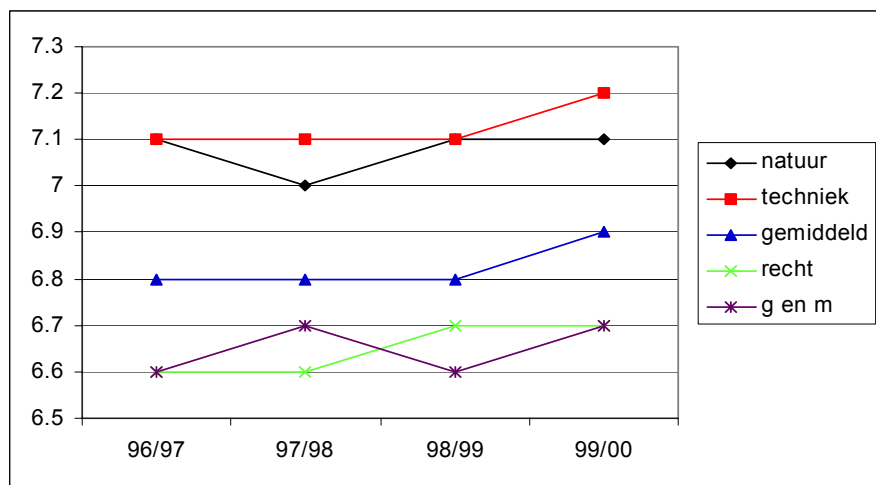
Figuur 6.6: Gemiddelde leeftijd naar jaargroepen



Figuur 6.6 laat zien dat de gemiddelde leeftijd van eerste- tot en met vierdejaarsstudenten een constant tijdsbeeld oplevert. Eerstejaars studenten zijn uiteraard het jongst, gemiddeld iets jonger dan twintig jaar, en vierdejaars studenten het oudst, gemiddeld ongeveer drieëntwintig jaar.

### 6.3 Vooropleidingsgegevens

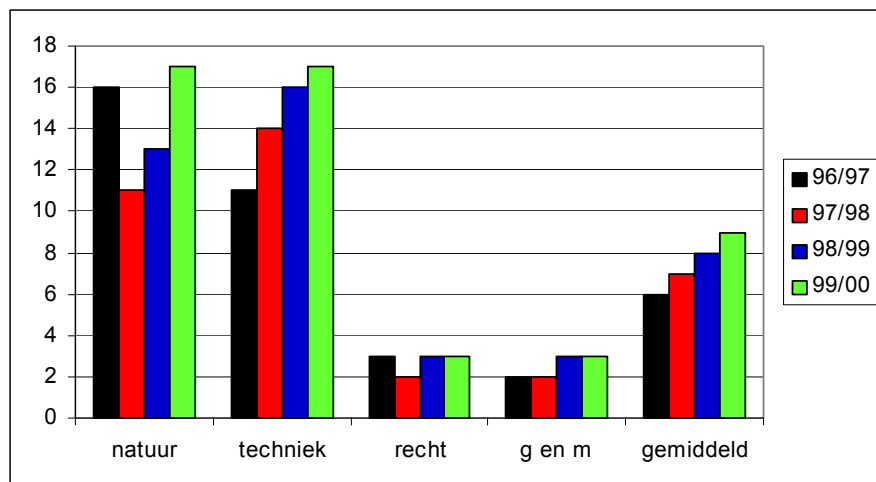
Van de groep studenten die een VWO-vooropleiding afgerond heeft (81% à 85%) is bekend welke cijfers zij voor hun eindexamen behaald hebben<sup>34</sup>.



Figuur 6.7: Gemiddeld eindexamencijfer naar sector

Een uitsplitsing naar sector laat zien dat de hoogste gemiddelde eindexamencijfers behaald worden in de sectoren techniek en natuur, terwijl studenten recht en gedrag en maatschappij gemiddeld de laagste eindexamencijfers behalen. De examencijfers van de overige sectoren liggen dicht bij het gemiddelde, dat in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 6,8 bedraagt en het jaar erna 6,9.

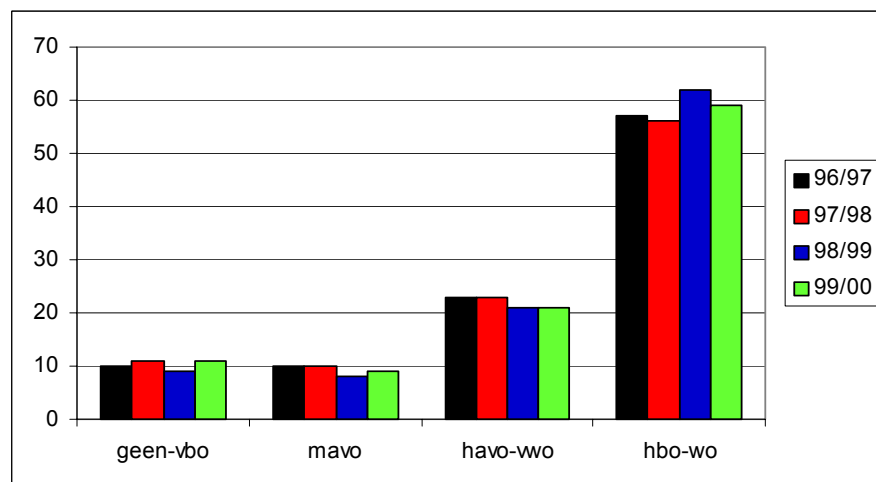
<sup>34</sup> Bijlage XVI bevat een volledige uitsplitsing van vooropleidingsgegevens naar universiteit, sector, studiefinancieringsregime en jaargroep.



**Figuur 6.8: Percentage studenten met eindexamencijfer van een acht of hoger naar sector**  
 Indien de behaalde eindexamenresultaten op een andere manier worden weergegeven, namelijk als het aandeel studenten dat een acht of hoger heeft behaald voor het VWO-eindexamen, valt op dat dit percentage voor de studenten natuur en techniek in alle metingen elf procent of hoger bedraagt, terwijl dit voor studenten recht en gedrag en maatschappij maximaal drie procent is.

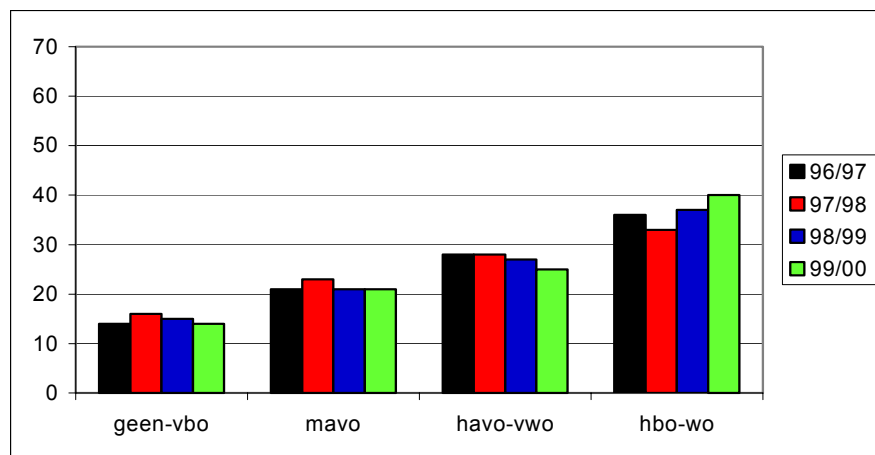
#### 6.4 Sociaal economische status

In deze paragraaf wordt het opleidingsniveau van de ouders van de studenten beschreven<sup>35</sup>. Aan de hand van deze gegevens wordt de sociaal economische status (SES) van de student bepaald. Daarnaast worden ook de uitkomsten van de vraag naar het bruto jaarinkomen van de ouders gepresenteerd.



**Figuur 6.9: Opleidingsniveau van de vader**

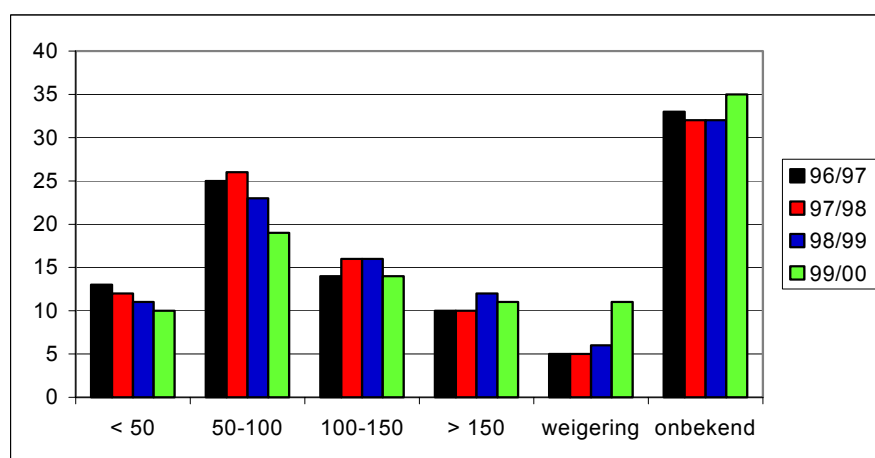
<sup>35</sup> Een volledig overzicht van resultaten is opgenomen in bijlage XVII.



**Figuur 6.10: Opleidingsniveau van de moeder**

Bij de vaststelling van het opleidingsniveau is gebruik gemaakt van een vierdeling. Studenten van wie de vader een opleiding op HBO/WO-niveau heeft afgerond zijn in de meerderheid (60%). Bij de moeders zijn de verschillen met de overige categorieën minder groot. Tussen de vier meetmomenten worden nauwelijks verschillen geconstateerd.

Naast het opleidingsniveau van de ouders is de studenten ook gevraagd een ruime schatting te geven van het gezamenlijke bruto jaarinkomen van hun ouders, waarbij zij de keuze hadden uit de categorieën: minder dan f50.000 per jaar, f50.000-f100.000 per jaar, f100.000-f150.000 per jaar, of meer dan f150.000 per jaar.



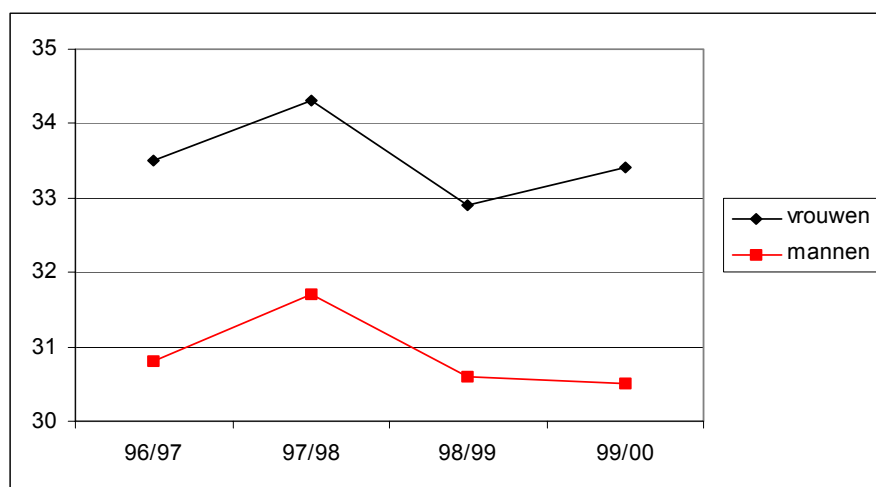
**Figuur 6.11: Bruto jaarinkomen ouders**

Een aanzienlijk deel van de studenten heeft geen idee hoe hoog het inkomen van de ouders is (32% à 35%). Slechts vijf à zes procent van de studenten uit de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 wil de inkomensvraag niet beantwoorden. Op het vierde moment is het percentage weigeraars gestegen

naar elf procent. Van de studenten die weten hoe hoog het bruto jaarinkomen van hun ouders is en die dit willen meedelen, geeft ongeveer twintig procent aan dat het inkomen tussen de vijftigduizend en honderdduizend gulden ligt. De overige categorieën worden minder vaak genoemd.

## 6.5 Relaties tussen persoonskenmerken en kernvariabelen

In deze paragraaf worden de relaties tussen de persoonskenmerken geslacht, woonsituatie, etniciteit en leeftijd en de kernvariabelen werken, lenen en studievoortgang besproken.

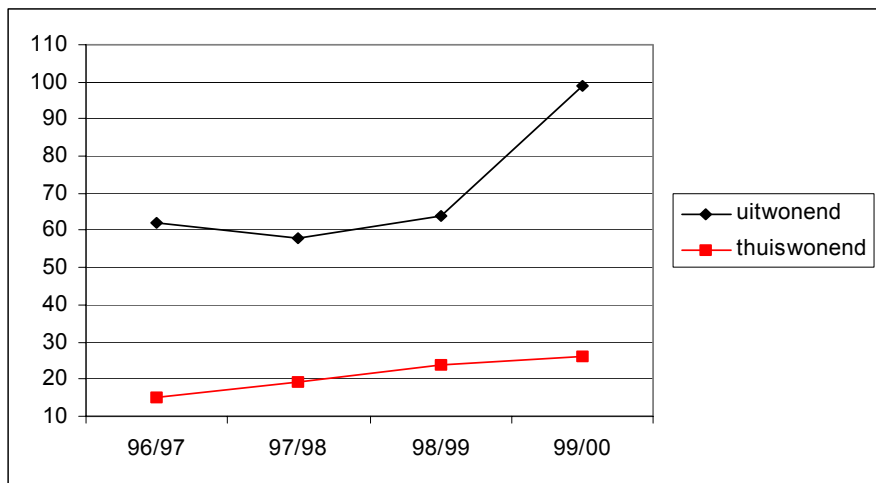


Figuur 6.12: Studievoortgang naar geslacht

Vrouwen behalen in alle collegejaren significant meer studievoortgang dan mannen. Dit verschil bedraagt jaarlijks ruim 2,5 studiepunten<sup>36</sup>. Afgezien van de opleving in het collegejaar 1997/1998 blijft het studievoortgangs-beeld door de tijd redelijk constant. Het werkgedrag verschilt niet significant tussen mannen en vrouwen. Vrouwen lenen op het vierde meetmoment, het collegejaar 1999/2000, gemiddeld minder bij de Informatie Beheer Groep dan mannen.

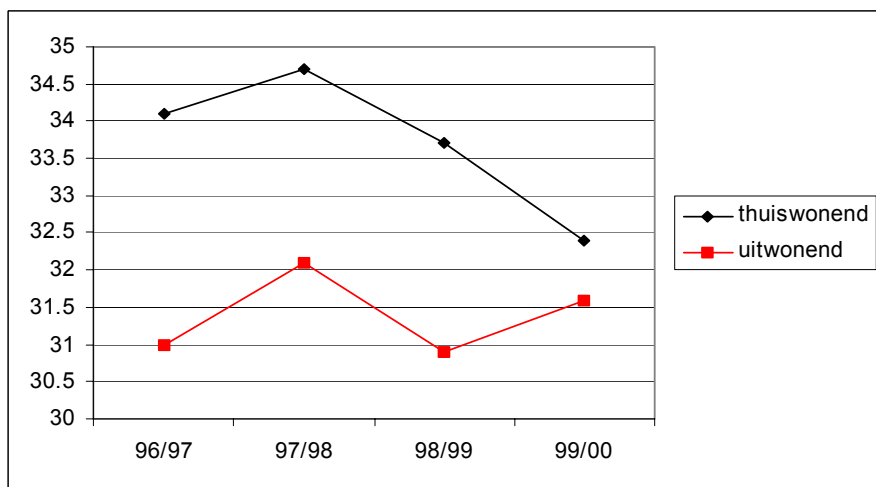
Vervolgens is de relatie tussen de woonsituatie van de student en het werkgedrag, leengedrag en studievoortgang geanalyseerd, waarbij de volgende verschillen werden geconstateerd (figuren 6.13 en 6.14).

<sup>36</sup> In het collegejaar 1996/1997 doen de verschillen tussen mannen en vrouwen zich met name voor in de sectoren gedrag en maatschappij en gezondheid. In het collegejaar 1997/1998 zijn dit de sectoren recht en gedrag en maatschappij. In het collegejaar 1998/1999 is het verschil met name groot in de sectoren natuur, economie en gedrag en maatschappij. In 1999/2000 is het verschil met name aanwezig in de sectoren gedrag en maatschappij en taal en cultuur (zie bijlage XVIII).



**Figuur 6.13: Leningen bij IBG naar woonsituatie**

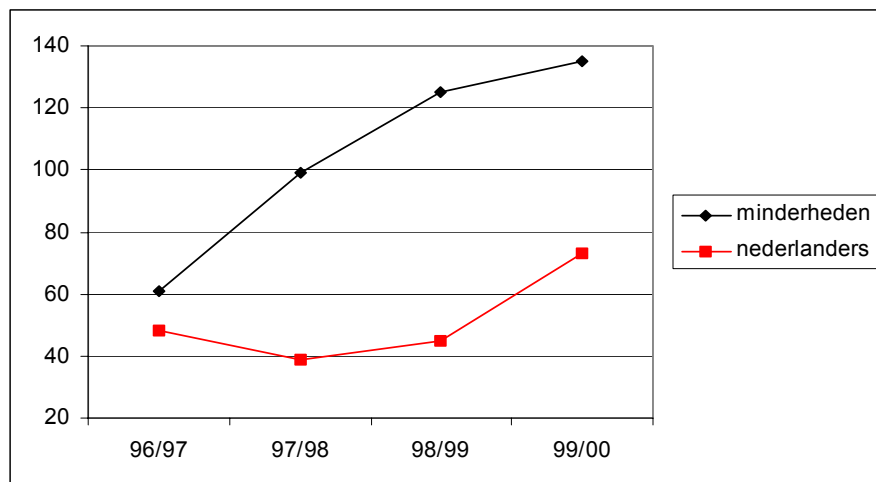
Uitwonende studenten lenen in alle collegejaren meer dan thuiswonende studenten. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat uitwonenden grotere financiële uitgaven hebben dan thuiswonenden, zoals bijvoorbeeld kamerhuur en kosten voor het levensonderhoud.



**Figuur 6.14: Studievoortgang naar woonsituatie**

Uitwonende studenten behalen in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 significant minder studiepunten dan thuiswonenden, terwijl zich in de laatste meting geen verschil voordoet. Een verklaring voor dit plotselinge verschil in de laatste onderzoeksmeting ontbreekt. In hoofdstuk negen, waarin meervoudige verbanden aan de orde komen, wordt nader hierop ingegaan.

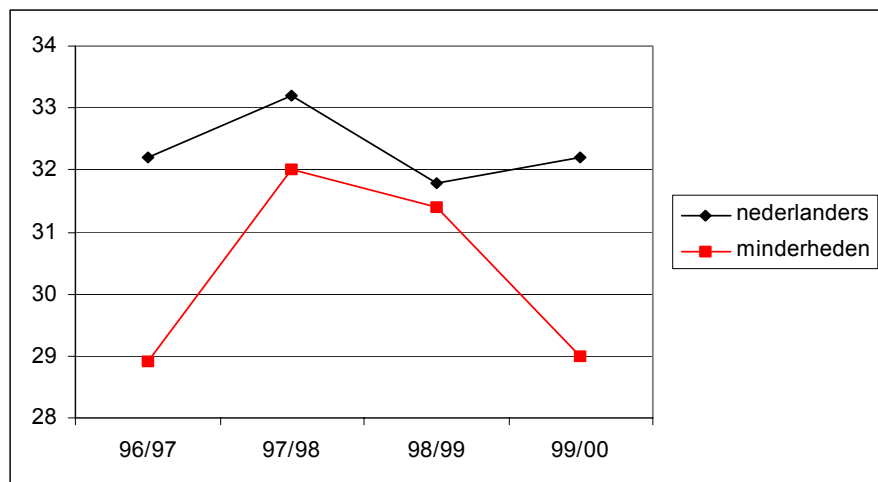
Vervolgens is nagegaan of zich verschillen voordoen in het werkgedrag, leengedrag en de studievoortgang van Nederlandse studenten en studenten die tot een etnische minderheid behoren.



**Figuur 6.15: Leningen bij IBG naar etnische herkomst**

In het collegejaar 1996/1997 verschilt het leengedrag bij de Informatie Beheer Groep niet tussen beide groepen studenten. In de latere metingen wordt door studenten die tot een etnische minderheid behoren meer geleend dan door de overige studenten. Studenten die tot een etnische minderheid behoren zijn in de loop der tijd steeds meer gaan lenen, terwijl het leenbedrag van de Nederlandse studenten gedurende de tweede en derde meting nagenoeg constant is gebleven en op het vierde meetmoment weliswaar is gestegen, maar nog steeds beduidend lager is.

Een reden voor de hogere leningen die worden afgesloten door studenten die tot een etnische minderheid behoren is wellicht de lagere inkomsten die zij ontvangen van hun ouders/partners. Studenten die tot een minderheid behoren ontvangen in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1999/2000 gemiddeld 193 á 235 gulden per maand, terwijl dit voor de overige studenten ongeveer 367 á 392 gulden per maand is.



**Figuur 6.16: Studievoortgang naar etnische herkomst**

Studenten die tot een etnische minderheid behoren behalen in het collegejaar 1996/1997 minder studievoortgang dan Nederlandse studenten. Bij de tweede en derde meting verschilt de studievoortgang niet significant. Een eerdere verklaring hiervoor was dat Nederlandse studenten in het collegejaar 1996/1997 gemiddeld minder uren per week werkten dan studenten uit minderheidsgroeperingen; gemiddeld 7,8 uur versus 10,2 uur en dat zich in de tweede en derde meting geen verschil in werkgedrag voordoet. De vierde onderzoeksmeting laat echter zien dat deze verklaring niet afdoende is; er wordt in dat jaar door beide groepen studenten 10,4 uren per week gewerkt, terwijl de voortgang van Nederlandse studenten met 32,2 studiepunten hoger ligt dan de voortgang van studenten die tot een etnische minderheid behoren (29,0 studiepunten).

Tenslotte is de relatie tussen de leeftijd van de student en zijn werkgedrag, leengedrag en studietempo beschouwd.

**Tabel 6.1: Correlaties tussen leeftijd en werken, lenen en studievoortgang**

	1996/1997	1997/1998	1998/1999	1999/2000
gem. uren werk per week	.25 p=.000	.18 p=.000	.20 p=.000	.32 p=.000
lening IBG	.11 p=.000	.11 p=.000	.05 p=.020	.14 p=.000
lening overig	.04 p=.089	.13 p=.000	.00 p=.843	.11 p=.000
studievoortgang	-.12 p=.000	-.15 p=.000	-.12 p=.000	-.18 p=.000

Tabel 6.1 laat zien dat de leeftijd van de student een grote samenhang vertoont met het werkgedrag, leengedrag en studietempo. Jongere studenten werken minder uren per week en lenen minder dan oudere studenten. De studievoortgang die jongere studenten behalen is groter.

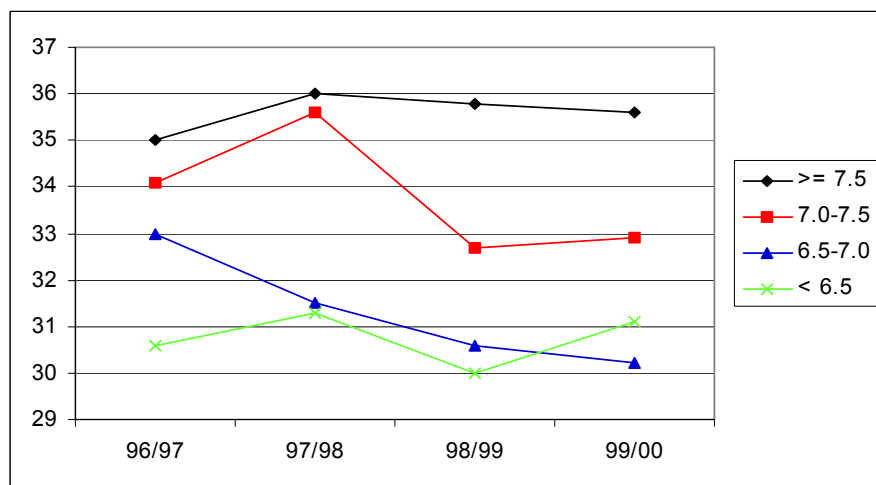
## 6.6 Relaties tussen vooropleidingsgegevens en kernvariabelen

In tabel 6.2 worden voor de groep studenten met een VWO-vooropleiding (81% à 85%) de relaties tussen het eindexamencijfer en het werkgedrag, het leengedrag en de studievoortgang beschreven.

**Tabel 6.2: Correlaties tussen eindexamencijfer en werken, lenen en studievoortgang**

	1996/1997	1997/1998	1998/1999	1999/2000
gem. uren werk per week	-.17 p=.000	-.17 p=.000	-.15 p=.000	-.15 p=.000
lening IBG	-.01 p=.829	-.02 p=.376	-.09 p=.000	-.09 p=.000
lening overig	-.02 p=.480	-.01 p=.810	-.01 p=.790	-.02 p=.366
studievoortgang	.14 p=.000	.17 p=.000	.18 p=.000	.15 p=.000

Naarmate het eindexamencijfer hoger is, wordt door de student minder tijd besteed aan betaald werk. Tussen het eindexamencijfer en lenen bij IBG of overige instanties bestaat geen sterk verband, alleen in de derde en vierde onderzoekmeting doet zich een negatieve relatie voor tussen leningen bij de Informatie Beheer Groep en het gemiddelde eindexamencijfer: studenten met een hoger eindexamencijfer lenen minder. Het eindexamencijfer hangt positief samen met het aantal behaalde studiepunten. De betere studenten op het VWO blijken de snellere studenten op de universiteit. Ter verduidelijking wordt in figuur 6.17 het eindexamencijfer opgesplitst in vier categorieën.



**Figuur 6.17: Studievoortgang naar gemiddeld eindexamencijfer**

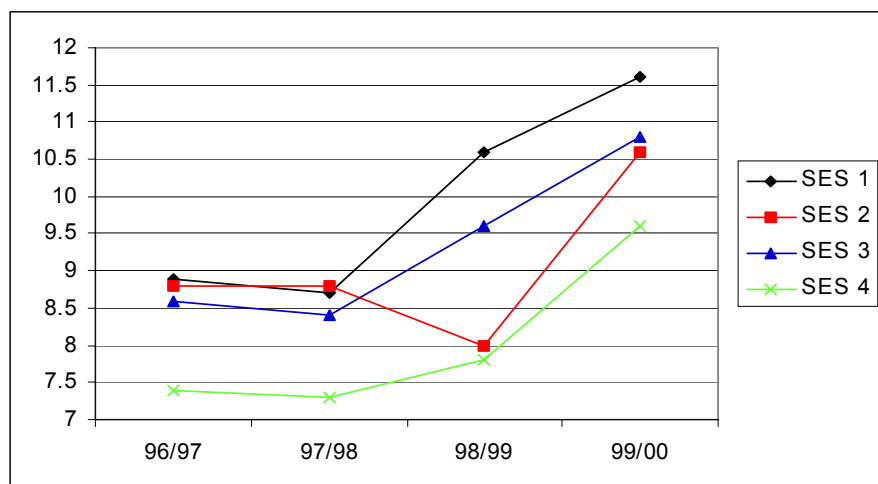
De studievoortgang laat voor de vier groepen een interessant tijdsbeeld zien. In het collegejaar 1996/1997 werd door de groep studenten met een eindexamencijfer van 6,5 of lager minder studievoortgang behaald dan door de overige studenten. Op het tweede meetmoment doet zich een



tweedeling voor; de groepen studenten met een gemiddeld cijfer van 7,0 of hoger halen meer studiepunten dan de studenten met een lager gemiddelde. In het collegejaar 1998/1999 heeft zich een sterke daling voorgedaan in de voortgang van de groep studenten met een gemiddeld cijfer van 7,0-7,5. Het gevolg hiervan is, dat studenten die een gemiddeld VWO-eindexamencijfer van 7,5 of hoger hebben, meer studiepunten behalen dan de overige studenten met een VWO-voorbereiding. Op het vierde meetmoment behalen de studenten met een 7,5 of hoger meer voortgang dan de studenten met een 7,0 of lager, terwijl de studenten met een 7,0-7,5 meer studiepunten behalen dan de studenten met een 6,5-7,0.

### 6.7 Relaties tussen sociaal economische status en kernvariabelen

In deze paragraaf worden de relaties tussen de sociaal economische status (SES) van de student en de drie kernvariabelen besproken. De sociaal economische status wordt hier gemeten als het opleidingsniveau van de vader van de student, indien dit niet bekend is wordt het opleidingsniveau van de moeder als criterium gebruikt<sup>37</sup>. De SES1-groep bestaat uit studenten van wie de vader een opleiding op maximaal vbo-niveau heeft afgerond. De SES2-groep wordt gevormd door studenten van wie de vader een opleiding op maximaal mavo-niveau heeft afgerond. Studenten van wie de vader een opleiding op maximaal havo/mbo/vwo-niveau heeft behoren tot de derde SES-groep. De vierde en laatste groep bestaat uit studenten van wie de vader een universitaire of hbo-opleiding heeft voltooid.



Figuur 6.18: Gewerkte uren per week naar SES-groep

Op het eerste en tweede meetmoment wordt door studenten van wie de vader een HBO- of WO-opleiding genoten heeft (SES 4) gemiddeld minder gewerkt dan door de andere studenten. In het collegejaar 1998/1999 lijkt zich enigszins een tweedeling voor te doen tussen de studenten van wie de vader een opleiding op MAVO-niveau (SES2) en HBO/WO-niveau (SES4) heeft afgerond en de overige studenten. In de vierde meting wordt door de studenten van wie de vader een opleiding op HBO- of WO-niveau heeft afgerond (SES4) minder gewerkt dan door studenten van wie de vader maximaal een lbo-opleiding heeft afgerond (SES1).

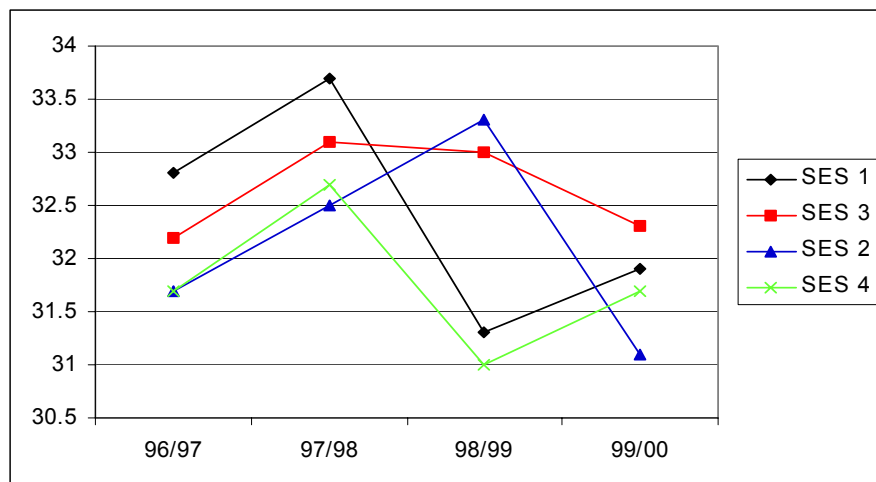
Studenten van wie de vader een opleiding op HBO/WO-niveau heeft afgerond ontvangen in alle metingen de hoogste ouderlijke bijdrage, terwijl deze voor de studenten uit de SES1-groep het laagst is. Het verschil bedraagt in de eerste meting 188 gulden per maand (de SES1-groep ontvangt 228 gulden en de SES4-groep 416 gulden), in de tweede meting is dit 237 gulden (SES1 ontvangt 203 gulden en SES4 440 gulden), in de derde meting is dit 222 gulden (SES1 ontvangt 225 gulden en SES4 447 gulden) en in de vierde meting is dit 220 gulden (SES1 ontvangt 216 gulden en SES4 436 gulden).

Op het tweede meetmoment is het totaalinkomen van de SES4-groep hoger (1294 gulden) dan van de SES1-groep (1130 gulden). In de overige collegejaren doen zich wat betreft het totaalinkomen geen significante verschillen voor tussen de SES1- en de SES4-groep, hetgeen met name wordt veroorzaakt doordat de SES1-groep meer inkomsten uit betaald werk genereert dan de SES4-groep .

De studievoortgang van de onderscheiden SES-groepen ontwikkelt zich als volgt.

---

<sup>37</sup> De SES-variabele komt bijna geheel overeen met het opleidingsniveau van de vader, aangezien slechts 47 personen in de eerste meting, 37 personen in de tweede meting, 25 personen in de derde meting en 28 personen in de vierde meting wel het opleidingsniveau van de moeder wisten, maar niet van de vader.



**Figuur 6.19: Studievoortgang naar SES-groep**

Studenten van wie de vader een opleiding op HBO- of WO-niveau heeft afgerond behalen in het collegejaar 1998/1999 minder studievoortgang dan in het jaar ervoor. De verschillen voor de overige SES-groepen zijn niet significant tussen de meetmomenten<sup>38</sup>.

Op het eerste, tweede en vierde meetmoment worden geen verschillen in studievoortgang geconstateerd tussen de onderscheiden SES-groepen. Op het derde meetmoment, het collegejaar 1998/1999, behalen studenten uit de SES4-groep en SES1-groep gemiddeld ongeveer twee punten minder dan de andere studenten.

## 6.8 Samenvatting

In dit hoofdstuk zijn enkele achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroep en de relaties met de kernvariabelen werken, lenen en studievoortgang besproken. De belangrijkste bevindingen zijn als volgt.

Door vrouwen wordt op alle meetmomenten significant meer studievoortgang behaald dan door mannen. Dit verschil bedraagt jaarlijks ruim 2,5 studiepunten.

Uitwonende studenten lenen meer dan thuiswonende studenten. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat uitwonenden grotere financiële uitgaven hebben dan thuiswonenden, zoals bijvoorbeeld

<sup>38</sup> Er lijken zich verschillen voor te doen bij de SES1, SES2 en SES3 groep. Deze zijn echter niet significant, hetgeen veroorzaakt wordt door de relatief kleine omvang van deze groepen (zie ook figuur 6.9).

kamerhuur en kosten voor het levensonderhoud. De studievoortgang van uitwonenden is in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 significant lager.

Studenten die tot een etnische minderheid behoren (5 à 9%) zijn in de loop der tijd meer geld gaan lenen bij de Informatie Beheer Groep, terwijl het leenbedrag van de Nederlandse studenten alleen op het vierde meetmoment hoger is dan in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999. Nederlandse studenten lenen in de collegejaren 1997/1998 tot en met 1999/2000 minder dan studenten die tot een etnische minderheid behoren. Studenten die tot een etnische minderheid behoren ontvangen een lagere ouderlijke bijdrage dan de andere studenten. In het collegejaar 1996/1997 wordt door studenten die tot een etnische minderheid behoren gemiddeld minder studievoortgang behaald en gemiddeld meer gewerkt. In 1997/1998 en 1998/1999 doet zich geen verschil voor tussen het werkgedrag en studietempo van beide groepen studenten. In het collegejaar 1999/2000 wordt door beide groepen evenveel gewerkt, maar behalen studenten die tot een etnische minderheid behoren gemiddeld minder studiepunten dan Nederlandse studenten.

Jongere studenten werken minder uren per week dan oudere studenten en lenen minder. De studievoortgang die jongere studenten behalen is groter.

Voor de groep studenten met een VWO-vooropleiding (81 à 85%) zijn de relaties tussen het gemiddelde eindexamencijfer en de kernvariabelen bestudeerd. Naarmate het eindexamencijfer hoger is, wordt door de student minder tijd besteed aan betaald werk. Het eindexamencijfer hangt positief samen met het aantal behaalde studiepunten. De betere studenten op het VWO blijken de snellere studenten op de universiteit.

Studenten van wie de ouders een hoger opleidingsniveau hebben, werken in het algemeen minder dan studenten van wie de ouders een lagere opleiding afgerond hebben, zij ontvangen een hogere ouderlijke bijdrage. Op het derde meetmoment behalen studenten uit de hoogste en laagste SES-groep gemiddeld twee studiepunten minder dan studenten uit de overige SES-groepen. In de overige collegejaren doen zich geen significante verschillen voor in de relatie tussen SES en studievoortgang.

## 7 MOTIVATIE

### 7.1 Inleiding

Dit hoofdstuk is gewijd aan de studie-motivatie van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs. In paragraaf 7.2 wordt uiteengezet op welke wijze de motivatie is gemeten, vervolgens wordt in de derde paragraaf de gemiddelde motivatie beschreven, uitgesplitst naar universiteiten, sectoren, studiefinancieringsregimes en jaargroepen. Tevens wordt nagegaan of mannen en vrouwen verschillen vertonen in hun intrinsieke en extrinsieke motivatie. Tenslotte komen in paragraaf 7.4 de enkelvoudige verbanden tussen de studie-motivatie en het werkgedrag, het leengedrag en de studievoortgang aan de orde. Het hoofdstuk wordt samengevat in paragraaf 7.5. In de tekst worden kernresultaten gepresenteerd, een volledig overzicht van resultaten is opgenomen in de bijlagen XXI tot en met XXIII.

### 7.2 Het meten van motivatie

In dit onderzoek wordt de studie-motivatie uiteengelegd in een intrinsieke en extrinsieke betrouwbaarheidsschaal (bijlage XXIII). De mate van intrinsieke motivatie geeft de inhoudelijke interesse van de student voor zijn opleiding weer. Met extrinsieke motivatie wordt de materiële interesse voor de opleiding bedoeld.

De schalen zijn als volgt tot stand gekomen: aan de studenten is een aantal stellingen voorgelegd die een intrinsiek of een extrinsiek aspect in zich herbergen. Per stelling hebben de studenten aangegeven in hoeverre zijn deze ondersteunen, de antwoordmogelijkheden waren: 1. helemaal mee oneens, 2. mee oneens, 3. mee eens en 4. helemaal mee eens<sup>39</sup>. De antwoordcategorieën corresponderen met het aantal punten dat per stelling gegeven kon worden<sup>40</sup>.

De intrinsieke motivatie is met behulp van de volgende stellingen vastgelegd:

- Ik kan me ontplooiën in het studeren.
- Ik heb behoefte aan kennisuitbreiding.
- Door mijn opleiding kan ik mijn capaciteiten benutten.
- Ik ben geïnteresseerd in mijn opleiding.

---

<sup>39</sup> In bijlage XXII is per stelling aangegeven wat de procentuele verdeling over de antwoordmogelijkheden is.

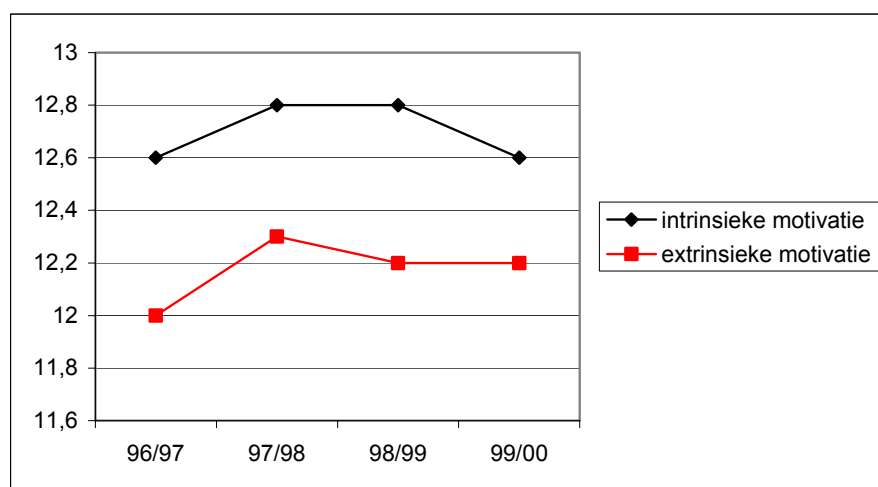
<sup>40</sup> Alle stellingen zijn positief ge(her)formuleerd.

De stellingen waarmee de extrinsieke motivatie gemeten is zijn:

- Door mijn opleiding kan ik meer aanzien verwerven.
- Door mijn opleiding kan ik een hogere positie bereiken.
- Door mijn opleiding heb ik meer kans op een baan.
- Ik heb meer kans op een hoog inkomen als ik mijn opleiding afgerond heb.

### 7.3 Gemiddelde intrinsieke en extrinsieke motivatie

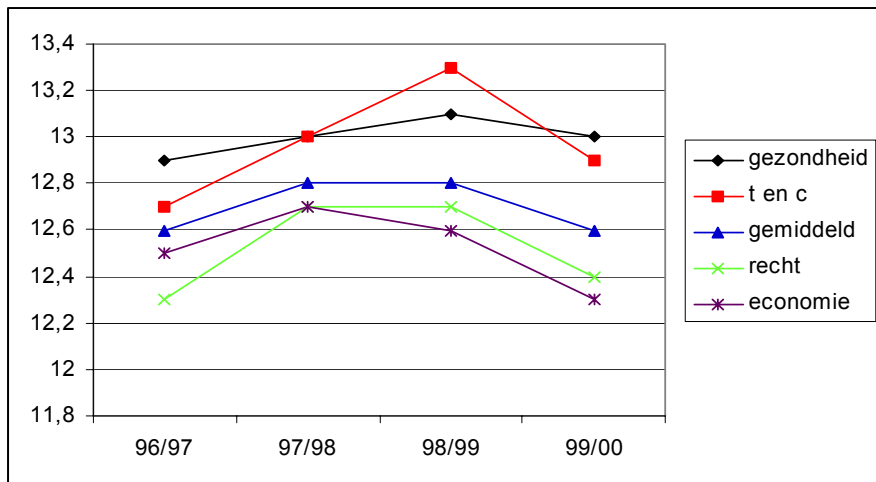
In figuur 7.1 wordt de gemiddelde intrinsieke en extrinsieke motivatie op de vier meetmomenten weergegeven.



**Figuur 7.1: gemiddelde intrinsieke en extrinsieke motivatie**

De gemiddelde intrinsieke, inhoudelijke, studie-motivatie is in de collegejaren 1997/1998 en 1998/1999 gemiddeld 12,8 punten. Dit is hoger dan op het eerste en vierde meetmoment, toen het gemiddelde 12,6 punten bedroeg. De extrinsieke, materiële, studie-motivatie bedroeg in het collegejaar 1996/1997 12,0 punten en is het jaar erna gestegen naar 12,3. Op het derde en vierde meetmoment is de gemiddelde waarde stabiel (12,2 punten).

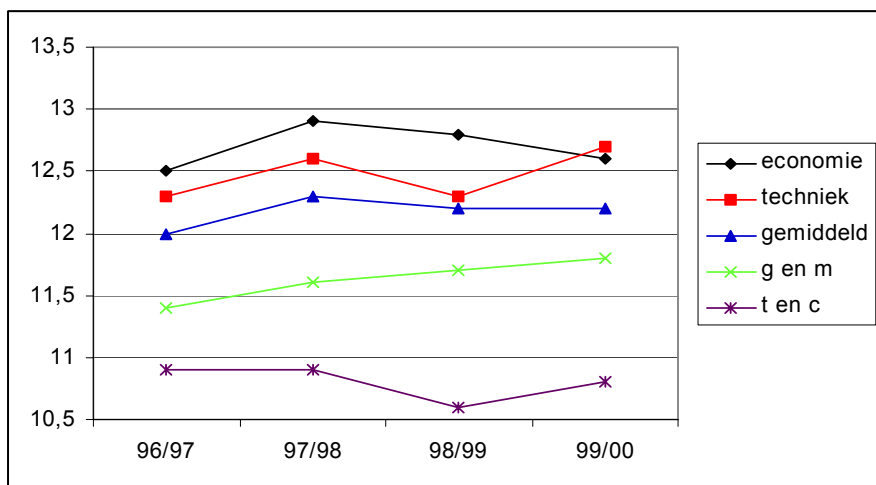
Indien de studie-motivatie wordt uitgesplitst naar sectoren valt op dat de intrinsieke motivatie minder sterk verschilt dan de extrinsieke motivatie. Het verschil tussen de sector met de hoogste en laagste gemiddelde intrinsieke motivatie bedraagt 0,3 (tweede meting) tot 0,7 punten (derde en vierde meting), terwijl het verschil tussen de hoogste en laagste extrinsieke motivatie 1,6 punten (eerste meting) à 2,2 punten (derde meting) is.



Figuur 7.2: Gemiddelde intrinsieke motivatie naar sector

De hoogste gemiddelde intrinsieke motivatie vindt men in de sectoren gezondheid en taal en cultuur, terwijl studenten uit de sector recht en economie de laagste gemiddelde intrinsieke studie-motivatie hebben.

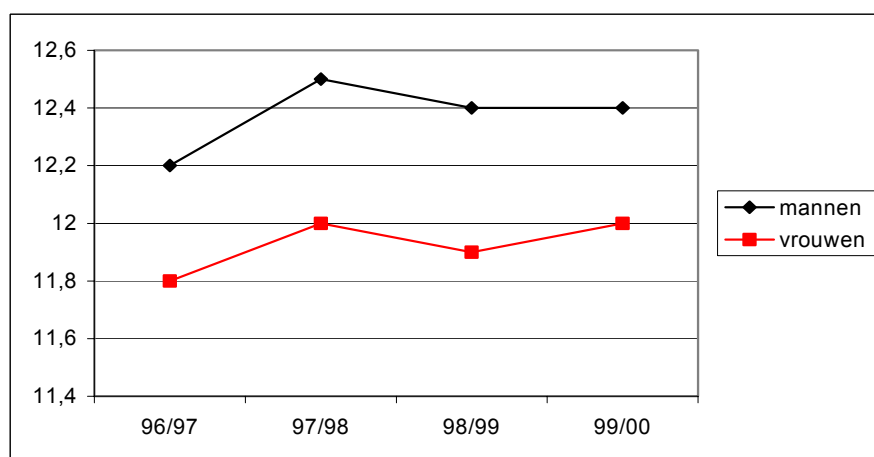
De sector recht volgt het beeld van de totaalgroep, tussen het eerste en tweede meetmoment wordt een kleine stijging waargenomen en tussen het derde en vierde meetmoment een bescheiden daling. Studenten in de sector economie hebben in het collegejaar 1999/2000 een iets lagere gemiddelde motivatie dan in de jaren 1997/1998 en 1998/1999. De gemiddelde intrinsieke motivatie in de sector gezondheid is in alle collegejaren gelijk gebleven terwijl de sector taal en cultuur een duidelijke motivatie-piek (13,3 punten) heeft op het derde meetmoment.



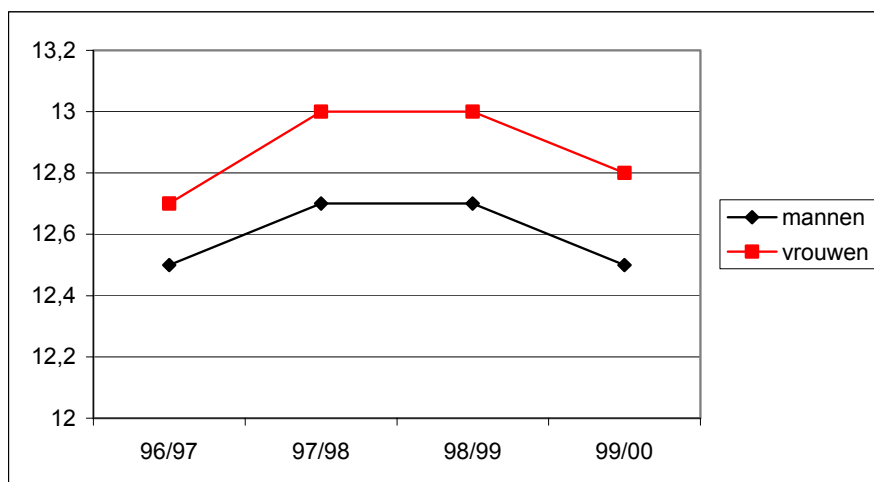
Figuur 7.3: Gemiddelde extrinsieke motivatie naar sector

Gedrag en maatschappij- en met name taal en cultuur-studenten hebben in alle metingen een lagere gemiddelde extrinsieke motivatie dan studenten uit de meeste andere sectoren. Zij hechten relatief weinig waarde aan de materiële opbrengsten en maatschappelijke status die zij door hun studie kunnen verwerven. Studenten uit de sector economie hebben in de jaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 de hoogste gemiddelde extrinsieke motivatie, de materiële aspecten van de opleiding wegen voor deze studenten zwaarder dan voor de gemiddelde student. Op het vierde meetmoment is de extrinsieke motivatie het sterkst in de sector techniek, die ook in de voorafgaande jaren bovengemiddeld scoort.

Tussen mannen en vrouwen doen zich wat betreft de studie-motivatie interessante verschillen voor.



**Figuur 7.4: intrinsieke motivatie naar geslacht**



**Figuur 7.5: extrinsieke motivatie naar geslacht**

Vrouwen hebben in alle metingen een sterkere intrinsieke motivatie dan mannen, terwijl de extrinsieke motivatie lager is. Hieruit kan geconcludeerd worden dat vrouwen meer belang hechten aan de



inhoudelijke aspecten van de opleiding en dat mannen meer motivatie ontleen aan de materiële aspecten. Voor zowel mannen als vrouwen geldt dat de gemiddelde mate van intrinsieke motivatie eenzelfde tijdspatroon vertoont als voor de totaalgroep: de gemiddelde motivatie op het eerste en vierde meetmoment is lager dan in beide tussenliggende metingen. De extrinsieke motivatie is, met name voor de mannen, in het collegejaar 1996/1997 lager dan in de jaren erna.

#### 7.4 Correlaties tussen motivatie en de kernvariabelen

In tabel 7.1 worden de correlaties tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie en de kernvariabelen werken, lenen en studievoortgang beschreven. Significante correlaties zijn vetgedrukt.

**Tabel 7.1: Correlaties tussen motivatie en werken, lenen en studievoortgang**

	intrinsieke motivatie				extrinsieke motivatie			
	96/97	97/98	98/99	99/00	96/97	97/98	98/99	99/00
werken	<b>-0.06</b> p=.002	<b>-0.06</b> p=.003	<b>-0.00</b> p=.864	<b>-0.02</b> p=.332	<b>-0.04</b> p=.080	<b>-0.06</b> p=.006	<b>-0.02</b> p=.256	<b>.03</b> p=.205
lenen IBG	<b>-0.04</b> p=.056	<b>.07</b> p=.002	<b>-0.01</b> p=.640	<b>-0.02</b> p=.229	<b>.01</b> p=.723	<b>.01</b> p=.495	<b>.01</b> p=.734	<b>-0.01</b> p=.478
lenen overig	<b>-0.01</b> p=.690	<b>-0.01</b> p=.700	<b>.07</b> p=.002	<b>.00</b> p=.911	<b>.03</b> p=.094	<b>-0.04</b> p=.097	<b>.08</b> p=.000	<b>-0.02</b> p=.357
studiepunten	<b>.11</b> p=.000	<b>.07</b> p=.001	<b>.09</b> p=.000	<b>.12</b> p=.000	<b>.02</b> p=.255	<b>-0.04</b> p=.099	<b>.03</b> p=.180	<b>.00</b> p=.946

De samenhang tussen intrinsieke motivatie en het aantal uren betaald werk per week is voor het eerste en tweede meetmoment negatief; studenten die een hogere intrinsieke motivatie hebben, werken minder. Op het derde en vierde meetmoment is deze relatie echter niet significant. De relatie tussen extrinsieke motivatie en werkgedrag is alleen op het tweede meetmoment significant negatief.

De samenhangen tussen intrinsieke danwel extrinsieke motivatie met geleende bedragen bij de IB-Groep of andere instellingen volgen geen systematisch patroon.

Op alle meetmomenten wordt een positieve samenhang gevonden tussen de intrinsieke motivatie en de studievoortgang van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs. Studenten die meer waarde hechten aan de inhoudelijke aspecten van hun opleiding, behalen meer studiepunten.

## 7.5 Samenvatting

In dit hoofdstuk is de studie-motivatie van studenten uiteengelegd in een intrinsieke en een extrinsieke schaal. De mate van intrinsieke motivatie geeft de inhoudelijke interesse van de student voor zijn opleiding weer. Met extrinsieke motivatie wordt de materiële interesse van de student voor zijn opleiding bedoeld.

Studenten uit de sectoren gezondheid en taal en cultuur hebben de hoogste gemiddelde intrinsieke motivatie, terwijl deze in de sectoren recht en economie het laagst is. Gedrag en maatschappij- en taal en cultuur-studenten hebben in alle metingen een lagere gemiddelde extrinsieke motivatie dan studenten uit andere sectoren. De hoogste gemiddelde extrinsieke motivatie wordt gevonden in de sectoren economie en techniek, de materiële aspecten van de opleiding wegen voor deze studenten zwaarder dan voor de gemiddelde student.

De gemiddelde intrinsieke motivatie is voor vrouwen hoger dan voor mannen, terwijl de gemiddelde extrinsieke motivatie een omgekeerd beeld laat zien. Hieruit kan geconcludeerd worden dat vrouwen meer belang hechten aan de inhoudelijke aspecten van de opleiding en dat mannen meer motivatie ontleen aan de materiële aspecten.

Studenten die sterker intrinsiek gemotiveerd zijn behalen in alle collegejaren meer studiepunten. De enkelvoudige relatie tussen extrinsieke motivatie en studievoortgang is niet significant.

## 8 TIJDSBESTEDING

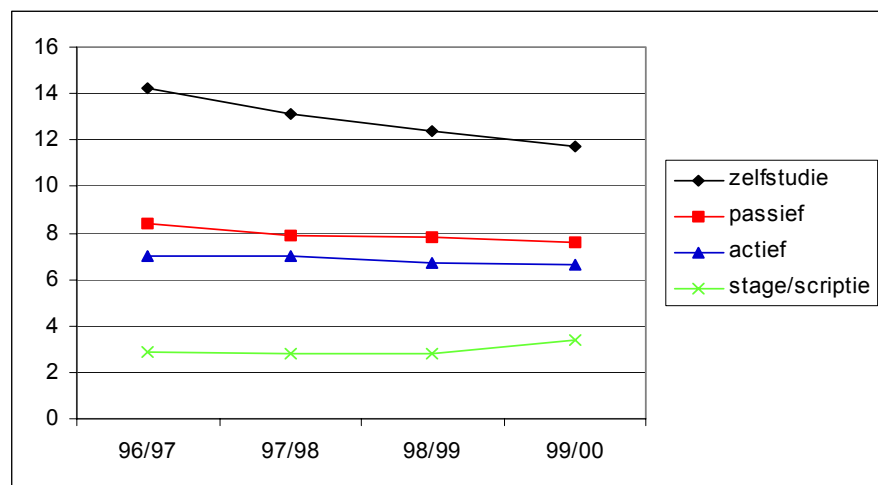
### 8.1 Inleiding

Dit hoofdstuk is gewijd aan de tijd die door studenten aan hun studie wordt besteed. De onderscheiden studieonderdelen zijn passief onderwijs zoals hoorcolleges, actief onderwijs zoals werkgroepen en practica, zelfstudie en stage- en scriptieactiviteiten. Om een goed beeld te vormen van de totale wekelijkse tijdsbesteding van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs is tevens gevraagd hoeveel tijd wordt besteed aan bestuurs- en vrijwilligerswerk en wordt de gemiddelde tijdsbesteding aan betaald werk, zoals beschreven in hoofdstuk drie, opgenomen.

In de volgende paragraaf wordt een overzicht van de tijdsbesteding gepresenteerd, vervolgens komen de correlaties tussen de onderscheiden onderwijsvormen en de kernvariabelen werken, lenen en studievoortgang aan bod (paragraaf 8.3). In hoofdstuk 8.4 wordt het hoofdstuk samengevat. Een volledig overzicht van de resultaten is opgenomen in de bijlage XXIV.

### 8.2 Overzicht tijdsbesteding

In figuur 8.1 wordt de tijdsbesteding van de studenten uitgesplitst naar de genoemde onderwijsvormen.



Figuur 8.1: Tijdsbesteding aan studie in uren per week

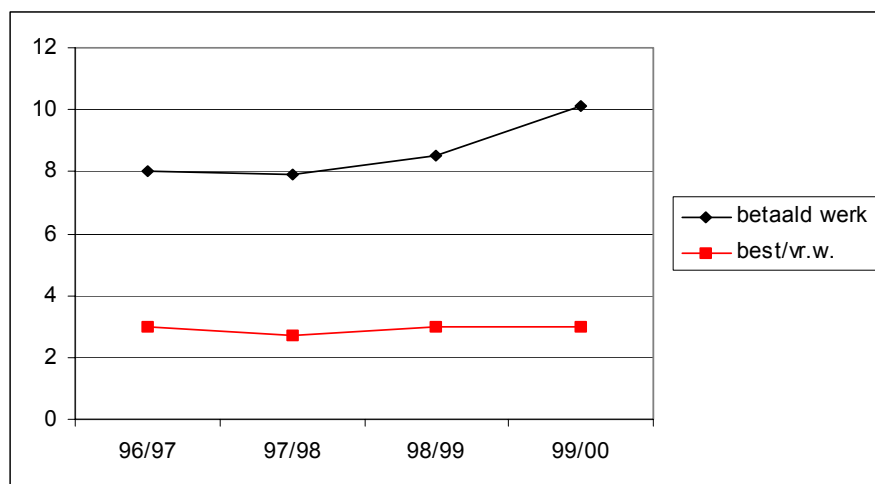
Uit figuur 8.1 blijkt dat studenten gemiddeld ongeveer acht uren per week tijd besteden aan passieve onderwijsvormen, zoals hoorcolleges. In 1996/1997 was dit, met 8,4 uren per week, iets hoger dan in 1999/2000, toen studenten gemiddeld 7,6 uren per week aan deze activiteit besteedden.

Actieve werkvormen, zoals practica en werkcolleges, nemen wekelijks ongeveer zeven uur in beslag. De tijdsbesteding aan deze werkvorm verschilt niet significant tussen de vier onderzoeksmetingen.

Stage- en scriptieactiviteiten vormen slechts een klein deel van de totale tijdsbesteding aan onderwijsvormen, gemiddeld iets minder dan drie uur per week. Dit is niet verwonderlijk gezien het feit dat met name ouderejaars studenten zich bezighouden met een afstudeeropdracht in de vorm van stages en/of scripties. De tijdsbesteding aan stage- en scriptieactiviteiten blijft in de tijd constant.

Opvallend is dat aantal uren zelfstudie, welke de grootste tijdsbestedingscategorie vormt, in de tijd sterk afneemt, terwijl de tijdsbesteding aan de overige onderwijsvormen nagenoeg constant is, of slechts licht dalend is. In het collegejaar 1996/1997 werd nog 14,2 uren per week aan zelfstudie besteed, terwijl dit gestaag is gedaald naar 13,1 uren per week in 1997/1998, 12,4 uren per week in 1998/1999 en 11,7 uren per week in 1999/2000.

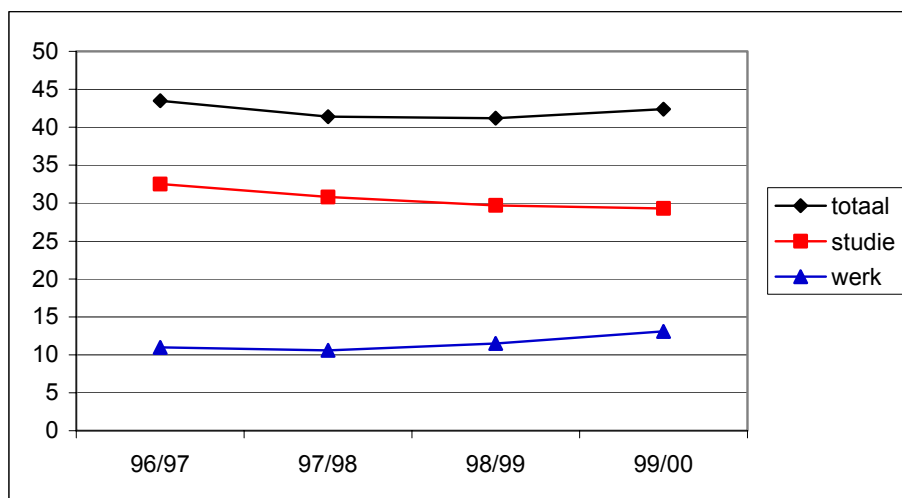
Om een goed overzicht te geven van de totale tijdsbesteding van de studenten is in figuur 8.2 de tijdsbesteding aan bestuurs- en vrijwilligerswerk en aan betaald werk opgenomen.



**Figuur 8.2: Tijdsbesteding aan werk in uren per week**

Gemiddeld besteden de studenten ongeveer drie uur per week aan bestuurs- en vrijwilligerswerk. Deze vorm van tijdsbesteding blijft in de tijd nagenoeg constant. De tijdsbesteding aan betaald werk bedraagt ongeveer acht uren per week in de collegejaren 1996/1997 en 1997/1998, 8,5 uren per week in het collegejaar 1998/1999 en is in het collegejaar 1999/2000 gestegen naar 10,1 uren per week.

Dit levert het volgende beeld op voor de totale wekelijkse tijdsbesteding van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs.



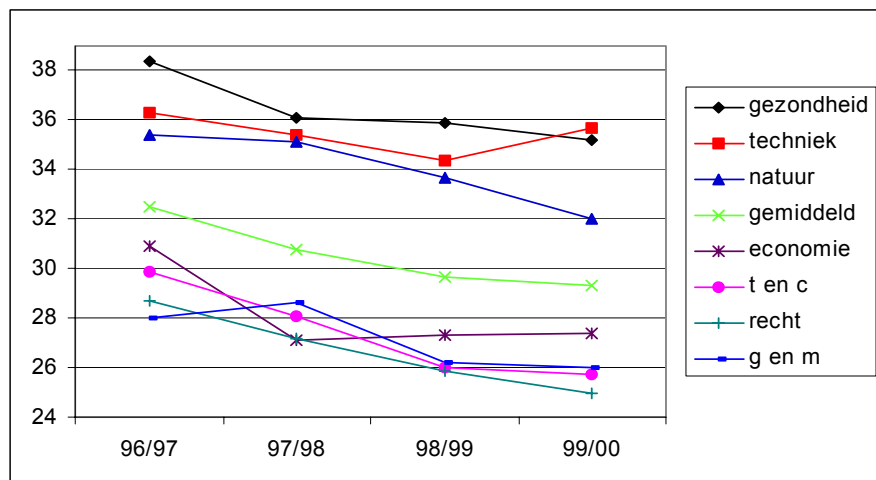
**Figuur 8.3: Totale tijdsbesteding in uren per week**

Gemiddeld werd in het collegejaar 1996/1997 11,0 uren per week aan de combinatie van betaald werk en bestuurs- en vrijwilligerswerk besteed, in het collegejaar 1997/1998 is dit 10,6 uren per week en op het derde meetmoment 11,5 uren per week. In het collegejaar 1999/2000 is dit aandeel gestegen naar 13,1 uren per week, hetgeen wordt veroorzaakt door de toename in betaald werk.

Er is een neerwaartse trend waargenomen in het gemiddeld aantal uren dat aan onderwijsvormen wordt besteed. In het collegejaar 1996/1997 werd gemiddeld nog 32,5 uren per week gestudeerd, in de daaropvolgende jaren is dit afgenomen naar een gemiddelde van 30,8 uren, 29,7 en 29,3 uren per week.

Een en ander heeft tot gevolg dat de totale tijdsbesteding in het collegejaar 1996/1997 gemiddeld 43,5 uur per week bedroeg, terwijl deze in de tweede en derde meting is gezakt naar 41,4 respectievelijk 41,2 uren per week en in de vierde meting is gestegen naar 42,4 uren per week.

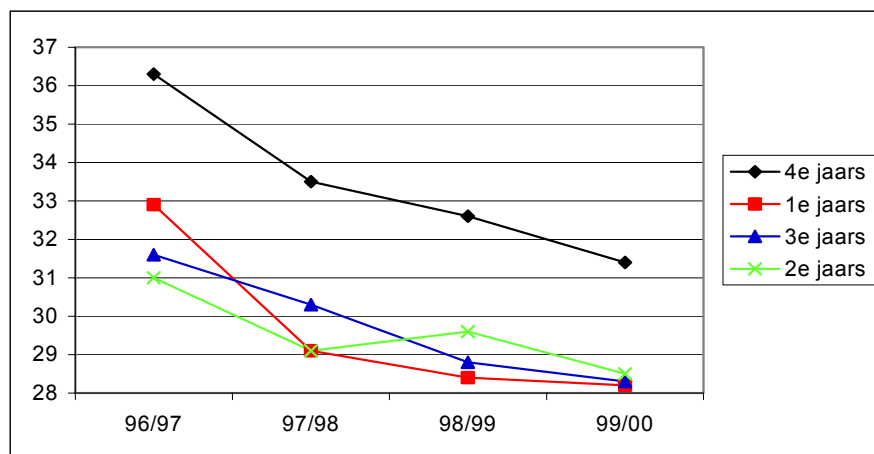
Tussen de onderscheiden studie-sectoren doen zich aanzienlijke verschillen voor in de gemiddelde wekelijkse studie-tijdsbesteding (figuur 8.4).



**Figuur 8.4: Tijdsbesteding aan studie in uren per week naar sector**

Uit de figuur blijkt dat studenten in de sectoren economie, taal en cultuur, recht en gedrag en maatschappij minder tijd aan hun studie besteden dan studenten in de sectoren natuur, techniek en gezondheid. Het is opvallend dat studenten gezondheid en techniek, die beide een relatief hoge en ongeveer gelijke studietijdsbesteding hebben, sterk uiteenlopen wat betreft hun studievoortgang (paragraaf 3.4). Studenten in de gezondheidsector behalen bijna zesendertig studiepunten per jaar, terwijl techniekstudenten iets meer dan dertig studiepunten behalen. Dit leidt tot de conclusie dat studies in de gezondheidsector weliswaar intensief zijn, maar dat de extra uren inzet ten opzichte van andere sectoren zich uitbetalen in een grotere studievoortgang. Studies in de sector techniek blijken onevenredig zwaar in vergelijking tot andere studies; de studenten besteden relatief meer tijd aan hun studie, en behalen desondanks relatief minder studievoortgang.

Tot slot laat een vergelijking naar jaargroepen het volgende beeld zien.



**Figuur 8.5: Tijdsbesteding aan studie in uren per week naar jaargroep**

Uit de figuur blijkt dat vierdejaarsstudenten in alle metingen gemiddeld de meeste tijd aan hun studie besteden. Het verschil met de eerste- tot en met derdejaarsstudenten wordt met name veroorzaakt doordat de vierdejaars studenten relatief veel tijd besteden aan stages en/of scripties, gemiddeld ongeveer vijf uur per week, terwijl het gemiddelde voor de overige jaargroepen ongeveer één uur per week bedraagt.

Uit hoofdstuk drie bleek reeds dat ouderejaars studenten meer tijd besteden aan betaald werk dan jongerejaars, met name eerstejaars, studenten. Tevens besteden de ouderejaars studenten gemiddeld meer tijd aan bestuurs- en vrijwilligerswerk. Dit alles leidt ertoe dat de gemiddelde werkweek, uitgesplitst naar de onderdelen studie en werk, van ouderejaars studenten intensiever zijn dan van jongerejaars studenten.

### 8.3 Correlaties tussen onderwijsvormen en kernvariabelen

De correlaties tussen de tijdsbesteding aan de diverse onderwijsvormen en de tijdsbesteding aan betaald werk, het leenbedrag bij de Informatie Beheer Groep en overige instanties, alsmede de samenhang met het aantal behaalde studiepunten, zijn weergegeven in de tabellen 8.1 en 8.2<sup>41</sup>.

<sup>41</sup> De variabelen stage- en scriptieactiviteiten en bestuurs- en vrijwilligerswerk zijn buiten beschouwing gelaten, aangezien zij slechts voor een klein deel van de onderzoeksgroep van toepassing zijn.

**Tabel 8.1: Correlaties tussen tijdsbesteding en werken en studievoortgang**

	werken				studiepunten			
	96/97	97/98	98/99	99/00	96/97	97/98	98/99	99/00
passief	-.12	-.06	-.06	-.10	.16	.15	.20	.20
	p=.000	p=.002	p=.006	p=.000	p=.000	p=.000	p=.000	p=.000
actief	-.12	-.10	-.08	-.08	.20	.16	.17	.19
	p=.000	p=.000	p=.000	p=.000	p=.000	p=.000	p=.000	p=.000
zelfstudie	-.06	-.04	-.03	-.04	.20	.19	.25	.18
	p=.008	p=.089	p=.178	p=.061	p=.000	p=.000	p=.000	p=.000

**Tabel 8.2: Correlaties tussen tijdsbesteding en lenen**

	lenen IBG				lenen overig			
	96/97	97/98	98/99	99/00	96/97	97/98	98/99	99/00
passief	-.04	-.07	-.03	-.03	.01	-.04	.02	-.03
	p=.093	p=.000	p=.149	p=.195	p=.489	p=.046	p=.420	p=.167
actief	-.08	-.03	-.01	-.02	.06	-.04	.01	-.03
	p=.000	p=.131	p=.776	p=.383	p=.005	p=.040	p=.690	p=.136
zelfstudie	.02	.01	.02	-.02	.03	.01	-.04	.03
	p=.297	p=.524	p=.463	p=.261	p=.164	p=.759	p=.094	p=.186

Passieve en actieve onderwijsvormen vertonen systematische samenhang met het aantal gewerkte uren per week; naarmate een student meer tijd besteedt aan het volgen van hoorcolleges, werkcolleges en practica werkt hij minder. In de eerste meting doet deze relatie zich ook voor tussen zelfstudie en betaald werk.

Voor alle metingen geldt dat tijdsbesteding aan actieve onderwijsvormen, passieve onderwijsvormen en zelfstudie sterk positief samenhangt met het aantal behaalde studiepunten. Ten aanzien van de leenvariabelen worden geen systematische samenhangen gevonden.

## 8.4 Samenvatting

Dit hoofdstuk is gewijd aan de tijd die door studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs aan hun studie wordt besteed. Studenten besteden gemiddeld ongeveer acht uur per week aan passieve onderwijsvormen, zoals hoorcolleges. Actieve onderwijsvormen, zoals werkcolleges en practica, nemen gemiddeld zeven uur per week in beslag. Stage- en scriptie-activiteiten vormen slechts een klein deel van de totale tijdsbesteding aan onderwijsvormen, gemiddeld iets minder dan drie uur per week. De tijdsbesteding aan deze categorieën blijft in de tijd constant.



Opvallend is dat het aantal uren zelfstudie drastisch afneemt, in het collegejaar 1996/1997 werd gemiddeld nog 14,2 uren per week aan deze activiteit besteed, terwijl dit in de jaren erna daalde naar 13,1 uren, 12,4 uren en 11,7 uren per week.

In de sectoren natuur, gezondheid en techniek wordt relatief veel tijd aan de studie besteed. Het is opvallend dat de gezondheid- en techniek-studenten, die beide een relatief hoge en ongeveer gelijke studietijdsbesteding hebben, sterk uiteenlopen wat betreft hun studievoortgang (hoofdstuk 3).

Studenten in de gezondheidsector behalen bijna zesendertig studiepunten per jaar terwijl techniekstudenten slechts ruim dertig studiepunten behalen. Dit leidt tot de conclusie dat studies in de gezondheidsector weliswaar intensief zijn, maar dat de extra uren inzet ten opzichte van andere sectoren zich uitbetalen in een grotere studievoortgang. Studies in de sector techniek blijken onevenredig zwaar in vergelijking tot andere studies; de studenten besteden relatief meer tijd aan hun studie en behalen desondanks minder studiepunten.

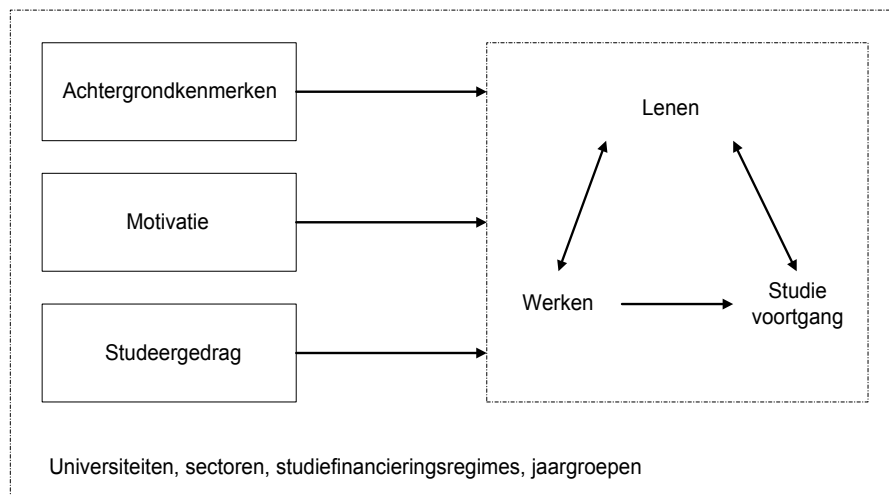
Studenten die meer tijd aan hun studie besteden werken in het algemeen minder uren per week. De relatie tussen studietijdsbesteding, zowel aan passieve onderwijsvormen, actieve onderwijsvormen en zelfstudie, en studievoortgang is uiteraard positief.



## 9 SAMENGESTELDE INVLOEDEN OP STUDIEVOORTGANG

### 9.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is aandacht besteed aan de enkelvoudige verbanden tussen het werkgedrag, het leengedrag en de studievoortgang van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs en de invloeden van achtergrondkenmerken, motivatie en studeergedrag op de afzonderlijke kernvariabelen. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de meervoudige invloeden op de studievoortgang en de invloeden die universiteiten, sectoren, studiefinancieringsregimes en jaargroepen hierop uitoefenen. Om de verwachte relaties binnen het model te verduidelijken wordt hier nogmaals het theoretisch model uit het eerste hoofdstuk gepresenteerd.



**Figuur 9.1: Theoretisch onderzoeksmodel**

Uit de figuur blijkt dat de blokken met achtergrondkenmerken, motivatie en studeergedrag naar verwachting invloed uitoefenen op de relatie tussen werken, lenen en studievoortgang. Daarnaast wordt de studievoortgang beïnvloed door het werkgedrag en leengedrag. Tevens worden verschillen verwacht tussen universiteiten, sectoren, studiefinancieringsregimes en jaargroepen. Om het zuivere effect op de studievoortgang te kunnen bestuderen wordt gecontroleerd voor significante achtergrondkenmerken, motivatie, studeergedrag en lenen en werken.

De opbouw van dit hoofdstuk is als volgt. De invloeden die door de drie blokken met studentfactoren uitgeoefend worden op de studievoortgang vormen het onderwerp van paragraaf 9.2. In paragraaf 9.3 wordt, onder controle van achtergrondkenmerken, motivatie en studeergedrag de invloed van lenen en werken op de studievoortgang vastgesteld. In paragraaf 9.4 wordt nagegaan in hoeverre er, na controle voor de significante studentfactoren en lenen en werken, nog verschillen bestaan in de studievoortgang

tussen de onderscheiden universiteiten. In de paragrafen 9.5 tot en met 9.7 wordt hetzelfde gedaan voor de onderscheiden sectoren, studiefinancieringsregimes en jaargroepen.

Tot slot wordt in paragraaf 9.8 het theoretisch raamwerk uit figuur 9.1 getoetst met behulp van lineaire structuurmodellen. Dit zijn verzamelingen van lineaire vergelijkingen die gebruikt worden om verschijnselen (in dit geval studievoortgang) te specificeren in termen van veronderstelde oorzaak- en gevolgvariabelen. Het hoofdstuk wordt samengevat in paragraaf 9.9.

## 9.2 Invloed van studentfactoren op studievoortgang

In tabel 9.1 zijn de invloeden van de achtergrondvariabelen geslacht, woonsituatie, etniciteit, leeftijd en sociaal economische status op de studievoortgang opgenomen. Ditzelfde geldt voor de intrinsieke en extrinsieke studie-motivatie en het studeergedrag van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs. Significante effecten zijn met een asterisk (\*) aangegeven.

**Tabel 9.1: Invloed van achtergrondkenmerken op studievoortgang**<sup>42</sup>

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
geslacht (0=man)	.109*	5.370	.108*	5.282	.097*	4.703	.110*	5.385
wonen (0=uit)	.082*	3.999	.094*	4.540	.077*	3.801	.019	.927
eticiteit (0=biza)	.090*	4.484	.014	.681	.004	.188	.050*	2.486
leeftijd	-.079*	-3.875	-.142*	-6.981	-.106*	-5.085	-.149*	-7.186
SES								
geen/bao/vbo	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
mavo	-.018	-.707	-.018	-.712	.023	.891	-.039	-1.534
havo/mbo/vwo	-.005	-.170	-.003	-.105	.048	1.512	-.023	-.761
hbo/wo	-.020	-.595	-.016	-.496	-.010	-.294	-.060	-1.880
intrinsieke mot.	.095*	4.546	.057*	2.649	.078*	3.715	.122*	5.854
extrinsieke mot.	-.015	-.721	-.072*	-3.348	-.002	-.105	-.046*	-2.209
passief onderwijs	.088*	4.145	.106*	5.193	.149*	7.034	.141*	6.645
actief onderwijs	.156*	7.533	.130*	6.337	.109*	5.190	.117*	5.538
zelfstudie	.169*	8.454	.183*	9.163	.231*	11.493	.139*	6.895

Leeftijd en sekse hebben in alle onderzoeksmetingen een relatie met studievoortgang. Vrouwen en jongere studenten behalen gemiddeld meer studiepunten dan mannen en oudere studenten.

<sup>42</sup> In de analyses zijn de effecten van het gemiddelde eindexamencijfer en alfa-, bèta- en gammacijfers niet opgenomen, aangezien de studenten zonder VWO-vooropleiding dan buiten beschouwing blijven (15% à 19%).

In de collegejaren 1996/1997 en 1999/2000 werd door studenten die volgens de BiZa-definitie tot de allochtonen worden gerekend minder studievoortgang behaald dan door de overige studenten. In de tussentijdse metingen wordt dit verschil niet meer geconstateerd.

Eerder zagen we al dat thuiswonende studenten in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 meer studiepunten behaalden dan uitwonende studenten. In de bivariate analyse (hoofdstuk 6) werd voor de laatste onderzoeksmeting geen verschil waargenomen tussen uitwonenden en thuiswonenden. In de multivariate analyse uit tabel 9.2 ontbreekt voor het collegejaar 1999/2000 eveneens een relatie tussen woonsituatie en studievoortgang.

De sociaal economische status (SES) van de student vertoont in geen van de onderzoeksmetingen systematische samenhang met studievoortgang<sup>43</sup>.

De intrinsieke motivatie oefent in alle metingen een positieve invloed uit op de studievoortgang. Dit houdt in dat studenten die meer waarde hechten aan de inhoudelijk aspecten van hun studie meer studiepunten behalen. Voor de extrinsieke motivatie geldt in de collegejaren 1997/1998 en 1999/2000 het tegenovergestelde, studenten die meer waarde hechten aan de materiële aspecten van hun studie behalen minder studiepunten.

Geheel volgens verwachting oefenen de drie onderscheiden studievormen een positieve invloed uit op het studietempo. Naarmate een student meer tijd besteedt aan passieve onderwijsvormen, actieve onderwijsvormen en zelfstudie, behaalt hij meer studiepunten.

### **9.3 Invloed van lenen en werken op studievoortgang**

In tabel 9.2 worden de effecten van het leengedrag en werkgedrag op de studievoortgang gepresenteerd. Deze effecten worden vastgesteld nadat de significante studentfactoren (achtergrondkenmerken, motivatie, studeergedrag) in de regressievergelijking zijn opgenomen (de effecten met \* uit tabel 9.1).

---

<sup>43</sup> De geen/bao/vbo groep is in de analyses als baseline (vergelijkingsgroep) opgenomen. De parameters voor de overige SES-groepen geven het verschil aan ten opzichte van de baseline.

**Tabel 9.2: Invloed van lenen en werken op studievoortgang**

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
lening IB-Groep	-.024	-1.200	-.053*	-2.604	-.036	-1.765	-.035	-1.747
lening overig	-.004	-.194	.012	.595	.041*	1.996	-.016	-.811
werk	-.162*	-5.214	-.137*	-3.996	-.049	-1.545	-.200*	-6.716
werk < 8 uur	.113*	3.769	.134*	3.964	.048	1.545	.103*	3.599

Uit de tabel blijkt dat het lenen bij de Informatie Beheer Groep, na controle voor significante achtergrondkenmerken, motivatie en studeergedrag, in het collegejaar 1997/1998 negatief samenhangt met studievoortgang. In de overige metingen is deze relatie niet significant op het 5%-niveau. Leningen bij overige instellingen en/of particulieren zijn in het collegejaar 1998/1999 positief gerelateerd aan de studievoortgang.

De relatie tussen het aantal uren betaald werk dat de studenten wekelijks verrichten en de studievoortgang is, met uitzondering van het collegejaar 1998/1999, negatief.<sup>44</sup> Dit houdt in dat het verrichten van betaalde arbeid naast de studie in het algemeen tot een geringere studievoortgang leidt. Uit de variabele 'werk < 8 uur' kan echter opgemaakt worden dat dit generieke negatieve effect niet opgaat voor studenten die een bescheiden bijbaan van minder dan een dag per week hebben. Integendeel, voor deze groep studenten oefent het werk in de eerste, tweede en vierde onderzoeksmeting juist een positieve invloed uit op de studievoortgang. In het collegejaar 1998/1999 is zowel het negatieve effect van betaald werk op studievoortgang als het positieve effect van de variabele 'werk < 8 uur' niet significant op het 5%-niveau.

#### 9.4 Verschillen in studievoortgang tussen universiteiten

In de voorgaande paragrafen zijn de invloeden van de onderscheiden studentfactoren, lenen en werken op studievoortgang bestudeerd. In deze paragraaf wordt onderzocht of zich tussen de vier universiteiten verschillen voordoen in de studievoortgang, nadat gecontroleerd is voor de effecten van de significante studentkenmerken en lenen en werken. De Universiteit van Amsterdam wordt in de analyses steeds als baseline (vergelijkingsgroep) opgenomen.

<sup>44</sup> de werkvariabelen zijn opgenomen na controle voor significante studentfactoren en controle voor de leenvariabelen.

**Tabel 9.3: Invloed van universiteit op studievoortgang**

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
UvA	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
UM	.058*	2.608	.049*	2.094	.095*	3.992	.023	1.010
TUD	-.151*	-6.247	-.115*	-4.536	-.109*	-4.369	-.210*	-8.577
EUR	-.038	-1.728	-.039	-1.692	-.036	-1.542	-.047*	-2.079

Delftse studenten behalen in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1999/2000 significant minder studievoortgang dan Amsterdamse studenten. Studenten aan de UM behalen, met uitzondering van de laatste meting, juist meer studiepunten dan hun Amsterdamse collega's. Tussen de studievoortgang van EUR- en UvA-studenten bestaat alleen in het collegejaar 1999/2000 een significant verschil, EUR-studenten behalen dan minder voortgang dan UvA-studenten.

## 9.5 Verschillen in studievoortgang tussen sectoren

Wellicht kunnen de verschillen in studievoortgang tussen de vier universiteiten nader verklaard worden indien de sectoren bestudeerd worden. De sector techniek wordt in deze analyses onderverdeeld in 'infra-bouw-techniek', 'fundamentele techniek' en 'constructieve techniek'.<sup>45</sup> De sector natuur vormt in deze analyses de baselinegroep<sup>46</sup>.

**Tabel 9.4: Invloed van sector op studievoortgang**

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
natuur	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
gezondheid	.086*	1.957	.111*	2.420	.099*	2.127	.134*	2.727
economie	.045	.857	.046	.857	.057	1.042	.088	1.469
recht	-.006	-.133	-.018	-.397	-.020	-.443	.091	1.834
gedrag en mpj	.054	1.215	.078	1.724	.036	.807	.156*	3.000
taal en cultuur	.013	.323	.044	1.089	-.007	-.172	.036	.838
'infra-bouw'	-.045	-1.122	-.013	-.306	-.009	-.229	-.073	-1.766
'fundamenteel'	-.070*	-2.199	-.023	-.734	-.039	-1.311	-.020	-.649
'constructief'	-.079*	-2.159	-.060	-1.608	-.085*	-2.485	-.069	-1.821

<sup>45</sup> De studies industrieel ontwerpen, lucht- en ruimtevaarttechniek, maritieme techniek en werktuigbouwkunde behoren tot de subsector 'constructieve techniek'. Tot de 'fundamentele techniek' worden de studies elektrotechniek, materiaalkunde, scheikundige technologie, technische informatica, technische wiskunde en technische natuurkunde gerekend. De subsector 'infra-bouw' bestaat uit de studies bouwkunde, civiele techniek, geodesie, technische aardwetenschappen en technische bestuurskunde. De nieuwe opleiding 'life science and technology' valt in het gebied 'fundamentele techniek' (vanaf meting 4).

<sup>46</sup> Gezien de interessante verschillen die zich tussen de sectoren voordoen is, naast de sectorvergelijking uit tabel 9.4, voor iedere sector en meting afzonderlijk nagegaan wat de relaties tussen de drie kernvariabelen werken, lenen en studievoortgang zijn, indien gecontroleerd wordt voor significante achtergrondkenmerken, motivatie en studeergedrag (bijlage XXV). Opgemerkt dient te worden dat deze analyses voor iedere sector apart verricht zijn, en dat derhalve geen vergelijking tussen de sectoren mogelijk is.

Studenten uit de sector gezondheid behalen in alle collegejaren een grotere studievoortgang dan natuur-studenten. In het collegejaar 1999/2000 is dit eveneens het geval voor studenten uit de sector gedrag en maatschappij. Studenten uit de subsectoren 'fundamentele techniek' en 'constructieve techniek' behaalden in het collegejaar 1996/1997 een kleinere gemiddelde voortgang dan studenten uit de natuursector. Het studietempo van de laatstgenoemde groep was in de derde meting wederom lager.

## 9.6 Verschillen studievoortgang tussen studiefinancieringsregimes

Vervolgens zijn de verschillen in studievoortgang tussen de onderscheiden studiefinancieringsregimes nader geanalyseerd. De prestatiebeursgroep vormt in deze analyses de baseline.

**Tabel 9.5: Invloed van studiefinancieringsregime op studievoortgang**

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
prestatiebeurs	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
tempobeurs	-.070*	-2.811	-.029	-1.179	-.043	-1.928	-.036	-1.493
geen beurs	-.203*	-7.295	-.113*	-4.509	-.243*	-9.588	-.067*	-2.877

De prestatiebeursstudenten behalen in alle metingen significant meer studiepunten dan de groep studenten zonder beurs. In het collegejaar 1996/1997 behaalden zij ook meer studievoortgang dan tempobeursstudenten, in de vervolgmetingen is dit verschil evenwel niet significant op het 5%-niveau.

## 9.7 Verschillen in studievoortgang tussen jaargroepen

Tot slot is de studievoortgang van de eerste- tot en met vierdejaarsstudenten met elkaar vergeleken, na controle voor significante studentkenmerken en lenen en werken. De baselinegroep wordt gevormd door de eerstejaars studenten.

**Tabel 9.6: Invloed van jaargroep op studievoortgang**

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
eerstejaars	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
tweedejaars	-.003	-.158	.001	.066	.015	.659	.027	.856
derdejaars	.067*	3.199	-.005	-.230	.054*	2.488	.000	.007
vierdejaars	.008	.357	-.009	-.416	.042	1.926	.022	.538

In de collegejaren 1996/1997 en 1998/1999 behalen de derdejaarsstudenten, na controle voor significante achtergrondkenmerken, motivatie en studeergedrag, meer studievoortgang dan de



eerstejaarsstudenten. De studievoortgang verschilt in de tweede en vierde onderzoeksmeting niet significant tussen de vier jaargroepen.

Om te toetsen of er sprake is van een regime-effect worden in tabel 9.7 de resultaten van de vier metingen met elkaar vergeleken. De jaargroepen uit de eerste meting (1996/1997) zijn in de analyses als baseline (vergelijkingsgroep) opgenomen.

**Tabel 9.7: Studievoortgang per jaargroep<sup>47</sup>**

	eerstejaars		tweedejaars		derdejaars		vierdejaars	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
1996/1997	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
1997/1998	.032	1.107	.086**	2.688	-.052	-1.556	.016	.497
1998/1999	-.007	-.221	.028	.868	-.028	-.831	.028	.855
1999/2000	.032	1.170	.107*	3.649	-.024	-.803	.032	1.043

Uit de tabel blijkt dat de studievoortgang van de tweedejaars studenten in de collegejaren 1997/1998 en 1999/2000 groter is dan in het basisjaar 1996/1997. Gezien het feit dat zich bij de andere jaargroepen geen verschillen voordoen, wordt vastgesteld dat hier geen sprake is van een regime-effect, maar een toevallig effect.

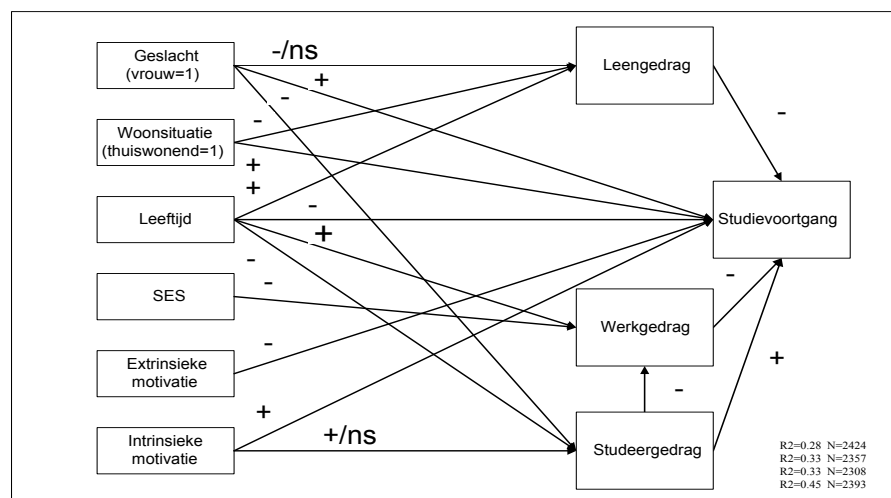
## 9.8 Lineaire structuurmodellen

Ter afsluiting van deze rapportage wordt de studievoortgang van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs verklaard door middel van lineaire structuurmodellen. Dit zijn verzamelingen van lineaire vergelijkingen die gebruikt worden om verschijnselen (in dit geval studievoortgang) te specificeren in termen van veronderstelde oorzaak-en-gevolg variabelen.

Het begrip studievoortgang is in deze modellen gedefinieerd door het aantal behaalde studiepunten en door het aantal maanden voorsprong dat de student op het officiële curriculum heeft.<sup>48</sup> Het werkgedrag van de studenten wordt, naar analogie van de eerdere analyses uit dit hoofdstuk, geoperationaliseerd door middel van het aantal uren betaalde arbeid dat wekelijks verricht wordt.

<sup>47</sup> In de analyses zijn de studentkenmerken meegenomen die in een of meerdere metingen significant waren. Dit zijn leeftijd, geslacht, etniciteit, woonsituatie, intrinsieke motivatie, extrinsieke motivatie, passief onderwijs, actief onderwijs en zelfstudie.

<sup>48</sup> Studievertraging wordt in dit verband opgevat als een negatieve voorsprong; een achterstand van 6 maanden wordt derhalve geoperationaliseerd als -6 maanden voorsprong.



Figuur 9.2: Lineaire structuurmodellen voor 1996/1997 tot en met 1999/2000<sup>49</sup>

Het leengedrag van studenten heeft betrekking op geleende bedragen bij de Informatie Beheer Groep.

Naast de drie kernvariabelen zijn relaties met significante achtergrondkenmerken, motivationele aspecten en het studeergedrag in het model opgenomen. De achtergrondkenmerken zijn het geslacht, de woonsituatie, de leeftijd en de sociaal economische status van de student.<sup>50</sup> De extrinsieke motivatie van de studenten is gemeten met behulp van de stellingen 'door mijn opleiding kan ik een hogere positie bereiken', 'door mijn opleiding heb ik meer kans op een baan' en 'ik heb meer kans op een hoog inkomen als ik mijn opleiding afgerond heb'. De intrinsieke motivatie is bepaald door de stellingen 'ik kan me ontplooiën in het studeren', 'ik heb behoefte aan kennisuitbreiding' en 'in ben geïnteresseerd in mijn opleiding'. Het studeergedrag is gebaseerd op het aantal uren passieve en actieve onderwijsvormen dat door de studenten gevolgd wordt.<sup>51</sup> Toetsing van het model levert de volgende significante verbanden op:

<sup>49</sup> In deze figuur zijn de effecten met + (positief) – (negatief) en ns (niet significant op het 5%-niveau) aangegeven. In bijlage XXVII worden de exacte coëfficiënten weergegeven.

<sup>50</sup> Aangezien het aandeel van minderheden slechts 5 à 9 procent van de steekproef bedraagt, is deze variabele buiten beschouwing gelaten.

<sup>51</sup> De officiële terminologie voor het operationaliseren van bijvoorbeeld het studeergedrag door middel van passieve en actieve onderwijsvormen is confirmatorische factor analyse-model (CFA-model). De factor (studeergedrag) is in dit verband latent, en wordt gevormd door observeerbare variabelen (passieve en actieve onderwijsvormen). Voor alle latente factoren (geslacht, woonsituatie, leeftijd, SES, intrinsieke en extrinsieke motivatie, studeergedrag, werkgedrag, leengedrag, studievoortgang) wordt zo'n CFA-model geconstrueerd. Vervolgens wordt getoetst welke verbanden tussen deze latente factoren significant zijn (figuur 9.2).

### **Leengedrag en werkgedrag**

De invloed van werkgedrag op studievoortgang is voor alle meetmomenten negatief.<sup>52</sup> Studenten die relatief veel werken behalen minder studiepunten en hebben een grotere studie-achterstand dan studenten die relatief weinig werken. De relatie tussen geleende bedragen en studievoortgang is eveneens negatief in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1999/2000. Beide relaties zijn vastgesteld na controle voor significante achtergrondkenmerken, motivatie en studeergedrag; het gaat hier derhalve om zuivere effecten van werkgedrag en leengedrag op de studievoortgang<sup>53</sup>.

### **Studeergedrag**

Een van de factoren die de relatie tussen werkgedrag, leengedrag en studievoortgang beïnvloedt is het studeergedrag van de studenten. Deze invloed is op te delen in een tweetal directe effecten en een indirect effect. Ten eerste oefent het studeergedrag een direct negatief effect uit op het werkgedrag, meer studeertijd gaat samen met minder werktijd. Deze invloed is op het eerste en tweede meetmoment  $-0.10$ , op het derde moment  $-0.06$  en op het vierde meetmoment  $-0.07$ . Het tweede directe effect loopt van het studeergedrag naar de studievoortgang en heeft in het collegejaar 1996/1997 een sterkte van  $+0.13$ , op het tweede meetmoment een sterkte van  $+0.22$  en bedraagt op het derde en vierde meetmoment zelfs  $+0.44$  respectievelijk  $+0.33$ .

Daarnaast oefent het studeergedrag in de eerste, tweede en vierde meting een zwak positief indirect effect ( $+0.01$ ) uit op de studievoortgang. Dit effect dient als volgt geïnterpreteerd te worden; meer studeertijd leidt tot minder werktijd en minder werktijd leidt tot meer studievoortgang (meer werktijd leidt tot minder studievoortgang). De totaal-effecten van studeergedrag op studievoortgang bedragen derhalve  $+0.14$  op het eerste meetmoment,  $+0.23$  op het tweede meetmoment en  $+0.34$  op het vierde meetmoment. In het collegejaar 1998/1999 is het indirecte effect afwezig, het totaaleffect is derhalve gelijk aan het directe effect ( $+0.44$ ). Om het positieve effect van studeergedrag op studievoortgang toe te lichten is in bijlage XXVI het gemiddelde aantal studiepunten weergegeven van studenten die minder dan 20 uur en meer dan 20 uur per week aan passieve en actieve onderwijsvormen besteden. Gemiddeld behaalt de eerstgenoemde groep iets meer dan 31 studiepunten terwijl dit voor de laatstgenoemde groep ongeveer 35 studiepunten is, een verschil van ruim tien procent.

---

<sup>52</sup> De coëfficiënten zijn gestandaardiseerd, hetgeen inhoudt dat zij een waarde tussen  $-1$  en  $+1$  aannemen, waarbij  $-1$  een zeer sterk negatief effect is en  $+1$  een zeer sterk positief effect.

## Geslacht

Uit figuur 9.2 is af te lezen dat het geslacht van de student invloed heeft op het leengedrag, het studeergedrag en de studievoortgang. Vrouwen besteden in alle onderzoeksmetingen minder tijd aan passieve en actieve onderwijsvormen dan mannen en lenen, met uitzondering van het collegejaar 1999/2000, gemiddeld significant minder bij de Informatie Beheer Groep. De studievoortgang die vrouwen behalen is groter dan die van mannen, hetgeen reeds uit eerdere analyses bleek.

In de eerste en tweede meting is geen sprake van significante indirecte effecten van geslacht op studievoortgang. De directe effecten, die derhalve gelijk zijn aan de totaaleffecten bedragen +0.09 respectievelijk +0.08. In de derde meting doet zich een negatief indirect effect voor (via het studeergedrag, minder tijdsbesteding aan studie leidt in het algemeen tot minder voortgang) ter grootte van -0.06. Door een sterk positief direct effect van geslacht op studievoortgang ter grootte van +0.20 levert dit een totaaleffect op van +0.14 (0.20-0.06). In de vierde meting bedraagt het negatieve indirecte effect -0.05 en het directe effect +0.16 (een totaaleffect van 0.16-0.05=0.11). Dit houdt in dat vrouwen, ondanks het gegeven dat zij minder tijd aan hun studie besteden, en de indirecte negatieve gevolgen die dit met zich meebrengt, meer studievoortgang behalen dan mannen.

## Woonsituatie

Thuiswonende studenten behalen in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1999/2000, bij controle voor leeftijd, geslacht, sociaal economische status en motivatie, meer studievoortgang dan uitwonende studenten. Dit effect is voor alle metingen ongeveer even sterk en is opgebouwd uit een indirect effect van +0.01 en een direct effect ter grootte van +0.16 (1996/1997), +0.17 (1997/1998), +0.14 (1998/1999) en +0.09 (1999/2000)<sup>54</sup>. Het directe effect op lenen is negatief, hetgeen inhoudt dat thuiswonende studenten minder geld lenen bij de Informatie Beheer Groep dan uitwonende studenten. Dit hangt samen met het feit dat de financiële behoefte van thuiswonenden in het algemeen lager is dan van uitwonenden.

## Leeftijd

De leeftijd van studenten in het Wetenschappelijk Onderwijs oefent een aantal directe en indirecte effecten uit op de factoren studeergedrag, werkgedrag, leengedrag en studievoortgang. Oudere

<sup>53</sup> Opgemerkt wordt dat hier alleen het generieke (lineaire) effect van werken getoetst wordt. Er is, in tegenstelling tot de modellen uit de paragrafen 9.2 tot en met 9.7, geen rekening gehouden met het positieve effect van 'werken tot acht uur'.

studenten lenen meer dan jongere studenten, het directe effect heeft in het collegejaar 1996/1997 een gestandaardiseerde coëfficiënt van +0.11 en bedraagt in de volgende metingen +0.06, +0.05 en wederom + 0.11.

Oudere studenten studeren in het algemeen veel minder dan jongere studenten, terwijl zij meer werken dan jongere studenten. Het directe effect van leeftijd op werkgedrag bedraagt +0.24 op het eerste meetmoment, +0.13 op het tweede meetmoment, +0.18 op het derde meetmoment en +0.27 op het vierde meetmoment. Het indirecte effect (via het studeergedrag, minder studeren leidt tot meer werk) is in de eerste, tweede en vierde meting gelijk aan +0.02 en op het derde meetmoment +0.01, hetgeen het totaaleffect op +0.26 respectievelijk +0.15, +0.19 en +0.29 brengt.

Het totaaleffect van leeftijd op studievoortgang is sterk negatief, -0.31 in 1996/1997, -0.29 in 1997/1998, -0.22 in 1998/1999 en -0.43 in 1999/2000. Voor de eerste en tweede meting is dit effect op te splitsen in een direct effect van -0.25 respectievelijk -0.23 en een indirect effect van -0.06 (indirecte effecten lopen via het leengedrag, werkgedrag en studeergedrag). In de derde meting is het directe effect -0.12 en het indirecte effect -0.10. In de vierde meting is het directe effect -0.30 en het indirecte effect -0.13. Het indirecte effect loopt via de paden leengedrag, werkgedrag en studeergedrag.<sup>55</sup>

### **Sociaal economische status**

De sociaal economische status van de student oefent in alle metingen een negatieve invloed uit op het werkgedrag. Dit houdt in dat studenten van wie de ouders een hogere opleiding genoten hebben minder werken dan studenten van wie de ouders een lagere opleiding afgerond hebben.

### **Intrinsieke en extrinsieke motivatie**

De extrinsieke motivatie van studenten oefent alle jaren een negatieve invloed uit op de studievoortgang, de gestandaardiseerde coëfficiënt bedraagt in 1996/1997 en 1997/1998 -0.33. In de derde meting is dit effect -0.13 en in de vierde meting -0.17.

De intrinsieke motivatie oefent juist een positieve invloed uit op het studietempo. In het collegejaar 1996/1997 bedraagt de directe invloed +0.42. Aangezien de invloed van intrinsieke motivatie op het

---

<sup>54</sup> het effect voor de vierde meting dient met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd, gezien de afwezigheid van een relatie in de eerdere multivariate analyse (tabel 9.1).

<sup>55</sup> Om een illustratie te geven van de gecombineerde effecten van geslacht, woonsituatie en leeftijd is in bijlage XXVI een voorbeeld met studievoortgangsgegevens van subgroepen uit de steekproef opgenomen.

studeergedrag in deze meting gelijk aan nul is, betreft dit tevens de totaalinvloed. Op het tweede meetmoment is de relatie tussen de intrinsieke motivatie en studeergedrag met een coëfficiënt van 0.10 significant positief. Het totaaleffect op de studievoortgang valt dan ook uiteen in een direct en een indirect effect. Het indirecte effect bedraagt +0.02 en het directe effect +0.45, hetgeen leidt tot een totaaleffect ter grootte van +0.47. In de derde en vierde meting is het effect van intrinsieke motivatie op studeergedrag wederom niet significant. Het totaaleffect bedraagt voor deze jaren +0.28 en +0.37.

## 9.9 Samenvatting

In dit hoofdstuk zijn de samengestelde invloeden op de studievoortgang bestudeerd. Leningen bij de Informatie Beheer Groep hangen negatief samen met de studievoortgang. Hetzelfde geldt voor de relatie tussen betaald werk en studievoortgang. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het negatieve effect van werken zich met name voordoet voor de groep studenten die een bijbaan heeft van meer dan acht uur per week. Studenten die minder dan een dag per week bijverdienen behalen evenveel of zelfs meer studievoortgang dan studenten zonder bijbaan, het werk heeft voor deze groep juist een positief effect.

Op basis van de uitkomsten van het lineaire structuurmodel wordt vastgesteld dat de invloeden die door de achtergrondkenmerken, motivatie en studeergedrag op de kernvariabelen uitgeoefend worden als volgt zijn. Vrouwen lenen, met uitzondering van het collegejaar 1999/2000, minder dan mannen, behalen meer studievoortgang, maar besteden minder tijd aan hun studie. Dit leidt tot de conclusie dat vrouwen efficiënter studeren dan mannen en/of voor studies kiezen die beter bij hun capaciteiten passen. Thuiswonende studenten behalen in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1998/1999 meer studievoortgang<sup>56</sup> dan uitwonenden en lenen minder bij de Informatie Beheer Groep. Jongere studenten werken en lenen minder dan oudere studenten, terwijl zij meer tijd aan hun studie besteden en meer studievoortgang behalen. Het opleidingsniveau van de ouders van de student heeft geen systematische invloed op de studievoortgang, maar wel op het werkgedrag; studenten van wie de ouders een hogere opleiding hebben afgerond werken gemiddeld minder uren per week.

Studenten met een hogere intrinsieke studie-motivatie behalen meer studievoortgang dan studenten die minder waarde hechten aan de inhoud van hun opleiding, terwijl voor extrinsieke motivatie het omgekeerde geldt.

Het studeergedrag oefent in alle metingen een sterke positieve invloed uit op de studievoortgang. Daarnaast wordt door studenten die meer tijd aan hun studie besteden minder gewerkt, hetgeen een indirecte positieve invloed uitoefent op de studievoortgang.

De meervoudige regressies leiden tot de volgende universitaire, sectorale, regime- en jaargroepverschillen.

Delftse studenten behalen in de collegejaren 1996/1997 tot en met 1999/2000 significant minder studievoortgang dan Amsterdamse studenten (vergelijkingsgroep). Studenten aan de UM behalen, met uitzondering van de laatste meting, juist meer studiepunten dan hun Amsterdamse collega's. Tussen de studievoortgang van EUR- en UvA-studenten bestaat alleen in het collegejaar 1999/2000 een significant verschil, EUR-studenten behalen dan minder voortgang dan UvA-studenten.

Studenten uit de sector gezondheid behalen in alle collegejaren een grotere studievoortgang dan natuur-studenten (vergelijkingsgroep). In het collegejaar 1999/2000 is dit eveneens het geval voor studenten uit de sector gedrag en maatschappij. Studenten uit de subsectoren 'fundamentele techniek' en 'constructieve techniek' behaalden in het collegejaar 1996/1997 een kleinere gemiddelde voortgang dan studenten uit de natuursector. Het studietempo van de laatstgenoemde groep was in de derde meting wederom lager.

De prestatiebeursstudenten (vergelijkingsgroep) behalen in alle metingen significant meer studiepunten dan de groep studenten zonder beurs. In het collegejaar 1996/1997 behaalden zij ook meer studievoortgang dan tempobeursstudenten, in de vervolgmetingen is dit verschil evenwel niet significant op het 5%-niveau.

In de collegejaren 1996/1997 en 1998/1999 behalen de derdejaarsstudenten, na controle voor significante achtergrondkenmerken, motivatie en studeergedrag, meer studievoortgang dan de eerstejaarsstudenten (vergelijkingsgroep). De studievoortgang verschilt in de tweede en vierde onderzoeksmeting niet significant tussen de vier jaargroepen.

---

<sup>56</sup> Dit effect wordt voor de vierde onderzoeksmeting niet eenduidig bevestigd.

De studievoortgang van de tweedejaars studenten in de collegejaren 1997/1998 en 1999/2000 is groter dan in het basisjaar 1996/1997 (vergelijkingsjaar). Gezien het feit dat zich bij de andere jaargroepen geen verschillen voordoen, wordt vastgesteld dat er geen sprake is van een regime-effect, maar een toevallig effect.



## BIJLAGE I: WEEGFACTOREN

### Weegfactoren 1996/1997

	cohort					
	I		II		III	
	m	v	m	v	m	v
UvA						
- natuur	0,57	0,68	0,50	0,44	0,57	0,68
- gezondheid	0,74	1,07	0,88	0,64	0,77	0,81
- economie	0,85	2,10	0,79	0,68	0,90	1,14
- recht	1,28	1,10	1,23	1,32	1,19	0,81
- gedrag en maatschappij	1,87	2,54	1,37	1,94	1,40	2,17
- taal en cultuur	1,87	1,56	1,75	1,24	1,99	2,11
UM						
- natuur	0,17	0,09	0,14	0,06	-	-
- gezondheid	0,99	0,97	1,02	0,95	1,29	0,65
- economie	1,25	1,70	0,99	0,88	0,75	0,63
- recht	1,03	0,75	0,82	0,63	0,48	0,44
- gedrag en maatschappij	0,33	0,26	0,12	0,10	0,02	0,07
- taal en cultuur	0,14	0,21	0,15	0,16	0,18	0,19
TUD						
- 'infra-bouw' techniek	2,84	1,26	3,89	0,86	3,07	0,65
- 'fundamentele' techniek	1,80	0,23	1,10	0,31	1,37	0,32
- 'constructieve' techniek	2,02	0,84	1,70	0,57	1,78	0,66
EUR						
- gezondheid	0,78	0,68	0,48	0,76	0,76	0,47
- economie	3,11	3,81	2,63	1,49	2,33	1,97
- recht	0,87	0,76	0,93	0,75	0,75	0,79
- gedrag en maatschappij	0,35	0,27	0,23	0,24	0,22	0,22
- taal en cultuur	0,17	0,23	0,24	0,23	0,26	0,21

**Weegfactoren 1997/1998**

	cohort					
	I		II		III	
	m	v	m	v	m	v
UvA						
- natuur	0,47	0,58	0,67	0,50	0,49	0,59
- gezondheid	1,01	0,58	0,93	0,74	0,76	1,03
- economie	0,59	0,50	0,82	0,60	0,97	0,91
- recht	0,52	0,86	1,38	0,97	1,18	1,00
- gedrag en maatschappij	1,45	2,05	1,00	1,73	2,08	2,11
- taal en cultuur	1,13	0,94	1,21	1,30	1,32	1,37
UM						
- natuur	0,31	0,08	0,14	0,11	-	-
- gezondheid	1,25	1,18	1,13	0,88	1,75	0,97
- economie	1,90	1,74	0,97	1,02	0,79	1,32
- recht	0,83	0,96	0,70	0,94	0,75	0,67
- gedrag en maatschappij	0,60	0,42	0,32	0,25	0,47	0,26
- taal en cultuur	0,31	0,20	0,21	0,17	0,23	0,24
TUD						
- 'infra-bouw' techniek	3,05	1,08	2,58	1,21	2,16	1,44
- 'fundamentele' techniek	1,96	0,25	1,10	0,26	1,62	0,24
- 'constructieve' techniek	2,47	0,66	1,77	0,56	2,29	0,52
EUR						
- gezondheid	0,75	0,59	0,57	0,62	0,84	0,73
- economie	3,09	2,87	1,95	2,51	2,55	2,48
- recht	1,24	0,95	0,77	0,72	0,82	0,65
- gedrag en maatschappij	0,26	0,22	0,17	0,17	0,26	0,24
- taal en cultuur	0,17	0,17	0,25	0,24	0,28	0,46

## Weefactoren 1998/1999

	cohort					
	I		II		III	
	m	v	m	v	m	v
UvA						
- natuur	0,35	0,72	0,48	0,77	0,47	0,57
- gezondheid	0,78	0,39	0,91	1,74	0,96	0,84
- economie	0,77	1,07	0,90	0,61	1,14	0,76
- recht	0,84	1,27	0,92	1,11	1,76	1,19
- gedrag en maatschappij	2,50	2,24	2,43	2,26	1,83	1,49
- taal en cultuur	1,98	1,86	1,81	1,30	2,03	2,17
UM						
- natuur	0,35	0,37	0,22	0,18	0,06	-
- gezondheid	1,14	1,02	1,77	1,04	0,91	1,20
- economie	1,86	2,52	1,42	1,12	0,76	0,63
- recht	0,72	0,82	1,30	0,75	0,55	0,75
- gedrag en maatschappij	0,50	0,40	0,53	0,28	0,24	0,26
- taal en cultuur	0,28	0,21	0,20	0,20	0,10	0,13
TUD						
- 'infra-bouw' techniek	2,24	1,23	2,00	1,05	2,20	1,25
- 'fundamentele' techniek	1,22	0,22	0,87	0,22	0,89	0,39
- 'constructieve' techniek	2,54	0,56	1,34	0,45	1,67	0,57
EUR						
- gezondheid	0,61	0,64	0,68	0,47	0,76	0,55
- economie	2,82	1,91	2,55	1,63	2,52	2,21
- recht	1,15	0,71	0,55	0,95	0,85	0,57
- gedrag en maatschappij	0,24	0,17	0,19	0,14	0,36	0,19
- taal en cultuur	0,18	0,18	0,20	0,18	0,35	0,28

## Weefactoren 1999/2000

	cohort					
	I		II		III	
	m	v	m	v	m	v
UvA						
- natuur	0,50	0,71	0,43	0,87	0,45	0,30
- gezondheid	0,60	0,64	0,69	0,83	1,63	1,49
- economie	0,87	0,90	0,65	0,86	1,24	1,45
- recht	1,13	1,04	0,98	0,97	2,14	1,12
- gedrag en maatschappij	2,24	2,42	1,90	1,86	3,35	3,23
- taal en cultuur	1,78	1,98	1,05	1,30	1,39	1,08
UM						
- natuur	2,14	-	1,01	0,28	0,05	-
- gezondheid	0,56	0,84	1,45	0,71	1,30	0,83
- economie	1,67	2,58	1,22	0,86	0,66	0,94
- recht	1,22	0,69	1,15	0,63	0,61	0,61
- gedrag en maatschappij	0,78	0,33	0,35	0,24	0,30	0,18
- taal en cultuur	0,94	0,31	0,37	0,15	0,11	0,15
TUD						
- 'infra-bouw' techniek	1,92	0,76	1,96	0,93	2,19	0,84
- 'fundamentele' techniek	1,02	0,15	1,18	0,21	0,92	0,29
- 'constructieve' techniek	1,59	0,58	1,77	0,45	1,40	0,60
EUR						
- gezondheid	0,49	0,51	0,46	0,86	0,62	0,67
- economie	3,49	1,77	1,85	2,44	2,97	2,43
- recht	0,82	1,02	0,88	0,66	0,78	1,06
- gedrag en maatschappij	0,21	0,20	0,20	0,14	0,47	0,23
- taal en cultuur	0,27	0,19	0,17	0,16	0,45	0,44

**BIJLAGE II: RESPONSOVERZICHT****Tabel II.I: Overzicht respons eerste, tweede en derde onderzoeksmeting en vergelijkbaar deel vierde onderzoeksmeting**

	meting 1	meting 2	meting 3	eerste deel meting 4
beoogde steekproef	10.800	10.800	10.800	5.400 <sup>57</sup> *
getrokken steekproef	9.346	9.327	9.069	4772
weigeringen vooraf	24	289	391	150 <sup>58</sup>
steekproef in de praktijk	9.322	9.038	8.678	4.622
niet bereikt	5.508	4.797	4.568	2.178
telefoonnummer fout	550	873	654	169
buitenland	64	130	79	63
aantal bereikte personen	3.200	3.238	3.377	2.212
aantal weigeringen	216	286	345	240
medewerking	2.984	2.952	3.032	1.972
valt niet in doelgroep	88	122	147	76
afgebroken interview	10	14	19	26
valide respons	2.886	2.816	2.866	1.870

De respons voor de eerste onderzoeksmeting bedraagt 93% (2984/(3200+24)), voor de tweede meting 84% (2952/(3238+289)) en voor de derde meting 80% (3032/(337+391)). Voor de vierde onderzoeksmeting is alleen het eerste deel van de campagne, de reguliere telefonische interviews die onder vijftig procent van de studenten in de steekproef zijn afgenomen, representatief in vergelijking met de voorafgaande metingen. De respons voor dat gedeelte bedraagt 83% (1972/(2212+150)).

57

58

De totale beoogde steekproef bedroeg, net als in voorgaande metingen 10.800 personen. Vijftig procent hiervan is 5.400 en werd beoogd voor de reguliere belcampagne. Het totaal aantal weigeringen vooraf bedroeg 300. Vijftig procent hiervan is 150 en werd toegerekend aan het reguliere bestand.

### BIJLAGE III: RESPONSPERCENTAGES EN –AANTALLEN

Responspercentages naar universiteit, HOOP-gebied en cohort 1996/1997 tot en met 1998/1999

	cohort I			cohort II			cohort III			totaal		
	96/97	97/98	98/99	96/97	97/98	98/99	96/97	97/98	98/99	96/97	97/98	98/99
UvA	94	88	91	93	90	87	93	86	87	94	88	89
- natuur	90	90	88	93	91	78	98	86	89	93	89	85
- gezondheid	94	87	90	89	89	95	96	84	86	93	87	90
- economie	92	87	93	97	90	86	87	82	86	93	87	89
- recht	97	86	86	92	90	90	88	83	84	93	87	87
- gedr. en mij	100	89	96	97	89	87	100	91	81	99	89	89
- taal en cultuur	93	93	94	94	96	89	92	87	97	93	92	93
UM	91	96	92	95	93	93	89	93	87	92	90	86
- natuur	80	90	89	100	100	85	100	96	100	83	93	88
- gezondheid	89	96	99	100	96	94	96	95	94	94	96	96
- economie	87	98	93	93	90	92	94	93	90	91	93	92
- recht	92	98	87	93	93	91	80	85	86	89	93	88
- gedr. en mij	97	95	93	89	91	98	100	100	77	94	94	90
- taal en cultuur	93	94	90	98	91	92	81	100	87	92	94	90
TUD	94	66	61	92	71	56	91	64	55	93	67	57
- 'infra-bouw' techniek	93	75	57	94	72	60	100	65	61	96	71	59
- 'fundamentele' techniek	92	61	57	91	65	54	80	55	48	88	61	53
- 'constructieve' techniek	98	66	69	91	76	57	94	72	55	94	71	60
EUR	93	92	91	91	92	83	93	88	82	92	86	86
- gezondheid	95	91	84	90	95	86	94	95	83	93	93	84
- economie	92	93	90	95	92	76	92	89	74	93	91	81
- recht	93	97	97	88	92	83	90	87	85	91	92	88
- gedr. en mij	94	95	98	93	92	90	93	91	83	93	93	91
- taal en cultuur	92	88	91	88	92	82	94	80	85	91	87	86
totaal	93	87	86	93	88	80	92	82	78	93	84	80

NB: Bij de UM (alle metingen) en de EUR (1e en 2e meting) is niet bekend hoe de weigeringen vooraf verdeeld zijn over de opleidingen en sectoren. Zij zijn hier alleen meegeteld in de berekening van het totale percentage. Hierdoor ligt het totale responspercentage voor deze twee instellingen lager dan voor de afzonderlijke cohorten.

**Responspercentages naar universiteit,- HOOP-gebied en cohort voor telefonische en internet enquête 1999/2000**

	cohort I		cohort II		cohort III		totaal			
	tell	int	tell	int	tell	int	tell	int		
UvA	92	12	85	14	77	11	83	75	12	82
- natuur	83	16	x	16	78	18	72	x	16	78
- gezondheid	98	13	100	13	75	11	89	75	13	88
- economie	90	12	87	13	73	10	84	x	12	78
- recht	90	8	79	9	83	7	87	x	8	80
-gedrag en maatschappij	98	16	73	14	88	7	89	x	12	78
- taal en cultuur	95	6	94	18	x	14	84	x	13	94
UM	93	11	88	11	83	8	89	74	10	85
- natuur	100	0	100	0	x	0	x	100	0	100
- gezondheid	92	13	94	17	x	6	97	x	12	94
- economie	96	7	64	10	50	7	85	x	8	59
- recht	90	9	87	6	86	7	92	x	7	86
-gedrag en maatschappij	95	17	88	11	x	13	88	71	13	83
- taal en cultuur	100	5	100	13	94	10	83	73	10	87
TUD	92	19	86	13	70	16	88	70	16	76
-'infra-bouw' techniek	91	27	87	17	75	18	93	63	21	77
-'fundamentele' techniek	92	20	92	12	60	10	89	73	14	74
-'constructieve' techniek	94	10	79	8	79	19	83	x	13	79
EUR	92	14	84	12	81	11	88	79	12	82
- gezondheid	94	22	91	3	x	10	95	x	12	91
- economie	93	13	75	13	89	7	90	100	11	83
- recht	93	12	100	8	92	11	72	83	11	92
-gedrag en maatschappij	92	13	82	9	78	11	88	80	11	80
- taal en cultuur	87	21	81	20	71	23	100	60	21	75
<b>totaal</b>	<b>92</b>	<b>14</b>	<b>86</b>	<b>12</b>	<b>78</b>	<b>11</b>	<b>87</b>	<b>75</b>	<b>12</b>	<b>82</b>

Percentages zijn exclusief weigeringen vooraf.

Met x wordt bedoeld dat in desbetreffende categorie geen aanvullende telefonische interviews (tel2) zijn afgenomen, omdat de gewenste valide respons reeds met de reguliere telefonische enquête (tel1) en internet enquête was behaald.

## Valide responsen naar universiteit, HOOP-gebied en cohort van 1996/1997 tot en met 1999/2000

	cohort I			cohort II			cohort III			totaal						
	9697	9798	9899	9900	9697	9798	9899	9900	9697	9798	9899	9900				
UvA	298	295	292	271	285	297	288	283	347	299	320	359	930	891	900	913
- natuur	50	46	57	48	49	46	54	44	48	44	47	58	147	136	158	150
- gezondheid	51	49	54	56	51	46	43	46	52	48	50	48	154	143	147	150
- economie	47	49	45	46	43	52	47	46	60	50	58	62	150	151	150	154
- recht	52	50	48	46	46	48	50	43	51	53	52	58	149	151	150	147
-gedrag en mpj	50	52	50	42	53	54	42	52	78	55	59	57	181	161	151	151
- taal en cultuur	48	49	38	33	43	51	52	52	58	49	54	76	149	149	144	161
UM	254	246	255	227	248	246	255	261	241	235	258	275	743	727	768	763
- natuur	12	10	9	2	7	11	12	2	5	5	5	2	24	26	26	6
- gezondheid	47	47	44	53	51	47	46	54	70	63	64	84	168	157	154	191
- economie	53	50	53	51	51	52	48	54	54	54	56	54	158	156	157	159
- recht	48	49	60	55	50	48	52	47	51	50	49	53	149	147	161	155
-gedrag en mpj	51	45	50	51	42	45	50	56	19	23	32	38	112	113	132	145
- taal en cultuur	43	45	39	15	47	43	47	48	42	40	52	44	132	128	138	107
TUD	148	151	150	160	143	144	150	152	159	154	152	148	450	449	452	460
- 'infra-bouw'	49	52	50	49	47	48	50	57	54	50	51	54	150	150	151	160
- 'fundamentele'	49	49	50	57	46	48	50	46	55	52	51	45	150	149	151	148
- 'constructieve'	50	50	50	54	50	48	50	49	50	52	50	49	150	150	150	152
EUR	220	229	235	245	256	247	244	259	287	273	267	256	763	749	746	760
- gezondheid	42	46	51	49	56	52	49	54	57	55	53	62	155	153	153	165
- economie	46	48	50	44	49	54	47	57	56	56	56	59	151	158	153	160
- recht	45	47	51	58	55	53	48	49	50	51	54	45	150	151	153	152
-gedrag en mpj	46	42	44	47	42	44	49	50	62	56	47	46	150	142	140	143
- taal en cultuur	41	46	39	47	54	44	51	49	62	55	57	44	157	145	147	140
totaal	920	921	932	903	932	934	937	955	1034	961	997	1038	2886	2816	2866	2896



## Valide respons naar universiteit, HOOP-gebied en cohort voor telefonische en internet enquête 1999/2000

	cohort I		cohort II		cohort III		totaal							
	tel1	int	tel1	int	tel1	int	tel1	int						
UvA	183	50	38	271	172	64	258	83	18	359	613	197	103	913
- natuur	35	13	0	48	18	13	40	17	1	58	93	43	14	150
- gezondheid	36	12	8	56	33	10	32	13	3	48	101	35	14	150
- economie	30	9	7	46	21	8	40	15	7	62	91	32	31	154
- recht	32	5	9	46	34	6	46	10	2	58	112	21	14	147
-gedrag en mpjij	27	10	5	42	34	10	42	12	3	57	103	32	16	151
- taal en cultuur	23	1	9	33	32	17	58	16	2	76	113	34	14	161
UM	145	32	50	227	184	47	205	38	32	275	534	117	112	763
- natuur	1	0	1	2	2	0	1	0	1	2	4	0	2	6
- gezondheid	28	9	16	53	39	15	60	9	15	84	127	33	31	191
- economie	39	6	6	51	42	9	45	8	1	54	126	23	10	159
- recht	37	7	11	55	33	7	46	5	2	53	116	19	20	155
-gedrag en mpjij	29	9	13	51	44	10	24	11	3	38	97	30	18	145
- taal en cultuur	11	1	3	15	24	6	29	5	10	44	64	12	31	107
TUD	89	39	32	160	95	30	92	39	17	148	276	108	76	460
- 'infra-bouw'	22	17	10	49	36	14	31	16	7	54	89	47	24	160
- 'fundamentele'	29	16	12	57	28	9	28	7	10	45	85	32	31	148
- 'constructieve'	38	6	10	54	31	7	33	16	0	49	102	29	21	152
EUR	130	52	63	245	153	48	164	48	44	256	447	148	165	760
- gezondheid	30	12	7	49	40	11	52	9	1	62	122	32	11	165
- economie	24	9	11	44	26	12	44	12	3	59	94	33	33	160
- recht	33	9	16	58	36	5	24	10	11	45	93	24	35	152
-gedrag en mpjij	21	10	16	47	26	7	26	5	15	46	73	22	48	143
- taal en cultuur	22	12	13	47	25	13	18	12	14	44	65	37	38	140
totaal	547	173	183	903	604	189	719	208	111	1038	1870	570	456	896

## BIJLAGE IV: TIJDSBESTEDING AAN BETAALD WERK

Tabel IV.I: Tijd besteed aan werk per week naar universiteit

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
gemiddeld	9,9	9,6	10,1	12,6	6,4	6,6	6,9	8,0	4,9	5,7	6,8	6,2	8,7	8,7	8,7	10,8	8,0	7,9	8,5	10,1
% 0 uur	24	21	27	18	37	34	32	31	39	36	30	32	25	28	30	23	30	29	29	24
% 1- 4 uur	6	8	5	5	14	11	10	10	16	14	14	13	12	6	5	4	11	9	8	7
% 5- 8 uur	22	21	18	19	21	24	28	24	26	28	29	28	23	22	24	18	23	23	23	21
% 9-12 uur	18	22	19	18	14	17	15	18	11	9	14	14	16	19	16	18	15	17	17	17
% 13-20 uur	21	22	22	27	11	13	12	11	7	11	11	12	19	21	20	26	16	18	17	21
% > 20 uur	9	7	10	14	4	2	3	7	2	2	3	1	5	5	5	11	6	4	6	10

Tabel IV.II: Tijd besteed aan werk per week naar studiefinancieringsregime

	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
gemiddeld	5,1	6,7	7,4	8,7	8,1	8,8	9,5	11,8	13,3	8,2	10,5	16,3
% 0 uur	42	31	29	25	26	24	24	22	29	45	49	22
% 1- 4 uur	10	11	8	8	12	8	7	7	8	6	5	3
% 5- 8 uur	26	25	28	24	23	24	21	18	12	13	6	12
% 9-12 uur	14	18	17	19	16	18	18	14	11	13	9	11
% 13-20 uur	7	14	14	19	18	21	25	28	17	10	9	21
% > 20 uur	2	2	4	5	5	5	5	12	24	13	22	32

**Tabel IV.III: Tijd besteed aan werk per week naar jaargroep**

	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
gemiddeld	5,1	6,0	6,3	6,9	6,9	7,6	7,5	8,4	7,9	8,1	8,7	8,8	8,9	8,5	8,6	10,7
% 0 uur	42	36	36	32	31	25	29	25	26	25	20	23	20	24	24	19
% 1- 4 uur	10	11	8	8	16	10	9	9	10	9	9	7	11	7	8	8
% 5- 8 uur	26	24	27	25	21	26	28	24	25	27	29	25	23	26	24	21
% 9-12 uur	14	15	16	22	14	21	16	22	17	15	20	19	19	20	19	15
% 13-20 uur	7	12	12	12	14	15	14	15	17	22	18	22	23	17	24	28
% > 20 uur	2	1	2	2	4	2	5	5	5	3	5	4	4	5	2	10

Tabel IV.IV: Tijd besteed aan werk per week naar sector

	recht				gedrag en mpj				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
gemiddeld	7,0	6,9	8,5	8,3	6,5	6,7	6,8	8,8	9,1	8,5	8,5	11,5	9,1	8,5	8,5	11,5
% 0 uur	32	40	25	23	33	32	32	27	28	29	32	24	28	29	32	24
% 1- 4 uur	12	14	13	12	13	12	9	9	11	6	9	5	11	6	4	5
% 5- 8 uur	29	19	21	18	25	26	25	26	23	21	25	19	23	21	25	19
% 9-12 uur	15	14	16	26	15	15	18	18	14	19	18	15	14	19	14	15
% 13-20 uur	9	8	22	14	11	12	13	12	16	19	12	24	16	19	20	24
% > 20 uur	4	6	3	7	4	3	3	8	8	5	3	13	8	5	5	13

Tabel IV.IV: Tijd besteed aan werk per week naar sector(vervolg)

	recht				gedrag en mpj				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
10,0	9,1	10,1	11,7	11,7	10,7	10,2	10,3	11,5	8,1	9,3	9,6	11,7	4,9	5,7	6,8	6,2
23	22	25	20	20	17	7	23	21	31	25	31	15	39	36	30	32
7	6	6	5	4	4	6	4	4	9	6	6	6	16	14	14	13
18	23	19	15	23	19	22	17	17	18	22	17	23	26	28	29	28
20	23	22	20	18	25	19	20	20	17	19	17	19	11	9	14	14
23	23	20	28	26	26	21	28	28	18	20	17	25	7	11	11	12
9	3	9	12	9	6	10	11	11	6	7	12	12	2	2	3	1

Tabel IV.V Aantallen studenten naar uren werk per week

	meting			
	I	II	III	IV
% 0 uur	696	669	661	571
% 1-4 uur	256	210	172	169
% 5-8 uur	539	547	528	500
% 9-12 uur	354	403	378	413
% 13-16 uur	237	254	243	303
% 17-24 uur	157	175	182	260
% 25-32 uur	65	60	59	71
% >32 uur	50	20	43	94

## BIJLAGE V: PERCENTAGE STUDENTEN MET EEN LENING

**Tabel V.I: Percentage studenten met lening naar universiteit**

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
lening IBG	12	12	15	21	15	12	11	14	13	10	12	11	11	9	11	13	12	11	13	16
lening overig	2	1	3	4	3	2	2	1	3	1	2	3	4	3	3	4	3	2	2	3

**Tabel V.II: Percentage studenten met lening naar studiefinancieringsregime**

	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
lening IBG	7	8	11	14	14	14	16	25	15	8	11	14
lening overig	1	1	1	2	3	2	4	6	6	4	2	4

**Tabel V.III: Percentage studenten met lening naar jaargroep**

	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
lening IBG	7	7	7	10	8	9	10	12	12	9	16	18	11	14	15	18
lening overig	1	0	1	1	2	1	1	1	1	1	2	4	3	3	4	5

**Tabel V.IV: Percentage studenten met lening naar sector**

	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
lening IBG	12	13	14	13	15	11	10	16	11	8	12	14
lening overig	3	0	2	0	2	2	3	2	4	2	3	4

**Tabel V.IV: Percentage studenten met lening naar sector (vervolg)**

	recht				gedrag en mpj				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
13	14	14	16	10	12	14	14	22	14	13	14	20	13	10	12	11
4	2	1	2	0	1	3	3	3	3	2	2	6	3	1	2	3

## BIJLAGE VI: STUDIEVOORTGANG

Tabel VI.I: Subjectieve studievoortgang naar universiteit

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
studiepunten	32,0	33,3	31,0	31,8	35,4	34,8	34,7	33,9	29,6	31,4	30,1	30,3	31,9	32,0	31,0	31,2	32,0	32,8	31,6	31,8
% ≥ 21	84	87	83	82	91	89	88	86	84	88	83	84	85	85	82	83	85	87	84	84
studiepunten % met achterstand	56	56	53	54	41	43	38	42	71	67	66	69	63	58	58	57	59	57	54	55
gem. achter. in mnd.	7,2	7,0	7,6	8,7	7,1	6,9	8,0	7,4	9,3	8,0	8,5	8,5	8,7	8,8	8,0	9,3	8,1	7,7	8,0	8,6

Tabel VI.II: Subjectieve studievoortgang naar studiefinancieringsregime

	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
studiepunten	34,8	34,7	33,4	33,4	32,3	32,4	31,8	29,8	23,4	26,1	20,8	25,2
% ≥ 21	89	89	85	86	88	89	89	82	56	66	54	71
studiepunten % met achterstand	47	52	56	58	72	70	70	72	58	62	52	53
gem. achter in mnd.	3,5	4,3	5,9	7,0	9,6	9,9	11,2	13,5	10,1	10,6	10,4	10,6

Tabel VI.III: Subjectieve studievoortgang naar jaargroep

	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
studiepunten	34,8	35,3	34,0	34,9	32,1	34,0	33,0	34,0	34,1	33,1	33,0	32,3	31,8	32,2	32,3	32,0
% ≥ 21	89	92	87	90	86	86	84	87	92	89	85	84	87	89	90	83
studiepunten % met achterstand	47	49	47	42	60	55	61	53	68	65	60	63	79	74	68	75
gem. achter in mnd.	3,5	3,4	4,1	3,2	5,8	5,2	5,7	5,7	7,6	7,1	7,8	8,0	9,8	9,1	9,4	9,6

Tabel VI.IV: Subjectieve studievoortgang naar sector

	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
studiepunten	32,4	32,5	31,2	31,3	36,1	36,2	35,7	35,5	32,6	32,3	31,9	30,5
% ≥ 21 studiepunten	84	86	85	79	91	96	90	90	88	85	85	82
% met achterstand	58	55	49	45	38	34	33	35	62	60	59	60
gem. achter in mnd.	8,5	6,9	8,6	8,7	6,4	6,4	7,3	8,2	8,3	8,4	8,3	9,3

Tabel VI.IV: Subjectieve studievoortgang naar sector(vervolg)

	recht				gedrag en mpjij				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
30,7	31,1	30,1	31,1	31,1	32,7	34,6	32,3	34,4	31,0	33,0	29,4	29,3	29,6	31,4	30,1	30,3
79	79	78	79	79	86	91	85	90	82	85	82	76	84	88	83	84
63	59	56	59	59	56	57	51	51	50	50	49	53	71	67	66	69
8,6	8,6	8,9	8,8	8,8	6,9	6,2	6,6	7,7	6,7	7,1	6,6	8,3	9,3	8,0	8,5	8,5



## BIJLAGE VII: INKOMSTEN

Tabell VII.I: Inkomensvormen in guldens per maand naar universiteit

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
werk	493	47	53	79	291	30	34	47	221	28	33	44	397	46	51	63	379	39	44	63
beurs	326	36	35	35	367	37	40	36	388	39	38	41	357	34	36	36	353	36	37	37
leningen	66	5	7	12	78	5	5	8	50	4	6	6	57	4	7	7	62	5	6	9
ouder / partner	329	32	35	30	378	39	40	41	404	39	41	43	339	34	38	33	356	36	38	35
andere vormen	50	4	4	7	33	4	5	2	65	9	6	11	49	5	6	6	51	5	5	7
<b>totaal</b>	<b>1264</b>	<b>125</b>	<b>135</b>	<b>165</b>	<b>1147</b>	<b>118</b>	<b>126</b>	<b>137</b>	<b>1128</b>	<b>122</b>	<b>126</b>	<b>146</b>	<b>1199</b>	<b>125</b>	<b>138</b>	<b>146</b>	<b>1201</b>	<b>123</b>	<b>132</b>	<b>152</b>

Tabel VII.II: Inkomensvormen in guldens per maand naar studiefinancieringsregime

	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
werk	198	281	358	483	375	458	535	709	796	526	625	1586
beurs	332	368	404	418	410	431	443	434	0	0	0	0
leningen	34	34	51	76	63	62	89	143	119	89	74	135
ouder / partner	347	356	392	376	354	371	392	376	389	319	296	268
andere vormen	18	20	21	51	47	55	64	129	155	250	208	89
<b>totaal</b>	<b>929</b>	<b>1059</b>	<b>1226</b>	<b>1404</b>	<b>1249</b>	<b>1377</b>	<b>1523</b>	<b>1791</b>	<b>1459</b>	<b>1184</b>	<b>1203</b>	<b>2078</b>

Tabel VII.III: **Inkomensvormen in guldens per maand naar jaargroep**

	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
werk	198	238	290	373	280	332	334	446	350	394	476	504	418	421	488	629
beurs	332	356	377	383	367	382	422	403	417	406	414	442	430	448	425	452
leningen	34	31	38	59	43	38	43	64	56	41	77	91	46	56	94	96
ouder / partner	347	334	416	380	313	380	386	378	360	385	369	382	379	369	397	363
andere vormen	18	16	22	28	17	25	14	42	36	29	27	50	59	63	39	88
<b>totaal</b>	<b>929</b>	<b>975</b>	<b>1143</b>	<b>1223</b>	<b>1020</b>	<b>1157</b>	<b>1199</b>	<b>1333</b>	<b>1219</b>	<b>1255</b>	<b>1363</b>	<b>1469</b>	<b>1332</b>	<b>1357</b>	<b>1443</b>	<b>1628</b>

Tabel VII.IV: **Inkomensvormen in guldens per maand naar sector**

	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
werk	354	288	379	536	303	337	361	507	459	434	499	732
beurs	288	320	324	311	386	392	406	400	333	344	374	339
leningen	79	48	65	65	68	53	63	97	67	43	75	87
ouder / partner	270	259	311	271	362	377	415	345	351	369	404	369
andere vormen	37	27	22	32	27	37	29	74	51	70	79	66
<b>totaal</b>	<b>1028</b>	<b>942</b>	<b>1101</b>	<b>1215</b>	<b>1146</b>	<b>1196</b>	<b>1274</b>	<b>1423</b>	<b>1261</b>	<b>1260</b>	<b>1431</b>	<b>1593</b>

Tabel VII.IV: **Inkomensvormen in guldens per maand naar sector (vervolg)**

recht	gedrag en mpjij				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
451	429	515	745	519	519	507	682	376	463	513	685	221
329	349	346	329	343	366	374	379	345	379	348	381	388
70	61	65	81	46	58	68	125	75	75	66	133	50
315	347	346	343	341	315	337	306	346	329	342	326	404
24	20	51	31	66	43	24	57	68	52	72	85	65
<b>1189</b>	<b>1206</b>	<b>1323</b>	<b>1529</b>	<b>1315</b>	<b>1301</b>	<b>1310</b>	<b>1549</b>	<b>1210</b>	<b>1298</b>	<b>1341</b>	<b>1610</b>	<b>1128</b>
												<b>1226</b>
												<b>1262</b>
												<b>1464</b>

## BIJLAGE VIII: BEDRAG DAT LENERS LENEN

Tabel VIII.I: Leenbedrag bij IB-groep per maand van leners naar universiteit, sector, studiefinancieringsregime en jaargroep

	IB-Groep 96/97	N	IB-Groep 97/98	N	IB-Groep 98/99	N	IB-Groep 99/00	N
UvA	454	111	455	93	428	128	503	197
UM	414	53	418	54	429	49	571	65
TUD	339	68	406	56	373	55	454	49
EUR	396	58	407	51	457	56	481	77
natuur	390	8	395	8	423	9	475	8
gezondheid	394	47	394	37	458	33	517	56
economie	418	60	462	44	445	68	542	88
recht	438	40	406	47	436	46	478	52
gedrag & maatschappij	456	31	472	34	434	40	491	88
taal & cultuur	470	37	445	27	401	37	528	47
techniek	339	68	406	56	373	55	454	49
prestatiebeurs	414	41	377	73	417	133	464	231
tempobeurs	394	207	431	163	406	127	503	124
geen beurs	469	43	599	17	525	29	782	33
eerstejaars	414	41	434	33	433	32	494	45
tweedejaars	453	31	330	40	398	43	518	50
derdejaars	405	47	403	35	423	57	439	62
vierdejaars	338	44	375	60	402	60	430	73
alle leners	408	291	427	254	423	288	504	388

Tabel VIII.II: Leenbedrag overig per maand van leners naar universiteit, sector, studiefinancieringsregime en jaargroep

	Overig 96/97	N	Overig 97/98	N	Overig 98/99	N	Overig 99/00	N
UvA	499	22	401	11	381	21	539	34
UM	677	9	313	8	337	7	711	4
TUD	230	15	508	6	886	8	359	15
EUR	329	22	371	15	860	14	249	25
natuur	998	2	-	0	190	1	500	1
gezondheid	414	7	377	8	541	10	687	8
economie	520	22	248	12	787	15	306	24
recht	420	12	335	6	378	4	308	5
gedrag & maatschappij	613	1	238	3	205	8	572	11
taal & cultuur	232	9	832	4	573	4	440	14
techniek	229	15	508	6	886	8	359	15
prestatiebeurs	528	6	463	8	526	15	469	38
tempobeurs	364	53	210	24	615	29	311	31
geen beurs	593	9	825	8	649	6	614	9
eerstejaars	528	6	296	2	842	4	1132	4
tweedejaars	444	7	534	6	440	5	270	2
derdejaars	793	3	235	5	413	7	408	12
vierdejaars	268	11	165	11	736	17	393	19
alle leners	408	68	389	40	592	50	424	78

## BIJLAGE IX: NETTO UURLOON

Tabel IX.I: Gemiddeld netto uurloon naar universiteit

uurloon in guldens	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	13,4	14,2	15,0	16,6	12,8	13,5	14,5	16,3	13,4	14,0	14,7	16,5	13,2	14,2	14,8	16,2	13,2	14,0	14,8	16,4

Tabel IX.II: Gemiddeld netto uurloon naar studiefinancieringsregime

uurloon in guldens	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	11,7	13,1	14,3	16,2	13,9	15,0	16,3	17,4	14,6	15,2	16,0	17,9

Tabel IX.III: Gemiddeld netto uurloon naar jaargroep

uurloon in guldens	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	11,7	12,6	13,4	15,0	12,6	13,5	14,3	15,9	13,8	14,6	15,1	16,8	14,4	14,9	15,9	17,2

Tabel IX.IV: Gemiddeld netto uurloon naar sector

uurloon in guldens	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	12,8	14,9	14,5	16,5	13,2	14,2	15,4	16,9	13,3	14,1	14,8	16,3

Tabel IX.V: Gemiddeld netto uurloon naar sector(vervolg)

recht	gedrag en mpj				taal en cultuur				techniek							
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV				
	12,9	13,5	14,6	16,1	13,4	14,0	14,7	17,0	13,2	14,1	14,8	15,9	13,4	14,0	14,7	16,5

## BIJLAGE X: TIJDSTIPPEN WAAROP STUDENTEN WERKEN

**Tabel X.I: Tijdstippen waarop studenten werken naar universiteit**

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
ma t/m vr overdag	63	61	65	72	47	49	52	62	49	52	49	55	61	59	65	70	57	56	59	67
ma t/m vr 's avonds	56	49	51	55	45	43	49	48	37	38	41	52	57	47	51	50	51	45	49	52
ma t/m vr 's nachts	14	11	13	13	12	10	15	14	13	9	12	14	16	7	10	11	14	9	12	13
in het weekend	65	66	62	61	76	66	73	72	66	68	67	67	70	67	62	68	68	67	65	66
in vakantieperiodes	86	81	87	85	88	82	83	86	80	80	81	79	86	85	83	83	85	82	84	84

**Tabel X.II: Tijdstippen waarop studenten werken naar studiefinancieringsregime**

	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
ma t/m vr overdag	42	50	55	65	63	64	72	79	72	70	75	81
ma t/m vr 's avonds	46	44	49	54	52	47	48	51	56	37	49	47
ma t/m vr 's nachts	11	9	13	12	15	11	13	17	19	8	14	17
in het weekend	78	69	68	66	66	62	59	63	56	57	51	52
in vakantieperiodes	90	84	86	85	84	80	81	80	80	71	75	77

**Tabel X.III: Tijdstippen waarop studenten werken naar jaargroep**

	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
ma t/m vr overdag	42	44	48	59	57	55	53	64	57	62	64	61	65	60	67	75
ma t/m vr 's avonds	46	46	46	57	52	42	50	48	55	46	50	53	54	49	51	58
ma t/m vr 's nachts	11	11	13	9	13	7	14	12	13	12	13	14	17	10	14	15
in het weekend	78	75	72	67	67	63	67	69	71	68	64	68	66	60	61	61
in vakantieperiodes	90	86	85	87	83	82	89	87	83	83	85	81	89	76	80	84

Tabel X.IV: Tijdstippen waarop studenten werken naar sector

	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
ma t/m vr overdag	47	55	61	59	48	41	52	59	59	58	62	72
ma t/m vr 's avonds	47	54	56	51	48	47	47	52	54	45	47	46
ma t/m vr 's nachts	9	11	11	13	13	12	13	17	13	6	10	11
in het weekend	76	68	68	70	76	73	75	74	69	63	62	66
in vakantieperiodes	79	77	87	83	86	80	85	87	86	82	82	81

Tabel X.IV: Tijdstippen waarop studenten werken naar sector (vervolg)

	recht				gedrag en mpj				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
61	60	61	61	70	67	63	65	70	59	64	71	74	49	52	49	55
53	43	51	49	57	57	51	58	62	59	50	48	56	37	38	41	52
15	9	14	9	11	10	10	14	14	21	12	13	15	13	9	12	14
70	65	61	62	59	66	66	66	62	69	65	62	63	66	68	67	67
86	88	86	87	89	83	83	88	84	85	80	86	85	80	80	81	79

## BIJLAGE XI: SECTOREN WAARIN STUDENTEN WERKEN

**Tabel XI.I: Sectoren waarin studenten werken naar universiteit**

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal							
	I		II		III		IV		I		II		III		IV		I		II		III		IV	
horeca	22	22	19	20	29	34	27	25	13	18	14	14	20	20	14	17	20	20	14	17	20	23	18	19
onderwijs/onderzoek	9	9	11	10	9	11	13	18	13	12	13	19	11	10	12	12	10	10	12	12	10	10	12	13
detailhandel	19	19	18	16	19	18	19	15	21	20	20	20	21	21	22	16	20	19	22	16	20	19	20	17
commerciële diensten	23	27	24	24	16	19	17	15	26	26	23	24	19	27	23	20	22	22	23	20	22	26	22	22
overige sectoren	27	23	27	30	27	18	23	28	28	24	31	24	30	22	29	35	28	22	29	35	28	22	28	30

**Tabel XI.II: Sectoren waarin studenten werken naar studiefinancieringsregime**

	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs							
	I		II		III		IV		I		II		III		IV	
horeca	20	27	22	20	20	19	13	18	20	23	13	14	18	23	13	14
onderwijs/onderzoek	4	9	10	14	13	13	17	15	14	16	13	10	15	16	13	10
detailhandel	25	21	21	17	18	17	15	12	9	12	12	7	12	12	12	7
commerciële diensten	22	24	24	22	21	29	25	23	24	18	23	23	23	24	23	23
overige sectoren	29	19	23	27	28	24	30	33	33	31	39	46	33	31	39	46

**Tabel XI.III: Sectoren waarin studenten werken naar jaargroep**

	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars											
	I		II		III		IV		I		II		III		IV		I		II		III		IV	
horeca	20	31	24	26	21	24	23	21	23	23	17	20	19	19	12	12	20	19	19	19	21	21	12	13
onderwijs/onderzoek	4	6	5	11	12	12	12	14	13	14	15	15	15	15	15	19	15	19	19	19	9	14	16	13
detailhandel	25	24	23	20	23	17	20	18	19	20	20	18	18	15	15	16	20	18	15	16	17	17	16	16
commerciële diensten	22	23	25	24	23	27	22	24	16	24	28	25	18	18	18	22	25	18	22	22	25	25	28	22
overige sectoren	29	17	23	20	22	21	23	23	29	23	19	22	29	29	29	29	32	29	29	29	24	24	28	36



Tabel XI.IV: Sectoren waarin studenten werken naar sector

	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
horeca	17	14	13	16	22	27	21	19	19	26	19	21
onderwijs/onderzoek	14	13	13	16	9	12	15	13	10	10	11	13
detailhandel	19	16	21	15	19	18	16	14	21	18	19	15
commerciële diensten	29	43	36	33	15	16	13	9	21	27	24	20
overige sectoren	21	14	18	20	35	28	35	46	30	21	26	32

Tabel XI.IV: Sectoren waarin studenten werken naar sector(vervolg)

	recht				gedrag en mpj				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
26	22	18	19	19	25	23	25	20	23	24	17	25	13	18	14	14
5	7	10	7	12	12	13	13	13	13	7	13	12	13	12	13	19
25	26	22	21	13	15	18	13	13	18	25	22	19	21	20	20	20
21	24	27	28	22	22	30	21	27	21	25	19	19	26	26	23	24
24	21	24	26	28	28	20	24	27	25	21	29	25	28	24	31	24

## BIJLAGE XII: VEREISTE OPLEIDINGSNIVEAU VOOR WERK

**Tabel XII.I: Vereiste opleidingsniveau voor werk naar universiteit**

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
geen middelbaar HBO/WO	57	59	53	46	64	64	59	54	63	65	60	56	64	60	47	44	61	61	54	48
	28	26	26	29	21	20	21	23	16	17	24	21	16	18	24	29	22	21	24	26
	16	15	21	26	15	16	20	24	21	17	16	23	19	22	29	27	17	18	22	25

**Tabel XII.II: Vereiste opleidingsniveau voor werk naar studiefinancieringsregime**

	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
geen middelbaar HBO/WO	69	70	58	50	59	54	44	39	40	49	36	33
	23	20	25	29	21	22	25	24	21	16	18	20
	8	10	17	21	20	24	31	37	39	35	46	46

**Tabel XII.III: Vereiste opleidingsniveau voor werk naar jaargroep**

	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
geen middelbaar HBO/WO	69	76	69	60	67	63	55	56	62	56	50	45	57	57	48	38
	23	21	22	30	21	20	27	26	23	22	27	27	21	22	26	33
	8	4	9	10	12	17	18	18	15	22	23	28	22	21	26	30

**Tabel XII.IV: Vereiste opleidingsniveau voor werk naar sector**

	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
geen middelbaar HBO/WO	61	50	52	48	60	59	51	42	62	62	51	46
	25	30	22	29	20	18	21	24	18	19	21	28
	14	20	25	24	19	24	28	34	20	19	28	26

Tabel XII.IV: Vereiste opleidingsniveau voor werk naar sector(vervolg)

	recht				gedrag en mpj				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
65	63	45	51	55	59	60	46	58	61	59	54	63	65	60	56	
25	23	33	28	31	24	26	28	24	27	22	28	16	17	24	21	
10	14	22	21	15	17	14	27	18	12	19	19	21	17	16	23	

**BIJLAGE XIII: REDENEN OM TE WERKEN**

**Tabel XIII.I: Redenen om te werken naar universiteit**

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
voorzien in kosten	73	75	73	76	66	65	67	70	62	64	63	65	71	68	65	67	69	69	68	71
extra uitgaven	88	90	89	89	91	90	89	92	89	89	91	84	86	87	91	87	88	89	90	88
minder/niet te lenen	55	56	55	55	54	49	53	51	48	43	47	48	55	52	45	52	53	51	51	52
sparen	36	37	37	39	46	45	44	51	34	40	34	39	37	42	41	42	37	41	39	42
tekort ouderbijdrage	19	20	21	21	17	15	15	16	16	13	18	16	19	19	21	22	18	17	19	20
werkervaring opdoen	56	56	58	60	52	53	57	60	48	51	51	54	56	65	62	69	54	57	57	61
interessante inhoud	49	51	58	58	58	57	63	61	55	55	59	55	60	59	60	63	56	55	60	60
sluit aan bij opleiding	23	23	28	33	23	23	26	33	22	27	20	29	33	32	34	39	25	26	27	34
ver groot kans op baan	31	32	34	39	31	29	30	37	29	37	29	30	41	38	41	43	33	34	34	38

**Tabel XIII.II: Redenen om te werken naar studiefinancieringsregime**

	prestatiebeurs				tempbeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
voorzien in kosten	61	64	66	68	73	76	78	86	80	74	77	80
extra uitgaven	92	90	92	89	88	88	89	84	77	84	78	82
minder/niet te lenen	48	47	48	50	55	56	54	59	54	52	55	61
sparen	51	48	40	43	33	34	31	28	28	25	27	36
tekort ouderbijdrage	15	16	18	19	19	18	20	24	25	24	28	15
werkervaring opdoen	49	54	56	60	56	57	60	68	53	60	52	65
interessante inhoud	51	52	57	59	56	58	65	61	61	63	68	74
sluit aan bij opleiding	10	18	23	32	30	33	39	44	41	37	45	46
ver groot kans op baan	16	25	30	35	38	43	45	51	50	50	44	55

Tabel XIII.III : Redenen om te werken naar jaargroep

	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
voorzien in kosten	61	62	61	56	66	66	64	67	73	70	72	74	77	73	75	75
extra uitgaven	92	93	92	88	92	88	91	91	90	89	92	88	84	90	89	89
minder/niet te lenen	48	45	40	46	48	50	51	48	60	54	54	55	54	53	50	50
sparen	51	50	42	53	44	45	41	46	32	42	38	39	31	32	34	33
tekort ouderbijdrage	15	17	19	15	18	16	18	21	19	16	16	20	18	18	18	20
werkervaring opdoen	49	54	52	60	57	54	58	56	51	57	57	60	55	54	59	63
interessante inhoud	51	52	54	50	53	53	57	58	57	60	61	59	55	51	63	69
sluit aan bij opleiding	10	16	17	20	25	21	23	30	28	30	30	38	31	32	33	43
vergroot kans op baan	16	23	24	23	30	28	31	34	34	40	37	39	37	41	44	48

Tabel XIII.IV: Redenen om te werken naar sector

	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
voorzien in kosten	66	66	65	66	70	70	68	74	70	64	66	67
extra uitgaven	86	91	87	88	88	89	89	89	86	88	89	87
minder/niet te lenen	55	48	46	46	57	56	58	60	52	48	46	48
sparen	36	45	37	57	45	40	44	45	35	41	37	42
tekort ouderbijdrage	19	16	21	21	21	13	15	20	21	18	18	23
werkervaring opdoen	47	64	54	59	50	54	61	61	56	61	59	68
interessante inhoud	56	63	59	61	61	55	63	65	61	60	63	65
sluit aan bij opleiding	32	36	32	32	29	31	38	45	34	29	31	40
vergroot kans op baan	40	41	38	34	26	26	29	30	42	38	40	46

Tabel XIII.IV: Redenen om te werken naar sector(vervolg)

	recht				gedrag en mpj				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
70	72	67	67	71	76	74	76	80	72	80	75	74	62	64	63	65
89	88	90	91	91	91	91	92	93	86	91	85	86	89	89	91	84
58	55	50	54	54	56	56	59	55	52	57	52	55	48	43	47	48
39	44	42	44	44	39	38	41	35	35	38	37	41	34	40	34	39
16	20	22	16	16	20	19	22	21	16	23	21	20	16	13	18	16
55	55	61	61	61	58	58	56	60	57	59	57	60	48	51	51	54
48	53	57	57	57	48	49	49	58	48	51	58	50	55	55	59	55
14	19	26	29	29	25	24	22	31	20	19	28	26	22	27	20	29
32	29	38	37	37	30	33	27	42	31	34	34	37	29	37	29	30

## BIJLAGE XIV: REDENEN OM NIET OF WEINIG TE LENEN

Tabel XIV.I: Redenen om niet/weinig te lenen naar universiteit

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
ouders dragen bij	29	39	34	30	40	45	39	43	43	47	30	39	35	39	40	29	36	42	36	34
wil geen schulden	31	25	20	26	27	19	16	20	23	18	18	22	29	18	17	26	28	21	18	24
werkt om niet te lenen	17	20	19	19	11	15	17	14	14	16	17	15	16	19	20	23	15	18	19	18
andere reden	22	16	27	26	23	21	28	23	20	20	35	25	20	23	23	22	21	20	28	24

Tabel XIV.II: Redenen om niet/weinig te lenen naar studiefinancieringsregime

	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
ouders dragen bij	47	45	37	36	31	37	30	32	22	24	18	20
wil geen schulden	26	22	17	25	30	22	22	23	20	11	13	18
werkt om niet te lenen	10	17	20	17	18	23	23	19	21	17	22	28
andere reden	16	17	25	22	21	18	26	26	36	48	47	34

Tabel XIV.III: Redenen om niet/weinig te lenen naar jaargroep

	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
ouders dragen bij	47	46	43	41	39	44	36	36	33	42	32	35	26	34	31	29
wil geen schulden	26	23	14	24	27	21	18	27	30	21	19	22	34	23	22	26
werkt om niet te lenen	10	17	15	12	17	16	21	14	16	21	27	23	20	25	22	22
andere reden	16	15	28	23	17	19	25	22	20	16	22	20	21	18	25	23

Tabel XIV.IV: Redenen om niet/weinig te lenen aar sector

	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
ouders dragen bij	29	42	30	23	40	44	44	31	36	41	38	34
wil geen schulden	32	20	19	28	28	20	17	24	27	17	15	22
werkt om niet te lenen	14	13	22	23	12	17	15	18	16	18	23	22
andere reden	26	25	28	25	20	19	24	27	21	24	25	23

Tabel XIV.IV: Redenen om niet/weinig te lenen naar sector(vervolg)

	recht				gedrag en mpj				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
30	41	30	37	29	38	36	36	33	31	36	34	32	43	47	30	39
34	24	21	25	31	29	19	26	26	30	24	20	28	23	18	18	22
18	17	21	14	18	20	19	21	21	12	22	14	15	14	16	17	15
19	18	27	25	22	13	25	20	20	27	18	32	25	20	20	35	25



## BIJLAGE XV: PERSOONSKENMERKEN

Tabel XV.I: Persoonskenmerken naar universiteit

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% mannen	47	47	47	47	46	46	45	46	80	79	79	78	65	63	63	62	58	58	57	56
% vrouwen	53	53	53	53	54	54	55	54	20	21	21	22	35	37	37	38	42	42	43	44
% uitwonend	69	65	66	72	70	72	76	72	77	75	78	78	60	58	59	58	69	67	69	70
% thuiswonend	31	35	34	28	30	28	24	28	23	25	22	22	40	42	41	42	31	33	31	30
% minderheden	8	5	8	11	3	3	4	5	5	4	4	3	9	9	10	14	7	5	7	9
% overige niet-ned.	16	13	14	17	13	12	15	15	14	10	14	13	14	15	13	17	15	13	14	16
gem. leeftijd	22,4	22,1	23,1	22,6	21,4	21,3	21,2	21,5	21,1	21,2	21,1	21,3	21,3	21,6	21,4	21,7	21,7	21,6	21,9	22,0

Tabel XV.II: Persoonskenmerken naar studiefinancieringsregime

	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% mannen	58	57	56	55	59	59	58	57	53	53	56	57
% vrouwen	42	43	44	45	41	41	42	43	47	47	44	43
% uitwonend	58	60	69	70	77	79	82	85	86	86	80	83
% thuiswonend	42	40	31	30	23	21	18	15	14	14	20	17
% minderheden	5	6	8	10	7	4	6	9	12	12	6	10
% overige niet-ned.	10	12	12	15	14	12	11	15	26	26	24	23
gem. leeftijd	19,8	20,4	20,8	21,3	22,5	22,9	23,7	24,3	25,8	25,6	27,4	25,0

Tabel XV.III: Persoonskenmerken naar jaargroep

	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% mannen	58	57	57	52	61	57	55	57	58	60	57	55	58	57	63	55
% vrouwen	42	43	43	48	39	43	45	43	42	40	43	45	42	43	37	45
% uitwonend	58	56	62	59	65	65	73	70	78	76	73	77	82	79	80	79
% thuiswonend	42	44	38	41	35	35	27	30	22	24	27	23	18	21	20	21
% minderheden	5	5	8	11	7	6	8	7	6	3	7	11	6	5	5	10
% overige niet-ned.	10	12	14	4	15	11	12	18	15	10	11	14	14	11	12	16
gem. leeftijd	19,8	19,8	19,8	19,8	20,8	21,1	20,9	21,0	21,9	21,8	22,0	21,9	23,0	22,8	22,8	22,8

Tabel XV.IV: Persoonskenmerken naar sector

	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% mannen	79	79	80	80	40	39	38	38	74	72	72	72
% vrouwen	21	21	20	20	60	61	62	62	27	28	28	28
% uitwonend	48	50	46	50	76	77	80	82	58	60	65	60
% thuiswonend	52	50	54	50	24	23	20	18	42	40	35	40
% minderheden	6	5	5	5	6	4	6	8	6	6	7	12
% ov. niet-ned.	11	18	14	13	13	10	12	17	14	16	15	19
gem. leeftijd	21,6	21,5	21,3	21,4	21,8	21,8	21,6	22,5	21,3	21,4	21,3	21,7

Tabel XV.IV: Persoonskenmerken naar sector(vervolg)

	recht				gedrag en mpj				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
49	47	47	47	47	39	37	38	38	36	34	36	36	80	79	79	78
51	53	53	53	53	61	63	62	62	64	66	64	64	20	21	21	22
60	60	59	59	59	75	63	64	77	75	73	70	73	77	75	78	78
40	40	41	41	41	25	37	36	23	25	27	30	27	23	25	22	22
14	9	14	15	15	5	3	4	9	8	4	7	7	5	4	4	3
13	12	12	11	11	16	13	13	16	19	12	18	21	14	10	14	13
21,7	21,8	22,2	22,1	22,1	22,4	21,9	22,1	22,2	22,7	22,5	24,6	22,7	21,1	21,2	21,1	21,3

## BIJLAGE XVI: VOOROPLEIDINGSGEGEVENS

Tabel XVII.I: Vooropleidingsgegevens naar universiteit

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% VWO	77	83	80	76	80	81	89	82	94	89	92	91	91	87	85	80	85	85	85	81
% HBO	7	5	6	7	4	4	3	4	1	4	2	4	2	4	7	5	4	4	5	5
% prop. HBO	4	6	6	6	7	7	2	3	0	2	2	1	3	4	3	8	4	5	4	5
% anders	12	6	8	11	9	8	6	12	4	5	4	4	4	5	5	7	8	6	6	9
gem. cijfer	6,7	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	7,1	7,1	7,1	7,2	6,8	6,7	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,9
% < 6,5	42	36	37	36	36	39	36	37	18	20	23	13	37	39	36	36	34	33	33	30
% 6,5-7,0	26	30	29	30	28	27	28	23	24	22	24	25	31	30	28	34	27	27	27	28
% 7,0-7,5	20	21	22	22	21	21	24	26	29	28	22	28	15	18	22	20	21	22	22	24
% 7,5-8,0	8	9	8	6	9	8	7	9	19	17	15	17	12	7	8	3	12	10	9	9
% >= 8,0	4	4	5	6	5	6	6	6	11	14	16	17	6	6	6	7	6	7	8	9

Tabel XVII.II: Vooropleidingsgegevens naar studiefinancieringsregime

	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% VWO	94	93	93	88	85	82	77	70	45	41	52	44
% HBO	0	1	0	3	4	6	10	10	16	19	19	17
% prop. HBO	2	3	3	4	5	7	7	10	5	11	5	12
% anders	4	4	3	6	6	5	6	11	34	29	24	27
gem. cijfer	6,9	6,9	6,9	6,9	6,8	6,8	6,8	6,8	6,9	6,9	6,9	6,7
% < 6,5	34	32	32	28	35	35	34	35	34	35	29	42
% 6,5-7,0	22	26	26	29	28	28	30	26	25	25	27	28
% 7,0-7,5	23	25	23	24	21	19	21	24	19	21	22	16
% 7,5-8,0	11	10	11	10	11	11	8	7	14	6	13	6
% >= 8,0	10	7	9	9	6	6	7	8	8	14	10	7

Tabel XVI.III: Vooropleidingsgegevens naar jaargroep

	1e jaars		2e jaars		3e jaars		4e jaars		
	I	II	I	II	I	II	I	II	
% VWO	94	94	97	90	90	94	90	82	85
% HBO	0	0	0	1	1	0	1	5	7
% prop. HBO	2	2	3	4	3	2	3	8	7
% anders	4	4	2	5	7	3	6	5	4
gem. cijfer	6,9	6,9	6,9	7,0	6,9	6,8	6,9	6,8	6,9
% < 6,5	34	30	32	26	29	33	33	35	31
% 6,5-7,0	22	29	28	25	32	31	25	26	28
% 7,0-7,5	23	25	19	28	22	22	26	19	22
% 7,5-8,0	11	11	11	12	7	10	9	13	10
% >= 8,0	10	7	10	9	10	4	8	6	10

**Tabel XVI.IV: Vooropleidingsgegevens naar sector**

	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% VWO	81	91	92	90	86	87	91	83	86	84	84	79
% HBO	8	4	1	3	4	5	4	5	4	5	8	6
% prop. HBO	2	3	3	1	4	4	1	2	3	3	2	6
% anders	8	3	4	6	6	4	5	10	7	8	6	10
gem. cijfer	7,1	7,0	7,1	7,1	6,8	6,8	6,8	6,8	6,9	6,8	6,8	6,8
% < 6,5	16	25	24	19	40	40	37	41	32	35	30	37
% 6,5-7,0	26	24	24	28	28	28	28	22	28	29	30	27
% 7,0-7,5	29	23	21	20	16	17	17	19	19	21	25	24
% 7,5-8,0	12	17	19	16	9	8	11	8	15	8	7	6
% >= 8,0	16	11	13	17	7	7	6	10	6	7	7	6

**Tabel XVI.IV: Vooropleidingsgegevens naar sector(vervolg)**

	recht				gedrag en mpj				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
84	85	83	79	76	77	85	73	73	81	70	75	94	89	92	91	
1	1	3	3	9	9	4	10	5	3	6	5	1	4	2	4	
6	8	7	8	5	8	5	8	7	9	11	7	0	2	2	1	
9	6	6	10	10	7	5	9	15	8	13	13	4	5	4	4	
6,6	6,6	6,7	6,7	6,6	6,7	6,6	6,7	6,8	6,8	6,8	6,8	7,1	7,1	7,1	7,2	
47	47	43	41	54	38	42	37	32	33	35	26	18	20	23	13	
29	30	27	30	21	31	28	33	35	30	30	34	24	22	24	25	
17	16	21	20	20	23	21	24	16	24	25	28	29	28	22	28	
4	6	6	6	3	7	6	3	14	10	5	8	19	17	15	17	
3	2	3	3	2	2	3	3	3	4	6	4	11	14	16	17	

## BIJLAGE XVII: OPLEIDINGSNIVEAU VAN DE OUDERS

Tabel XVII.I: Opleidingsniveau van de ouders naar universiteit

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
opleiding vader	11	13	10	11	8	9	9	10	11	10	8	10	11	12	11	13	10	11	9	11
% geen/bao/vbo	10	9	8	8	12	11	10	6	9	7	7	6	10	14	9	13	10	10	8	9
% mavo	24	23	20	22	25	28	25	22	18	22	18	19	24	19	20	21	23	23	21	21
% havo/mbo/vwo	56	55	62	59	55	52	56	62	62	62	68	65	55	55	60	53	57	56	62	59
opleiding moeder	15	16	15	12	14	17	14	12	14	12	12	12	14	17	16	18	14	16	15	14
% geen/bao/vbo	20	19	21	21	28	24	23	22	17	23	20	19	24	26	23	24	21	23	21	21
% mavo	27	28	26	24	28	30	28	28	29	28	27	24	29	28	30	25	28	28	27	25
% havo/mbo/vwo	39	37	38	43	30	29	35	38	40	38	42	45	32	29	32	33	36	33	37	40

Tabel XVII.II: Opleidingsniveau van de ouders naar studiefinancieringsregime

	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
opleiding vader	11	11	8	11	10	12	11	12	13	10	17	15
% geen/bao/vbo	11	12	8	9	10	7	7	7	9	12	9	10
% mavo	25	24	20	20	21	23	21	24	27	21	17	23
% havo/mbo/vwo	54	54	64	60	59	58	61	56	52	58	57	53
opleiding moeder	14	15	12	13	15	16	16	14	19	14	24	13
% geen/bao/vbo	23	23	21	22	21	22	23	22	20	25	21	24
% mavo	27	28	29	24	29	28	29	27	25	25	23	26
% havo/mbo/vwo	36	34	38	41	35	34	33	37	37	35	33	38

Tabel XVII.III: Opleidingsniveau van de ouders naar jaargroep

	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
opleiding vader	11	11	9	13	9	11	9	10	10	13	7	10	11	12	9	10
% geen/bao/vbo	11	12	7	7	11	11	8	10	10	7	6	9	10	6	8	10
% mavo	25	23	22	17	25	25	19	21	21	21	19	19	20	24	21	24
% havo/mbo/vwo	54	54	63	63	55	54	65	59	61	60	65	63	58	57	62	55
opleiding moeder	14	16	14	15	12	15	12	10	15	16	11	13	15	16	15	14
% geen/bao/vbo	23	23	19	17	21	23	21	26	22	23	22	21	20	21	24	24
% mavo	27	29	27	24	27	27	33	24	28	29	29	24	30	28	28	24
% havo/mbo/vwo	36	32	41	44	40	35	34	40	35	32	38	42	34	35	33	38
% hbo/wo																



Tabel XVII.IV: Opleidingsniveau van de ouders naar sector

	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
vader												
%geen/bao/vbo	13	8	9	5	11	11	8	11	10	10	11	13
%mavo	10	12	8	8	8	7	6	8	11	13	8	10
%havo/mbo/vwo	22	31	19	21	22	24	20	21	25	21	21	21
%hbo/wvo	55	49	65	65	60	58	67	60	54	56	60	57
moeder												
%geen/bao/vbo	17	12	10	7	17	15	13	13	12	17	15	16
%mavo	23	16	18	23	20	17	18	20	27	27	23	23
%havo/mbo/vwo	27	37	29	27	27	28	25	25	30	30	32	27
%hbo/wvo	34	35	43	43	37	40	43	42	31	26	30	34

Tabel XVII.IV: Opleidingsniveau van de ouders naar sector

	recht				gedrag en mpj				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
12	11	10	10	13	8	16	10	11	9	14	11	10	11	10	8	10
11	11	11	8	13	10	11	8	7	10	10	9	7	9	7	7	6
26	26	25	22	22	26	26	20	24	23	18	21	21	18	22	18	19
50	52	54	52	52	56	48	62	58	58	58	59	62	62	62	68	65
18	15	19	15	15	12	22	15	12	14	15	15	13	14	12	12	12
22	24	22	26	26	22	22	24	23	19	22	21	15	17	23	20	19
29	29	24	25	25	23	27	24	18	30	25	29	29	29	28	27	24
31	32	36	34	34	44	31	36	46	38	38	35	43	40	38	42	45

## BIJLAGE XVIII: RELATIES PERSOONSKENMERKEN EN KERNAVARIABELEN

Tabel XVIII.I: Geslacht met werken, lenen en studievoortgang

	mannen				vrouwen			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% met baan	70	70	70	76	72	73	72	77
gem. uren per week	8,0	7,8	8,5	10,4	7,9	8,1	8,6	9,8
<i>f</i> lening IBG	52	53	58	88	48	38	48	70
<i>f</i> lening overig	13	8	17	17	10	5	7	10
studievoortgang	30,8	31,7	30,6	30,5	33,5	34,3	32,9	33,4

Tabel XVIII.II: Studievoortgang naar geslacht en sector

	mannen				vrouwen			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
natuur	31,7	31,9	29,4	30,0	34,9	34,6	37,5	36,0
gezondheid	34,0	36,2	35,7	34,3	37,6	36,2	35,7	36,1
economie	32,2	31,7	31,2	30,0	33,7	33,7	33,8	31,9
recht	29,8	28,5	28,7	30,0	31,6	33,4	31,4	32,0
gedrag en maatschappij	29,9	32,5	29,9	32,7	34,5	35,9	33,9	35,6
taal en cultuur	29,9	31,1	28,4	26,7	31,6	34,0	29,9	30,7
techniek	29,4	31,5	29,9	30,0	30,5	31,0	30,6	31,1

Tabel XVIII.III: Woonsituatie met werken, lenen en studievoortgang

	uitwonend				thuiswonend			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% met baan	70	70	71	75	71	74	70	79
gem. uren per week	8,0	7,9	8,6	10,0	8,0	8,1	8,2	10,5
<i>f</i> lening IBG	62	58	64	99	15	19	24	26
<i>f</i> lening overig	14	7	17	15	6	6	0	9
studievoortgang	31,0	32,1	30,9	31,6	34,1	34,7	33,7	32,4

Tabel XVIII.IV: Etniciteit met werken, lenen en studievoortgang

	Nederlanders				minderheden			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% met baan	72	73	72	78	70	70	68	74
gem. uren per week	7,8	8,1	8,6	10,4	10,2	8,0	8,8	10,4
<i>f</i> lening IBG	48	39	45	73	61	99	125	135
<i>f</i> lening overig	11	6	15	12	29	23	11	13
studievoortgang	32,2	33,2	31,8	32,2	28,9	32,0	31,4	29,0

Tabel XVIII.V: Leeftijd met werken, lenen en studievoortgang

	≤ 20 jaar				21-22 jaar				23-24 jaar				≥ 25 jaar			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% met baan	60	65	63	69	72	73	74	74	76	75	75	81	77	72	68	82
gem. uren per week	5,3	6,1	6,2	6,7	7,6	7,5	7,6	9,2	8,9	9,0	9,8	11,1	12,7	11,0	12,6	15,5
lening IBG	25	23	25	38	39	34	45	61	57	66	72	103	119	101	96	154
lening overig	8	2	5	1	11	6	13	13	12	3	23	16	21	33	4	33
studievoortgang	34,5	36,1	34,1	35,1	31,7	32,8	31,3	32,3	30,4	30,6	31,2	30,1	29,7	30,4	27,7	28,3

## BIJLAGE XIX: RELATIES VOOROPLEIDINGSGEGEVENS EN KERNAVARIABELEN

**Tabel XIX.I: Vooropleiding met werken, lenen en studievoortgang**

	VWO				niet-VWO			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% met baan gem. uren per week	71 7,5	72 7,6	72 8,1	75 9,3	70 10,3	70 9,3	66 10,5	80 13,3
<i>f</i> lening IBG	39	42	49	72	104	68	78	109
<i>f</i> lening overig	8	5	13	12	28	16	13	23
studievoortgang	32,2	32,8	31,9	31,9	30,2	32,8	29,9	31,5

**Tabel XIX.II: Eindexamencijfer met werken, lenen en studievoortgang**

	< 6,5				6,5-7,0				7,0-7,5				>= 7,5			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% met baan gem. uren per week	75 9,0	77 9,0	76 9,7	81 10,6	73 7,8	71 7,6	74 8,3	75 9,3	70 6,9	69 6,8	73 8,0	74 9,0	60 5,0	65 5,7	67 6,5	71 7,0
lening IBG	42	50	56	81	38	47	53	88	37	36	45	56	35	42	23	40
lening overig	10	4	14	8	9	3	19	24	5	6	10	8	8	4	9	8
studievoortgang	30,6	31,3	30,0	31,1	33,0	31,5	30,6	30,2	34,1	35,6	32,7	32,9	35,0	36,0	35,8	35,6

## BIJLAGE XX: RELATIES OPLEIDINGSNIVEAU OUDERS EN KERNVARIABELEN

Tabel XX.I: Opleidingsniveau ouders met werken, lenen en studievoortgang

	geen/bao/vbo				mavo				havo/mbo/vwo				hbo/wvo			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
% met baan	79	74	68	81	73	77	71	78	74	75	80	81	67	68	68	73
gem. uren per week	8,9	8,7	10,6	11,6	8,8	8,8	8,0	10,6	8,6	8,4	9,6	10,8	7,4	7,3	7,8	9,6
lening IBG	48	50	61	65	65	37	58	65	46	53	47	87	51	46	54	82
lening overig	9	2	17	12	17	19	3	11	15	9	7	15	10	5	16	14
studievoortgang	32,8	33,7	31,3	31,9	31,7	32,5	33,3	31,1	32,2	33,1	33,0	32,3	31,7	32,7	31,0	31,7

## BIJLAGE XXI: GEMIDDELTE MOTIVATIE

Tabel XXI.I: Gemiddelde intrinsieke en extrinsieke motivatie naar universiteit

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
intrinsieke motivatie	12,5	12,8	13,0	12,8	12,9	13,0	13,0	12,8	12,5	12,9	12,7	12,8	12,4	12,6	12,7	12,2	12,6	12,8	12,8	12,6
extrinsieke motivatie	11,6	11,8	11,7	11,9	12,2	12,4	12,5	12,4	12,3	12,6	12,3	12,7	12,2	12,6	12,6	12,3	12,0	12,3	12,2	12,2

Tabel XXI.III: Gemiddelde intrinsieke en extrinsieke motivatie naar studiefinancieringsregime

	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
intrinsieke motivatie	12,5	12,8	12,8	12,7	12,6	12,9	12,9	12,7	12,6	12,9	13,0	12,8
extrinsieke motivatie	12,0	12,4	12,2	12,3	12,0	12,3	12,2	12,3	11,8	12,1	11,9	12,2

Tabel XXI.IV: Gemiddelde intrinsieke en extrinsieke motivatie naar jaargroep

	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
intrinsieke motivatie	12,5	12,8	12,7	12,6	12,6	12,8	13,0	12,5	12,5	12,9	12,7	12,7	12,6	12,9	12,8	12,7
extrinsieke motivatie	12,0	12,4	12,1	12,3	12,1	12,4	12,4	12,2	12,1	12,4	12,2	12,2	11,7	12,2	12,2	12,3

Tabel XXI.II: Gemiddelde intrinsieke en extrinsieke motivatie naar sector

	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
intrinsieke motivatie	12,7	12,7	12,9	12,8	12,9	13,0	13,1	13,0	12,5	12,7	12,6	12,3
extrinsieke motivatie	12,1	12,1	12,1	11,9	12,1	12,2	12,2	12,2	12,5	12,9	12,8	12,6

Tabel XXI.II: Gemiddelde intrinsieke en extrinsieke motivatie naar sector (vervolg)

	recht				gedrag en mpjij				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
12,3	12,7	12,4	12,4	12,8	13,0	13,0	12,9	12,7	13,0	13,3	12,9	12,5	12,9	12,7	12,8	
12,0	12,3	12,5	12,4	11,4	11,6	11,7	11,8	10,9	10,9	10,6	10,8	12,3	12,6	12,3	12,7	

Tabel XXI.V: Gemiddelde intrinsieke en extrinsieke motivatie naar sekse

	mannen				vrouwen			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
intrinsieke motivatie	12,5	12,7	12,7	12,5	12,7	13,0	13,0	12,8
extrinsieke motivatie	12,2	12,5	12,4	12,4	11,8	12,0	11,9	12,0



## BIJLAGE XXII: SCORES OP MOTIVATIE-STELLINGEN

**Tabel XXII.I: Scores op motivatiestellingen in procenten voor de eerste meting**

	helemaal mee oneens	mee oneens	mee eens	helemaal mee eens
Intrinsieke motivatie				
Ik kan me ontplooien in het studeren	0,9	13,1	72,3	13,8
Ik heb behoefte aan kennisuitbreiding	0,9	9,9	74,3	14,9
Door mijn opleiding kan ik mijn capaciteiten benutten	0,3	3,8	73,5	22,5
Ik ben geïnteresseerd in mijn opleiding	0,3	1,5	49,7	48,5
Extrinsieke motivatie				
Door mijn opleiding kan ik meer aanzien verwerven	3,9	32,9	55,6	7,6
Door mijn opleiding kan ik een hogere positie bereiken	0,4	13,9	75,0	10,6
Door mijn opleiding heb ik meer kans op een baan	0,7	10,6	64,0	24,8
Ik heb meer kans op een hoog inkomen als ik mijn opleiding afgerond heb	0,4	5,9	69,3	24,4

**Tabel XXII.II: Scores op motivatiestellingen in procenten voor de tweede meting**

	helemaal mee oneens	mee oneens	mee eens	helemaal mee eens
Intrinsieke motivatie				
Ik kan me ontplooien in het studeren	0,6	13,6	71,4	14,3
Ik heb behoefte aan kennisuitbreiding	0,3	8,6	70,9	20,2
Door mijn opleiding kan ik mijn capaciteiten benutten	0,1	3,6	71,8	24,5
Ik ben geïnteresseerd in mijn opleiding	0,2	2,2	45,9	51,7
Extrinsieke motivatie				
Door mijn opleiding kan ik meer aanzien verwerven	3,5	28,5	58,8	9,1
Door mijn opleiding kan ik een hogere positie bereiken	0,4	8,5	73,9	17,2
Door mijn opleiding heb ik meer kans op een baan	0,8	6,9	59,1	33,2
Ik heb meer kans op een hoog inkomen als ik mijn opleiding afgerond heb	0,3	4,7	64,5	30,5

Tabel XXII.III: Scores op motivatiestellingen in procenten voor de derde meting

	helemaal mee oneens	mee oneens	mee eens	helemaal mee eens
Intrinsieke motivatie				
Ik kan me ontplooien in het studeren	0,7	11,7	71,7	15,9
Ik heb behoefte aan kennisuitbreiding	0,4	7,1	69,4	23,1
Door mijn opleiding kan ik mijn capaciteiten benutten	0,5	3,3	72,4	23,9
Ik ben geïnteresseerd in mijn opleiding	0,7	1,8	48,6	48,9
Extrinsieke motivatie				
Door mijn opleiding kan ik meer aanzien verwerven	5,4	30,1	56,8	7,7
Door mijn opleiding kan ik een hogere positie bereiken	0,9	10,3	72,6	16,2
Door mijn opleiding heb ik meer kans op een baan	0,8	6,3	60,6	32,4
Ik heb meer kans op een hoog inkomen als ik mijn opleiding afgerond heb	0,7	6,3	63,1	29,9

Tabel XXII.III: Scores op motivatiestellingen in procenten voor de vierde meting

	helemaal mee oneens	mee oneens	mee eens	helemaal mee eens
Intrinsieke motivatie				
Ik kan me ontplooien in het studeren	1,1	14,0	69,6	15,3
Ik heb behoefte aan kennisuitbreiding	0,5	8,0	70,8	20,6
Door mijn opleiding kan ik mijn capaciteiten benutten	0,3	5,6	73,6	20,5
Ik ben geïnteresseerd in mijn opleiding	0,3	2,6	54,6	42,6
Extrinsieke motivatie				
Door mijn opleiding kan ik meer aanzien verwerven	4,1	28,4	57,6	9,9
Door mijn opleiding kan ik een hogere positie bereiken	1,0	9,6	74,9	14,5
Door mijn opleiding heb ik meer kans op een baan	0,7	5,5	62,1	31,7
Ik heb meer kans op een hoog inkomen als ik mijn opleiding afgerond heb	0,7	6,2	63,8	29,4

## BIJLAGE XXIII: MOTIVATIE-SCHALEN

**Tabel XXIII.I: Schaal intrinsieke motivatie**

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	gem.	H	gem.	H	gem.	H	gem.	H
Intrinsieke motivatie								
Ik kan me ontplooiën in het studeren	2,99	0,42	3,02	0,45	3,05	0,49	3,01	0,50
Ik heb behoefte aan kennisuitbreiding	3,03	0,32	3,13	0,39	3,16	0,44	3,13	0,43
Door mijn opleiding kan ik mijn capaciteiten benutten	3,18	0,46	3,21	0,44	3,20	0,45	3,14	0,46
Ik ben geïnteresseerd in mijn opleiding	3,46	0,50	3,50	0,49	3,47	0,52	3,42	0,55
Schaalwaarde intrinsieke motivatie	Loevingers H = 0,42 N = 2850		Loevingers H = 0,44 N = 2784		Loevingers H = 0,48 N = 2841		Loevingers H = 0,48 N = 2863	

**Tabel XXIII.II: Schaal extrinsieke motivatie**

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	gem.	H	gem.	H	gem.	H	gem.	H
Extrinsieke motivatie								
Door mijn opleiding kan ik meer aanzien verwerven	2,67	0,37	2,71	0,40	2,65	0,37	2,72	0,45
Door mijn opleiding kan ik een hogere positie bereiken	2,96	0,49	3,06	0,50	3,03	0,54	3,00	0,57
Door mijn opleiding heb ik meer kans op een baan	3,13	0,38	3,19	0,40	3,23	0,45	3,22	0,48
Ik heb meer kans op een hoog inkomen als ik mijn opleiding afgerond heb	3,18	0,42	3,22	0,46	3,22	0,46	3,20	0,50
Schaalwaarde extrinsieke motivatie	Loevingers H = 0,41 N = 2781		Loevingers H = 0,44 N = 2745		Loevingers H = 0,45 N = 2783		Loevingers H = 0,50 N = 2835	

Wanneer de waarde van Loevingers homogeniteitscoëfficiënt (H) hoger is dan 0,40 spreekt Mokken van een redelijke schaal (Swanborn, P.G. (1988). Schaaltechnieken: theorie en praktijk van acht eenvoudige procedures. Meppel: BOOM).

## BIJLAGE XXIV: TIJDSBESTEDING STUDIE EN BESTUURS- EN VRIJWILLIGERSWERK

**Tabel XXIV.I: Tijdsbesteding in uren per week naar universiteit**

	UvA				UM				TUD				EUR				totaal			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
passief onderwijs	7,4	7,4	6,8	6,6	4,1	3,7	3,8	3,9	12,1	11,5	12,4	12,5	9,4	8,6	8,9	8,5	8,4	7,9	7,8	7,6
actief onderwijs	6,2	5,9	5,8	5,6	7,3	7,0	6,8	6,4	8,8	9,8	9,2	9,3	6,5	6,1	5,7	6,4	7,0	7,0	6,7	6,6
zelfstudie	13,4	13,5	11,8	11,2	17,0	15,6	15,0	14,0	13,0	12,0	11,2	10,8	14,8	11,5	12,0	11,4	14,2	13,1	12,4	11,7
stage/scriptie	3,3	3,1	3,1	3,1	2,6	3,5	3,0	2,6	2,4	2,1	1,6	3,1	2,8	2,4	3,3	3,5	2,9	2,8	2,8	3,4
bestuurs/vrw.werk betaald werk	1,9	1,7	2,2	2,3	2,3	2,5	2,5	2,6	4,4	4,0	5,2	5,1	3,9	2,8	2,6	2,7	3,0	2,7	3,0	3,0
	9,9	9,6	10,1	12,6	6,4	6,6	6,9	8,0	4,9	5,7	6,8	6,2	8,7	8,7	8,7	10,8	8,0	7,9	8,5	10,1
<b>totaal studie</b>	<b>30,3</b>	<b>29,9</b>	<b>27,5</b>	<b>26,5</b>	<b>31,0</b>	<b>29,8</b>	<b>28,6</b>	<b>26,9</b>	<b>36,3</b>	<b>35,4</b>	<b>34,4</b>	<b>35,7</b>	<b>33,5</b>	<b>28,6</b>	<b>29,9</b>	<b>29,8</b>	<b>32,5</b>	<b>30,8</b>	<b>29,7</b>	<b>29,3</b>
<b>totaal werk</b>	<b>11,8</b>	<b>11,3</b>	<b>12,3</b>	<b>14,9</b>	<b>8,7</b>	<b>9,1</b>	<b>9,4</b>	<b>10,6</b>	<b>9,3</b>	<b>9,7</b>	<b>12,0</b>	<b>11,3</b>	<b>12,6</b>	<b>11,5</b>	<b>11,3</b>	<b>13,5</b>	<b>11,0</b>	<b>10,6</b>	<b>11,5</b>	<b>13,1</b>
<b>totaal</b>	<b>42,1</b>	<b>41,2</b>	<b>39,8</b>	<b>41,4</b>	<b>39,7</b>	<b>38,9</b>	<b>38,0</b>	<b>37,5</b>	<b>45,6</b>	<b>45,1</b>	<b>46,4</b>	<b>47,0</b>	<b>46,1</b>	<b>40,1</b>	<b>41,2</b>	<b>43,3</b>	<b>43,5</b>	<b>41,4</b>	<b>41,2</b>	<b>42,4</b>

**Tabel XXIV.II: Tijdsbesteding in uren per week naar studiefinancieringsregime**

	prestatiebeurs				tempobeurs				geen beurs			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
passief onderwijs	10,8	8,8	8,5	8,1	8,2	7,6	7,7	7,1	4,6	6,1	4,2	5,3
actief onderwijs	7,7	7,6	7,2	7,1	7,2	6,9	6,7	5,6	4,5	5,3	3,6	5,3
zelfstudie	13,7	12,5	12,6	11,8	14,7	13,7	12,8	11,8	11,6	11,6	9,9	10,9
stage/scriptie	0,7	0,3	0,7	2,1	3,5	4,2	6,0	7,4	3,2	5,9	2,9	4,0
bestuurs/vrw.werk	0,9	1,1	2,1	3,0	2,8	3,3	3,2	2,7	8,4	6,1	6,3	3,3
betaald werk	5,1	6,7	7,4	8,7	8,1	8,8	9,5	11,8	13,3	8,2	10,5	16,3
<b>totaal studie</b>	<b>32,9</b>	<b>29,2</b>	<b>29,0</b>	<b>29,1</b>	<b>33,6</b>	<b>32,4</b>	<b>33,2</b>	<b>31,9</b>	<b>23,9</b>	<b>28,9</b>	<b>20,6</b>	<b>25,5</b>
<b>totaal werk</b>	<b>6,0</b>	<b>7,8</b>	<b>9,5</b>	<b>11,7</b>	<b>10,9</b>	<b>12,1</b>	<b>12,7</b>	<b>14,5</b>	<b>21,7</b>	<b>14,3</b>	<b>16,8</b>	<b>19,6</b>
<b>totaal</b>	<b>38,9</b>	<b>37,0</b>	<b>38,5</b>	<b>40,8</b>	<b>44,5</b>	<b>44,5</b>	<b>45,9</b>	<b>46,4</b>	<b>45,6</b>	<b>43,2</b>	<b>37,4</b>	<b>45,1</b>

Tabel XXIV.III: Tijdsbesteding in uren per week naar jaargroep

	1e jaars				2e jaars				3e jaars				4e jaars			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
passief onderwijs	10,8	8,9	9,1	8,7	9,1	8,7	8,8	8,5	8,4	8,3	7,3	8,0	7,9	7,7	8,0	7,2
actief onderwijs	7,7	7,6	7,6	7,6	7,3	7,5	7,2	7,4	7,4	7,2	6,8	6,8	7,3	7,3	6,7	6,6
zelfstudie	13,7	12,3	11,4	11,1	14,1	12,6	13,1	11,9	14,8	14,1	13,3	12,0	15,5	13,8	12,9	12,4
stage/scriptie	0,7	0,3	0,3	0,8	0,5	0,3	0,5	0,7	1,0	0,7	1,4	1,5	5,6	4,7	5,0	5,2
bestuurs/vrw.werk	0,9	0,5	1,4	1,1	1,7	1,8	2,0	2,2	3,8	2,9	3,1	4,9	3,2	3,8	3,2	4,2
betaald werk	5,1	6,0	6,3	6,9	6,9	7,6	7,5	8,4	7,9	8,1	8,7	8,8	8,9	8,5	8,6	10,7
totaal studie	32,9	29,1	28,4	28,2	31,0	29,1	29,6	28,5	31,6	30,3	28,8	28,3	36,3	33,5	32,6	31,4
totaal werk	6,0	6,5	7,7	8,0	8,6	9,4	9,5	10,6	11,7	11,0	11,8	13,7	12,1	12,3	11,8	14,9
totaal	38,9	35,6	36,1	36,2	39,6	38,5	39,1	39,1	43,3	41,3	40,6	42,0	48,4	45,8	44,4	46,3

Tabel XXIV.IV: Tijdsbesteding in uren per week naar sector

	natuur				gezondheid				economie			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
passief onderwijs	10,4	10,2	10,5	9,8	9,5	8,8	8,7	7,9	7,1	6,5	6,6	6,8
actief onderwijs	9,6	10,3	9,4	8,6	9,0	8,4	8,4	7,0	6,7	6,5	5,9	6,7
zelfstudie	9,5	9,8	9,3	8,8	13,7	11,6	12,2	11,4	15,4	12,4	12,5	11,7
stage/scriptie	5,9	4,8	4,5	4,8	6,2	7,3	6,6	8,9	1,7	1,7	2,3	2,2
bestuurs/vrw.werk	1,9	1,2	1,2	2,1	1,9	2,2	1,9	2,6	3,5	3,0	2,7	2,7
betaald werk	7,0	6,9	8,5	8,3	6,5	6,7	6,8	8,8	9,1	8,5	8,5	11,5
totaal studie	35,4	35,1	33,7	32,0	38,4	36,1	35,9	35,2	30,9	27,1	27,3	27,4
totaal werk	8,9	8,1	9,7	10,4	8,4	8,9	8,7	11,4	12,6	11,5	11,2	14,2
totaal	44,3	43,2	43,4	42,4	46,8	45,0	44,6	46,6	43,5	38,6	38,5	41,6

Tabel XXIV.IV: Tijdsbesteding in uren per week naar sector

	recht				gedrag en mpjij				taal en cultuur				techniek			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
6,2	5,7	5,3	5,4	6,4	6,3	6,2	6,0	6,7	6,6	5,5	5,6	12,1	11,5	12,4	12,5	
6,1	5,8	5,7	5,7	5,0	4,2	4,1	4,8	4,5	4,2	5,1	4,8	8,8	9,8	9,2	9,3	
15,8	15,2	13,6	12,9	12,9	15,1	13,2	12,0	15,5	14,5	12,7	12,5	13,0	12,0	11,2	10,8	
0,6	0,5	1,3	1,0	3,7	3,0	2,7	3,2	3,2	2,8	2,7	2,8	2,4	2,1	1,6	3,1	
2,7	1,8	2,4	2,3	2,4	1,5	1,8	2,4	1,6	2,4	3,3	2,2	4,4	4,0	5,2	5,1	
10,0	9,1	10,1	11,7	10,7	10,2	10,3	11,5	8,1	9,3	9,6	11,7	4,9	5,7	6,8	6,2	
28,7	27,2	25,9	25,0	28,0	28,6	26,2	26,0	29,9	28,1	26,0	25,7	36,3	35,4	34,4	35,7	
12,7	10,9	12,5	14,0	13,1	11,7	12,1	13,9	9,7	11,7	12,9	13,9	9,3	9,7	12,0	11,3	
41,4	38,1	38,4	39,0	41,1	40,3	38,3	39,9	39,6	39,8	38,9	39,6	45,6	45,1	46,4	47,0	

## BIJLAGE XXV: SAMENGESTELDE INVLOEDEN OP STUDIEVOORTGANG NAAR SECTOR

**Tabel XXV.I: Invloed van lenen en werken op studievoortgang voor natuur**

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
lening IB-Groep	-.034	-.268	.246*	1.818	-.096	-.708	.139	.948
lening overig	.094	.713	-.***	-.***	.037	.287	.108	.774
werk	-.174	-.767	-.038	-.179	-.035	-.169	.058	.244
werk < 8 uur	.276	1.271	.033	.153	-.035	-.169	-.108	-.452

**Tabel XXV.II: Invloed van lenen en werken op studievoortgang voor gezondheid**

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
lening IB-Groep	.026	.458	-.025	-.435	.050	.913	-.070	-1.233
lening overig	.038	.683	.092	1.603	.022	.396	-.006	-.108
werk	-.107	-1.098	-.233**	-2.565	-.388**	-4.001	-.252**	-3.198
werk < 8 uur	.095	.990	.143	1.580	.300**	3.099	.081	1.000

**Tabel XXV.III: Invloed van lenen en werken op studievoortgang voor economie**

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
lening IB-Groep	.021	.517	.103**	2.468	-.067	-1.620	-.023	-.584
lening overig	-.060	-1.463	-.038	-.915	.074*	1.760	.109**	2.743
werk	-.313**	-5.185	-.201**	-2.805	.143**	1.988	-.197**	-3.418
werk < 8 uur	.102*	1.781	.214**	3.062	-.080	-1.136	.017	.308

\* significant op het 10%-niveau.

\*\* significant op het 5%-niveau

\*\*\*in 1997/1998 heeft geen van de personen in de sector natuur een lening bij overige instanties en particulieren

Tabel XXV.IV: Invloed van lenen en werken op studievoortgang voor recht

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
lening IB-Groep	-.006	-.107	-.033	-.599	.023	.398	-.031	-.552
lening overig	.064	1.136	-.008	-.152	.038	.680	-.179**	-3.215
werk	-.148*	-1.764	-.057	-.623	-.140	-1.577	-.189**	-2.202
werk < 8 uur	.003	.031	-.014	-.159	.038	.456	.129	1.647

Tabel XXV.V: Invloed van lenen en werken op studievoortgang voor gedrag en maatschappij

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
lening IB-Groep	-.057	-1.114	-.204**	-3.640	-.070	-1.192	-.213**	-4.292
lening overig	-.001	-.030	.025	.449	-.007	-.122	.055	1.183
werk	-.275**	-3.716	-.165*	-1.881	-.113	-1.333	-.310**	-4.547
werk < 8 uur	.291**	3.955	.125	1.480	.110	1.350	.181**	2.707

Tabel XXV.VI: Invloed van lenen en werken op studievoortgang voor taal en cultuur

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
lening IB-Groep	-.108	-1.584	-.098	-1.400	.033	.578	-.004	-.056
lening overig	.011	.168	-.015	-.200	-.042	-.746	-.109*	-1.689
werk	.035	.327	-.107	-.947	.056	.636	-.317**	-3.603
werk < 8 uur	.007	.069	.081	.730	.031	.350	.120	1.390

\* significant op het 10%-niveau.

\*\* significant op het 5%-niveau



Tabel XXV.VII: Invloed van lenen en werken op studievoortgang voor techniek

	1996/1997		1997/1998		1998/1999		1999/2000	
	bèta	t	bèta	t	bèta	t	bèta	t
lening IB-Groep	-0.048	-1.205	-.162**	-4.373	-.095**	-2.093	.063	1.403
lening overig	-.017	-.445	.012	.325	.056	1.241	-.064	-1.412
werk	.026	.368	-.130*	-1.878	-.040	-.623	-.060	-.737
werk < 8 uur	-.073	-1.029	.146**	2.113	.055	.857	.064	.812

\* significant op het 10%-niveau.

\*\* significant op het 5%-niveau

## BIJLAGE XXVI: CUMULATIEVE EFFECTEN OP STUDIEVOORTGANG

Tabel XXVI.I: Effect van tijdsbesteding aan actieve en passieve onderwijsvormen op studievoortgang

	I	II	III	IV
0-20 uur per week	31,0	32,2	30,8	30,9
> 20 uur per week	34,8	35,0	34,3	35,5

Tabel XXVI.II: Effect van geslacht, woonsituatie en leeftijd op studievoortgang

	I	II	III	IV
vrouw, thuiswonend, jonger dan 21 jaar	35,6	38,0	35,9	35,8
man, uitwonend, 21 jaar of ouder	28,5	29,6	28,5	29,3

**BIJLAGE XXVII: STRUCTUURMODEL MET COËFFICIËNTEN**

